БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Направление
ЧОВЕК И ОБЩЕСТВО

ИНСТИТУТ
ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ
НА НАСЕЛЕНИЕТО
И ЧОВЕКА
ИИНЧ

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

Research fields
MAN AND SOCIETY

INSTITUTE
FOR POPULATION
AND HUMAN
STUDIES
IPHS

2021

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Институт за изследване на населението и човека

България, София 1113, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6
http://www.iphs.eu/bg

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCE
Institute for Population and Human Studies

Bulgaria, Sofia 1113, Acad. Georgi Bonchev St., Bl. 6
http://www.iphs.eu/en

ДИРЕКТОР
проф. д-р Йоланда Зографова

DIRECTOR
Prof. Yolanda Zografova, PhD

+359 (0) 2 8705303; +359 (0) 979 3438
yozograf@gmail.com

РЪКОВОДИТЕЛИ НА ДЕПАРТАМЕНТИ
Демография
проф. д.ист. н. Щелиян Щерионов

HEADS OF DEPARTMENTS
Demography
Prof. Shtelian Shterionov, Dr of Historical Sciences

+359 (0) 2 9793027
shterionov@yahoo.com

Психология
проф. д-р Антоанета Христова

Psychology
Prof. Antoaneta Hristova, PhD

+359 (0) 2 979 63 64
a.hristova@iphs.eu

Научен секретар
доц. д-р Венцислав Мучинов

Scientific Secretary
Assoc. Prof. Ventsislav Muchinov, PhD

+359 (0) 2 979 30 27
vencim_80@abv.bg

Председател на Научния съвет
проф. д-р Антоанета Христова

Chair of Scientific Council
Prof. Antoaneta Hristova, PhD

+359 (0) 2 979 63 64
a.hristova@iphs.eu

Председател на ОС на учените
проф. д-р Кремена Борисова-Маринова

Chair of the General Scientific Meetings
Prof. Kremena Borissova-Marinova, PhD

+359 (0) 2 979 3027
kbmar@abv.bg

Списания
СП. „ПСИХОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ”
Гл. редактор проф. д-р Антоанета Христова
Редактор Мая Конова

Journals
PSYCHOLOGICAL RESEARCH
Prof. Antoaneta Hristova, PhD - Editor in Chief
Maya Konova - Editor

+359 (0) 2 9793048
psy_research@abv.bg
http://www.journalofpsychology.org

СП. „НАСЕЛЕНИЕ”
Гл. редактор проф. д-р Кремена Б.-Маринова
Редактор Мая Конова

NASSELENIE REVIEW
Prof. Kremena Borissova-Marinova, PhD
Maya Konova - Editor

nasselenie_review@abv.bg
http://nasselenie-review.org

СБОРНИК ДОКЛАДИ
НА НАЦИОНАЛНАТА ШКОЛА ЗА ДОКТОРАНТИ
И МЛАДИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ В СОЦИАЛНИТЕ НАУКИ
Гл. редактор проф. д-р Катя Стойчева
Редактор Мая Конова

COLLECTED PAPERS
OF THE NATIONAL SCHOOL FOR DOCTORAL STUDENTS AND
YOUNG RESEARCHERS IN SOCIAL SCIENCES
Prof. Katya Stoycheva, PhD- Editor in Chief
Maya Konova - Editor

Библиотека

Library

+359 (0) 2 9793032
e.atanasova@iphs.eu

Главен счетоводител
Елена Йоцова

Chief Accountant
Elena Yotsova

+359 (0) 2 9793416; +359 (0) 2 8738001
elena.jozova@gmail.com

Канцелария

Secretary’s Office

+359 (0) 2 870 53 03, +359 (0) 2 979 3030
office@iphs.eu

Българска академия на науките
ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА (ИИНЧ-БАН)

През 2010 г. е сформиран новият Институт за изследване на населението и човека при БАН (ИИНЧ-БАН). Той е обединение на две научни звена на БАН - Институт по психология и Център за изследване на населението. Предисторията е самостоятелното развитие на двете звена. През 1973 г. е създадено първото академично звено по психология – Лаборатория по психология, която през 1980 г. се преименува в Централна лаборатория по психология, а през 1990 г. прераства в Институт по психология. Институтът за кратко време се утвърждава като водещо научноизследователско звено в страната в областта на психологията.

През 1990 г. е основан Институт по демография, който през 2002 г. е преобразуван в Център за изследване на населението, насочен към най-значимите теми, засягащи развитието на населението, както и към разработване на съвременна демографска политика на страната.[1]

Проблематиката, разработвана от учените в новото звено, е продължение на тази, която е разработвана в предишните две организации, което в структурно отношение се изразява в два департамента – Демография и Психология. По настоящем департамент „Демография“ се състои от 2 секции: Възпроизводствени процеси и структури на населението и Икономическа и историческа демография.

Департамент „Психология“ е с 3 секции: Психология на личността и методология на психологичното измерване, Социална, трудова и консултативна психология и Психология на развитието и здравето.

проф. д-р Йоланда Зографова
Директор на ИИНЧ-БАН

Нашите приоритети

Институтът е ориентиран към провеждане на демографски и психологични изследвания, целящи разкриване на закономерностите и факторите за развитие и възпроизводство на българското население, а също за психологично развитие и реализация на отделния човек. Изследователската стратегия на института е насочена към подпомагане и на институциите при решаването на проблеми с демографското и личностно развитие в условията на европейска интеграция и налични глобални тенденции.

Приоритетите са създавани така, че да са релевантни на изследователския капацитет на института, но и да съответстват на духа и съдържанието на основни приоритети както в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2020, така и на тематичните кръгове в рамковите програми на ЕК и особено на Хоризонт 2020, а вече и на Хоризонт Европа.

Приоритетите в научноизследователската дейност на департамент Демография са по линия на проекти върху структурни промени в населението вследствие на пониженатa раждаемост, остаряването, вътрешната и външната миграция, предизвикателствата пред семейната институция, заболеваемостта, както и върху промени в демографското поведение на населението в България, Разработвани са сфери като историческа демография на българските земи през XX и XXI век.

[1] Вж. за историята: https://www.iphs.eu/n/nachalo/istoriya.html /

Очертават се визии за демографския проблем в България, както и за семейна политика. Обхванати са проблеми: на възрастните хора и тяхното пълноценно участие в обществените процеси; на взаимовръзката между селската селищна система и човешкия потенциал на българското село и др. Особено внимание се отделя на въпросите на миграцията и имиграцията и демографските им ефекти в страната. Учените участват в разработката на Националната стратегия за развитието на населението на Република България (2006-2020), в изпълнението на Националния план за действие за осъществяване на стратегическите цели на страната за демографското ѝ развитие до 2020 г. и др.

Научноизследователската дейност в департамент „Психология“ се развива по линия на приетите приоритети да се изучават интеграционни процеси, национална идентичност, видовете разнообразие и мобилност, както и личностния потенциал, учение и адаптация и същевременно да се създават практически подходи за подобряване на качеството на живот. Научните области, в които се развива дейността на департамент „Психология“, са проблеми на поведението и здравето при юношите у нас, ценностите на българина през периода на най-новата история на страната, психологичните фактори при процесите на учене през целия живот, Провеждат се количествени и качествени изследвания на междугруповите, в т.ч. междуетническите отношения, на културното разнообразие, на организационно-психологичните фактори и личностните особености, съществени за психичното здраве, благополучието, щастието, емоционалното развитие в детска възраст, върховите постижения през призмата на хуманистичния подход. Реализират се и значими изследвания в областта на невропсихологията.

Нашите постижения

Институтът ни е с многогодишно изграждан авторитет сред академичните среди, сред колегите от различни университети, в които много от учените преподават, изграждат учебни програми. Всяка година имаме кандидат-докторанти в двата редовни приема по нашите докторски програми. Акредитирани сме по 8 специалности с висока оценка - История на България (Историческа демография), Социология, Обща психология (Психология на личността), Педагогическа и възрастова психология, Психология на труда и инженерна психология, Социална психология, Консултативна психология, Статистика и демография. Свободната докторантура също е добре развита форма за кандидатите, желаещи да развият своите дисертационни проекти.

Младите ни учени, които работят с най-нови методи, са силно мотивирани да развиват модерни изследователски модели. Това логично ги насочва към разработване на проекти, немалко от които успешно печелят конкурси по различни програми както на ФНИ, така и по линия на изпълнение на обществени институционални потребности. Преди всичко демографията и психологията са науки, които засягат жизнено значими аспекти на развитие на населението и на психиката на индивидуално и на обществено равнище.

В тази връзка при нас се разработват мащабни проекти върху едни от най-актуалните и обществено значими проблематики. Налице е устойчиво развитие и важното място, което институтът ни заема в социалното познание и в обществената практика. Проекти са реализирани през спечелени конкурси в европейски програми или при двустранно сътрудничество с европейски партьори, а така също и по договори със Световната банка, с УНИЦЕФ и др. Фондът за научни изследвания оценява високо усилията на учените ни и се работи по изследователски проекти, финансирани чрез негови конкурси. Традиция е държавните институции да се обръщат към нас и да търсят експертиза по едни от най-актуалните обществени предизвикателства. Сериозни проекти се реализират именно по договори с различни министерства.

През последните години в нашия, така да се каже, дневен ред на изследователски търсения, се включват активно държавните институции с конкретни искания да проучваме основни обществени предизвикателства и да подготвяме конкретни политики, програми и решения.

През 2016 г. Европейската комисия присъди на Института за изследване на населението и човека правото да използва логото "HR Excellence in Research". То способства ИИНЧ да се включи по-оптимално в Европейското изследователско пространство и е признание за качеството на институционалната научна среда за развитие на учените.

През 2021 г. ИИНЧ бе удостоен и с друга значима награда „Грамота за актуални изследвания със значителен принос за обществото“ от Българска академия на науките.

За кого сме полезни

Разнообразието от научни области, развивани при нас, и тяхната значимост от гледна точка на отделния човек, на обществото и на обществената практика, са предпоставка институтът ни да бъде полезен за много различни социални сфери.[2]

Основните посоки, по които дейността ни е полезна и важна – за обучение на докторанти, но също и дипломанти, имат възможност да ползват наше ръководство за дипломни, курсови и дисертационни работи, наши публикации и консултации; за университети – нашите учени са канени да четат лекции, както и да създават нови учебни програми; за училищата в лицето на ръководство, учителски състав и училищния психолог, с експертни становища, консултации, интервенции при решаване на широк кръг от проблеми; за ученици и родители по отношение на професионалното им ориентиране, а също решаването на проблеми, свързани с тяхното психологично развитие и здраве, адаптация към нови условия, проблеми при общуване и др;

Експертният опит на учените в института е търсен от висшите държавни органи на управление като Президентство, Министерски съвет, Национален съвет по етническите и демографските въпроси към МС, както и за повечето министерства, от национални ведомства като НОИ, НСИ, НЦЗИ, Агенция по заетостта, Национална агенция за защита на детето, Агенция за социално подпомагане; от неправителствени организациии и др. Особено важни са нашите изследвания и експертен опит и за Министерство на образованието и науката - при проучването и решаването на специфични проблеми на поведението и психологията на подрастващите и младите хора, като консултанти при вземането на важни решения з**а** Министерство на труда и социалните грижи като експерти, консултанти във връзка с решаването на съществуващите и появяващите се нови социално значими проблеми в трудовата и социална среда; за фирми, агенции, предприятия, ведомства с консултиране подбора на кадри, личностна съвместимост при формиране на екипи, преодоляване на конфликти и др. Научната продукция и експертизата на учените в института е необходима и на фирми, компании и банки при извършване на маркетингова дейност и други проучвания, свързани с изследвания на демографските процеси и демографските характеристики на населението на страната. В ИИНЧ се организират регулярно Кръгла маса по актуална психологична проблематика, както и Демографски изследователски форум.

Едни от най-важните ни цели са да има приемственост и да навлизат повече млади хора в научната сфера. Институтът е и организатор на единствената докторантска школа по социални науки у нас, провеждана всяка година при активно участие на докторанти и млади учени от всички социални науки. През последните години научният състав на ИИНЧ се увеличава чрез приемането на млади надеждни учени, което само по себе си е значим индикатор за добрите перспективи за развитие на института.[3]

[2]/https://nauka.bg/r-iolanda-zografova-poznanieto-izgrajdano-vsichki-nauchni oblasti/?fbclid=IwAR0NOs1DYT_ssajHgIlwsPbrV6kP3qUbHv8nGxzsKs2Pb0Kj0b6VauLSXUM /

[3] Изразявам искрената си благодарност към гл.ас. д-р Полимира Митева и редактор Мая Конова за съдействието по събиране на информацията и оформяне на брошурата.

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА

Институтът за изследване на населението и човека е научно звено за теоретични, научно-приложни изследвания и подготовка на научни кадри в областта на демографията и психологията.

Мисия

Институтът е ориентиран към провеждане на демографски и психологични изследвания, целящи разкриване на закономерностите и факторите за развитие и възпроизводство на българското население, а също за психологично развитие и реализация на отделния човек. Изследователската стратегия на института е насочена към подпомагане на институциите при решаването на проблеми с демографското и личностно развитие в условията на европейска интеграция и налични глобални тенденции.

Приоритети

Приоритети в научноизследователската дейност на ИИНЧ са:

- Структурни промени в населението, вследствие на пониженатa раждаемост, остаряването, вътрешната и външната миграция, дестабилизирането на семейната институция, заболеваемостта и др. демографски предизвикателства;
- Промени в демографското поведение на населението в България: теории, методологии и емпирични анализи в условията на икономическа и демографска криза;
- Интеграционни процеси и националната идентичност във връзка с глобализацията, етническото и религиозното многообразие и повишената мобилност на населението;
- Личностният потенциал за развитие, учене и адаптация през целия живот и създаване на практически подходи за подобряване на качеството на живот.

Институтът за изследване на населението и човека, създаден на 01. 07. 2010 г., е правоприемник на Института по психология и Центъра за изследване на населението. Новосъздаденият институт се състои от два департамента: ДЕМОГРАФИЯ и ПСИХОЛОГИЯ.

INSTITUTE FOR POPULATION AND HUMAN STUDIES

The Institute for Population and Human Studies is an academic centre for theoretical and applied research in different fi elds of demography and psychology.

Mission

The mission of IPHS is to carry out demographic and psychological research aimed at studying regularities and determinants of population and individual development. Analyses of reproduction processes and psychological mechanisms for regulation of behavior with the purpose of assisting institutions in the implementation of strategies and policies for social and personal growth in the process of European integration and world globalization.

Priorities

IPHS' key research areas are as follows:

- Structural changes in population due to falling birth rates, ageing, migration, destabilization of the family institution, morbidity and other demographic challenges;
- Demographic behavior changes in Bulgarian population: Theories, methodological research and empirical analyses in conditions of economic and demographic crisis;
- Integration processes and national identity in the context of ethnic, religious, etc. diversity, increased population mobility and globalization;
- Changes in personal potential for development and lifelong learning and creating practical approaches for improving the quality of life.

The Institute for Population and Human Studies was founded on 01. 07. 2010. It is the success or of the Institute of Psychology and of the Center for Population Studies. The newly established institute consists of two departments: Department of DEMOGRAPHY and Department of PSYCHOLOGY.

ДЕПАРТАМЕНТ ПСИХОЛОГИЯ

PSYCHOLOGY DEPARTAMENT

Ръководител на департамента е проф. д-р Антоанета Христова

Head of the Department: Prof. Antoaneta Hristova, PhD

Департаментът по психология се състои от 3 секции:

- ПСИХОЛОГИЯ НА ЛИЧНОСТТА И МЕТОДОЛОГИЯ НА ПСИХОЛОГИЧНОТО ИЗМЕРВАНЕ
- СОЦИАЛНА, ТРУДОВА И КОНСУЛТАТИВНА ПСИХОЛОГИЯ
- ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕТО И ЗДРАВЕТО

Sections in Psychology Department:

- PERSONALITY PSYCHOLOGY AND METHODOLOGY OF PSYCHOLOGICAL MEASUREMENT
- SOCIAL, WORK AND COUNSELING PSYCHOLOGY
- DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY AND HEALTH PSYCHOLOGY

ДЕПАРТАМЕНТ ДЕМОГРАФИЯ

DEMOGRAPHY DEPARTMENT

Ръководител на департамента е проф. д.ист.н. Щелиян Щерионов

Head of the Department: Prof. Shtelian Shterionov, Dr of Historical Sciences

Департаментът по демография се състои от секциите:

- ВЪЗПРОИЗВОДСТВЕНИ ПРОЦЕСИ И СТРУКТУРИ НА НАСЕЛЕНИЕТО
- ИКОНОМИЧЕСКА И ИСТОРИЧЕСКА ДЕМОГРАФИЯ

Sections in Demography Department:

- REPRODUCTION PROCESSES AND POPULATION STRUCTURES
- ECONOMIC AND HISTORICAL DEMOGRAPHY
  - o

СЕКЦИЯ „ПСИХОЛОГИЯ НА ЛИЧНОСТТА И МЕТОДОЛОГИЯ НА ПСИХОЛОГИЧНОТО ИЗМЕРВАНЕ“

PERSONALITY PSYCHOLOGY AND METHODOLOGY OF PSYCHOLOGICAL MEASUREMENT

проф. д-р Ергюл Таир
ръководител секция
ergyul_tair@yahoo.com

Prof. Ergyul Tair, PhD
Ръководител секция
ergyul_tair@yahoo.com

Проф. д-р Катя Стойчева
kstoycheva@iphs.eu (от 01.03.2018 г.)
Проф. д-р Румяна Божинова
rumi_bojinova@mail.bg (до 26.03.2018 г.)
Доц. д-р Максимка Рашева
maxrash@abv.bg (до 01.11.2018 г.)
Доц. д-р Ева Папазова
eva.papazova@gmail.com (до 24.09.2019 г.)
Гл.ас. д-р Росица Рачева
rositsa.racheva@gmail.com (от 03.01.2017 г.) *(в секция Психология на развитието и здравето 01.06.2016 г. до 03.01.2017 г.) (в секция Психология на развитието и здравето 01.06.2016 г. до 03.01.2017 г.)*
Гл.ас. д-р Анна Александрова Александрова – Караманова (от 01.11.2013 г. до до 03.01.2017г.) *(от 03.01.2017 г. до момента в секция Психология на развитието и здравето)*
Гл.ас. д-р Зорница Тоткова
z.totkova@abv.bg
Гл.ас. д-р Татяна Йорданова
tania_jd@abv.bg (от 01.07.2019 г.)
Ас. Калина Попова
kalina_popova@yahoo.com
Христо Христов - психолог
dobritehora@abv.bg
д-р Сезгин Бекир - *постдокторант по национална програма "Млади учени и постдокторанти"*
sezgin1974@abv.bg (от 01.04.2019 г.)
д-р Елена Цанкова - *изследовател по Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа" (Петър Берон и НИЕ)*
etsankova@gmail.com (от 01.04.2020 г.)

Prof. Katya Stoycheva, PhD
kstoycheva@iphs.eu (from 2018)
Assoc. Prof. Rumyana Bozhinova
rumi_bojinova@mail.bg (until 2018)
Assoc. Prof. Maksimka Rasheva
maxrash@abv.bg (until 2018)
Assoc. Prof. Eva Papazova
eva.papazova@gmail.com (until 2019)
Asst. Prof. Rositsa Racheva, PhD
rositsa.racheva@gmail.com (from 2016-17)

Asst. Prof. Zornitsa Totkova, PhD
z.totkova@abv.bg
Asst. Prof. Tatyana Yordanova, PhD
tania_jd@abv.bg (from 2019)
Asst. Prof. Kalina Popova
kalina_popova@yahoo.com
Hristo Hristov - psychologist
dobritehora@abv.bg

Sezgin Bekir, PhD - *Postdoctoral Fellow of the National Programme for Young Scientists and Postdocs* - sezgin1974@abv.bg (from 2019)
Elena Tsankova, PhD - *Postdoctoral Fellow of the National Scientific Programme "Petar Beron i NIE"* – etsankova@gmail.com (from 2020)

Докторанти
Любомир Драганов - редовен докторант
Анет Маринова-Митова - задочен докторант
Асен Тричков - задочен докторант

Lyubomir Draganov - Doctoral Student (full-time)
Anet Marinova-Mitova - Doctoral Student (part-time)
Asen Trichkov - Doctoral Student (part-time)

Изследванията на учените в секцията са насочени в следните направления: основни личностни измерения и методология на измерването им; личностни характеристики и когнитивно функциониране; психологични фактори и рисково поведение; ролята на личността в развитието и реализацията на творческия потенциал на индивида; ценности и индивидуални убеждения; психично благополучие и здраве; личност, образование и професионална реализация.

The research of the scientists in this Unit is focused on: basic personality dimensions and methodology of their measurement; personality characteristics and cognitive functioning; psychological factors and risky behavior; the role of personality in the development of creativity and individuals' creative productivity; values and personal beliefs; psychological well-being and health; personality, education and professional self-realization.

ПЛАНОВИ ТЕМИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ЛИЧНОСТ И ВЯРВАНЕ В СПРАВЕДЛИВ СВЯТ (2018-2019)
Ръководител: проф. д-р Ергюл Таир
ФУНКЦИОНАЛНИ ЦЕННОСТИ, ВЯРА В СПРАВЕДЛИВ СВЯТ И ПСИХОЛОГИЧНО БЛАГОПОЛУЧИЕ (2016-2017)
Ръководител: проф. д-р Ергюл Таир
НАЙ-ЗНАЧИМО НАУЧНО ПОСТИЖЕНИЕ ЗА 2017 Г.
Проследява се влиянието на функционалните ценности и вярването в справедлив свят върху психологичното благополучие и се установяват значими различия в моделите за социализация. По-младите хора и мъжете демонстрират по-висока ориентация към лични цели и толерантност към несправедливостта, което е предпоставка за по-успешно справяне с предизвикателствата в живота чрез инвестиции в индивидуални цели. По-възрастните и жените са по-чувствителни към несправедливостта и ценят по-високо социалните взаимоотношения, развитието и нормативните ценности, което е предпоставка за по-позитивна интерпретацията на жизнените събития. Психологичното благополучие отразява адаптацията на личността, като се установява, че оптималното функциониране, изразяващо се в намирането на смисъл и постигане на целите, развиваване на компетентността и позитивните взаимоотношения се определят от основните цели в живота, свързани с развитието, с по-доброто разбиране и усвояване на физическата и социалната среда, със създаването и поддържането на подкрепящи междуличностни отношения.

RESEARCH PROJECTS FUNDED BY BAS, 2016-2020

PERSONALITY AND BELIEF IN A JUST WORLD (2018-2019)
Principal Investigator: Prof. Ergyul Tair, PhD
FUNCTIONAL VALUES, BELIEF IN A JUST WORLD AND PSYCHOLOGICAL WELLBEING (2016 - 2017)
Principal Investigator: Prof. Ergyul Tair, PhD

The influence of functional values and the belief in a just world on psychological well-being is studied and significant differences in the models for socialization are established. Younger people and men demonstrate a higher orientation towards personal goals and tolerance for injustice, which is a prerequisite for more successful coping with life's challenges by investing in individual goals. Older people and women are more sensitive to injustice and value more social relationships, development and normative values, which is a prerequisite for a more positive interpretation of life events. Psychological well-being reflects the adaptation of the individual, finding that optimal functioning, expressed in finding meaning and achieving goals, developing competence and positive relationships are determined by the main goals in life related to development, better understanding and mastering the physical and social environment, with the creation and maintenance of supportive interpersonal relationships.

ЦЕННОСТИ И ВЯРА В СПРАВЕДЛИВ СВЯТ (2014 - 2016)
Ръководител: проф. д-р Ергюл Таир
ОТ МЕТА-АНАЛИЗ НА ЕМПИРИЧНИТЕ ДАННИ КЪМ ТЕОРЕТИЧЕН СИНТЕЗ НА ПОЗНАНИЯТА НИ ЗА ТВОРЧЕСКАТА МОТИВАЦИЯ НА ЛИЧНОСТТА (2019-2020)
Ръководител: проф. д-р Катя Стойчева
ЛИЧНОСТТА В АСПЕКТА НА СИТУАЦИОННАТА РЕГУЛАЦИЯ НА ПОВЕДЕНИЕТО (2014-2016)
Ръководител проф. д-р Румяна Божинова

VALUES AND BELIEF IN A JUST WORLD (2014 - 2016)
Principal Investigator: Prof. Ergyul Tair, PhD

DISCOVER CREATIVE MOTIVATION: ASSEMBLING FACTS AND FINDINGS ABOUT TORRANCE'S CREATIVE MOTIVATION SCALE (2019-2020)

Principal Investigator: Prof. Katya Stoycheva, PhD
PERSONALITY IN THE ASPECT OF SITUATIONAL REGULATION OF BEHAVIOR (2014-2016)
Principal Investigator: Prof. Rumyana Bozhinova, PhD

ЛИЧНОСТНИ ИЗМЕРЕНИЯ И АКАДЕМИЧНА ПРОКРАСТИНАЦИЯ (2016-2019)
Ръководител: доц. Максимка Рашева

ЛИЧНОСТНИ ОСОБЕНОСТИ И ДИСТРЕС, СВЪРЗАН С ПОДДЪРЖАНЕ НА ИДЕНТИЧНОСТТА ВЪВ ВЪЗНИКВАЩА ЗРЕЛОСТ (2016-2018)
Ръководител: доц. д-р Ева Папазова
ЛИЧНОСТ И РИСКОВО ПОВЕДЕНИЕ НА ПЪТЯ (2016-2019)
Ръководител: гл. ас. д-р Зорница Тоткова
КОГНИТИВНО ФУНКЦИОНИРАНЕ И ЛИЧНОСТНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ ЛИЦА С ПРОБЛЕМНА УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА. ВРЪЗКИ С РИСКОВО ПОВЕДЕНИЕ НА ПЪТЯ (2018-2021)
Ръководител: гл. ас. д-р Росица Рачева, PhD
ЛИЧНОСТ, СОЦИАЛНИ МЕДИИ И ПРЕДПОЧИТАНИЯ КЪМ БРАНДА (2019 – 2022)
Ръководител: гл. ас. д-р Таня Йорданова

PERSONALITY DIMENTIONS AND ACADEMIC PROCRASTINATION
Principal Investigator: Assoc. Prof. Maximka Rasheva, PhD
PERSONALITY CHARACTERISTICS AND DISTRESS RELATED TO MAINTAINING IDENTITY IN EMERGING ADULTHOOD (2016-2018)
Principal Investigator: Assoc. Prof. Eva Papazova, PhD
PERSONALITY AND RISKY DRIVING BEHAVIOR (2016-2019)
Principal Investigator: Asst. Prof. Zornitsa Totkova, PhD
COGNITIVE FUNCTIONING AND PERSONALITY TRAITS IN ADULTS WITH SUBSTANCE USE DISORDERS. RELATION TO RISKY DRIVING (2018-2021)
Principal Investigator: Asst. Prof. Rositsa Racheva, PhD

PERSONALITY, SOCIAL MEDIA AND BRAND PREFERENCE (2019 – 2022)
Principal Investigator: Asst. Prof. Tanya Yordanova, PhD

ПРОЕКТИ С ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016-2020 Г

МЕТА ТОЧНОСТ НА ПЪРВИТЕ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОНЛАЙН (КП-06-ДБ-3)(2020 – 2022)
Ръководител на проект: д-р Елена Цанкова
Научен ръководител: проф. д-р Ергюл Таир
Финансираща организация: Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа" (Петър Берон и НИЕ), Фонд научни изследвания към Министерството на образованието и науката на Република България
Първите впечатления оказват силно влияние върху поведението на личността. В днешно време значителна част от комуникацията се осъществява онлайн и това придава особена важност на първите впечатления, формирани в интернет. С цел подобряване на комуникацията и избягване на недоразуменията си заслужава да се проучат и разберат първите впечатления, които се създават онлайн. Чрез bottom-up подход проектът ще изследва в серия от експерименти различни фактори, които определят колко добре разбираме първите впечатления, които създаваме за себе си в интернет.

PROJECT WITH EXTERNAL FINANCING, 2016-2020

META ACCURACY OF FIRST IMPRESSIONS ONLINE (MAFIO) (КП-06-ДБ-3) (2020-2022)
Project Leader: Elena Tsankova, PhD
Scientific supervisor: Prof. Ergyul Tair, PhD
National Scientific Program "Petar Beron. Science and Innovation with Europe" (Petar Beron and NIE), The Bulgarian National Science Fund at the Ministry of Education and Science of Bulgaria
First impressions are very powerful and set the ground for subsequent communication. As a significant portion of today's communication happens on the Internet, it is important to have a good understanding of the first impressions we create online. Taking a bottom-up approach, the project will investigate in a series of experiments a number of factors that could influence how accurately we understand the first impressions we create when we present ourselves on the Internet.

ЛИЧНОСТ, ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИ ЛИЦА ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ В СТРАНАТА: НАУЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ И ПРАКТИЧЕСКИ ПОДХОДИ (2019 – 2022)
Ръководител на проект: д-р Сезгин Бекир
Научен ръководител: проф. д-р Ергюл Таир

Проектът се финансира от Министерство на образованието и науката на Република България чрез Национална програма „Млади учени и постдокторанти", одобрена с Решение на Министерски съвет № 577 от 17 август 2018 г.

PERSONALITY, EDUCATION AND PROFESSIONAL SELF-REALIZATION FOR PEOPLE FROM VULNERABLE GROUPS IN THE COUNTRY: SCIENTIFIC DIMENSIONS AND PRACTICAL APPROACHES (2019 – 2022)
Project Leader: Sezgin Bekir, PhD
Scientific supervisor: Prof. Ergyul Tair, PhD

The project is supported by the Bulgarian Ministry of Education and Science under the National Research Programme "Young scientists and postdoctoral students" approved by DCM # 577 / 17.08.2018
This project aims at highlighting the role of personal characteristics (ego states, life positions, etc.) developed

Настоящият проект цели да изведе ролята на личностните характеристики (его състояния, житейски позиции, стил на социално взаимоотношение и др.), които се развиват от ранно детство и определят не само индивидуалното развитие, но и професионалната реализация. Разработеният методически инструментариум може да бъде полезен на различни образователните институции, общинските центрове за кариерно ориентиране и структурите на Агенцията по заетостта при оценка на личностния потенциал за развитие на младежите и разработване на стратегии и програми за професионална реализация и за превенция на безработицата.

from early childhood and defining not only individual development, but also professional self-realization. A methodological toolkit to be developed can be useful for various educational institutions, municipal career guidance centers and structures of the Employment Agency in assessing personal potential for youth development and developing strategies and programs for professional self-realization and for the prevention of unemployment.

ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ ПСИХО-СОЦИАЛНИ И ЕПИГЕНЕТИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИ ЛИЦА С ПРОБЛЕМНА УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА (2018 – 2021)
Научно-изследователски проект КП-06-Н25/5, финансиран от Фонд Научни изследвания към Министерството на образованието и науката
Базова организация: Институт по физиология на растенията и генетика, БАН
гл. ас. д-р Росица Рачева
участник в изследователския екип
СТИЛ НА ШОФИРАНЕ И РИСКОВО ПОВЕДЕНИЕ НА ПЪТЯ (2017 – 2019)
Ръководител: гл. ас. д-р Зорница Тоткова
Финансиран по Програма за подпомагане на младите учени, Българска академия на науките.

INTERRELATIONS BETWEEN PSYCHO-SOCIAL AND EPIGENETIC CHARACTERISTICS IN PEOPLE WITH SUBSTANCE USE DISORDERS (2018 – 2021)
Scientific research project КП-06-Н25/5, funded by The National Science Fund/ Ministry of Education and Sience.
Basic Organisation: Institute of Plant Physiology and Genetics, BAS

Asst. Prof. Rositsa Racheva, PhD - Member of the research team
DRIVING STYLE AND RISKY DRIVING BEHAVIOUR (2017 – 2019)
Principal Investigator: Asst. Prof. Zornitsa Totkova, PhD
Funded by Young Scientists Program, Bulgarian Academy of Sciences.

ВЪВЕЖДАНЕ НА ПОДХОД, ОСНОВАН НА ДЕТСКОТО УЧАСТИЕ ЗА РАННА ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ПРЕВЕНЦИЯ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ В 7 ДЪРЖАВИ, ЧЛЕНКИ НА ЕС (КЛЮЧ КЪМ УЧИЛИЩЕ БЕЗ СТРАХ) (2016-2017)
Ръководител: проф. Д-р Румяна Божинова
Финансиран от Фондация „Асоциация Анимус”

IMPLEMENTATION OF AN APPROACH BASED ON CHILDREN'S PARTICIPATION IN EARLY IDENTIFICATION AND PREVENTION OF SCHOOL BULLYING IN 7 EU COUNTRIES (2016-2017)
Project Leader: Prof. Rumyana Bozhinova, PhD
Funding: Foundation Animus

МЕЖДУНАРОДНИ ПРОЕКТИ

INTERNATIONAL PROJECTS

ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ФАКТОРИ В РИСКОВОТО ПОВЕДЕНИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА (КОНСУМАЦИЯ НА АЛКОХОЛ, СЕКСУАЛНА АКТИВНОСТ И ЗАСЕДНАЛ НАЧИН НА ЖИВОТ) (2020-2022)
Проект в рамките на Споразумението за научно сътрудничество между Институт за изследване на населението и човека-БАН и Институт по антропология „Франциск И. Райнер" Румънска академия (ЕБР) Ръководител от българска страна: проф. д-р Ергюл Таир Ръководител от румънска страна: ст.н.с. I ст. Корнелия Рада

PSYCHOLOGICAL FACTORS INVOLVED IN RISK BEHAVIORS IN YOUNG PEOPLE (REGARDING ALCOHOL CONSUMPTION, SEXUAL ACTIVITY, SEDENTARY LIFESTYLE) (2020-2022)
Bilateral agreement project between Institute for population and human studies of Bulgarian Academy of science and "Francisc I. Rainer" Anthropology Institute of the Romanian Academy
Project Leader from Bulgarian side: Prof. Ergyul Tair, PhD
Project Leader from Romanian side: Senior researcher Cornelia Rada, PhD

ЦЕННОСТИ И ВЯРА В СПРАВЕДЛИВ СВЯТ (2013-2016)
Ръководител от българска страна: проф. д-р Ергюл Таир
Съвместен проект с Департамент Психология, Държавен университет на Параиба, Бразилия

VALUES AND BELIEF IN A JUST WORLD (2013-2016)
Project Leader from Bulgarian side: Prof. Ergyul Tair, PhD
Partnerships Agreement with University of Paraiba, Brazil

ИЗБРАНИ ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ (SELECTED PUBLICATIONS IN ACADEMIC JOURNALS AND PERIODICAL)

Бекир, С., Таир, Е. (2020) Себеоценка при ученици от седми клас: влияние на его състоянията и образованието на родителите. Списание „Философия“, Том 29, Книжка 2, 184 – 198 [**Bekir, S., Tair, E.** (2020). Self-esteem of pre-secondary school students (grade 7): ego states and parental education ifluences. Filosofiya-Philosophy journal, Vol. 29(2), 184-198.

Bekir, S., Tair, E. (2019) The role of the ego states for subjective career success in different occupations. Psychological Research. Vol. 22(3), 799-814.

Бекир, С., Таир, Е. (2018) Въпросници за изследване на его състоянията и житейските позиции. Психологически изследвания, Том 21, кн. 2, 137-150 [**Bekir, S., Tair, E.** (2018). The assessment of Ego states and life positions via questionnaires. Psychological Research, vol. 21(2), 137-150]

Божинова, Р., Таир, Е., Тоткова, З., Папазова, Е., Бакрачева, М., Александрова-Караманова, А., Попова, К. (2017) Стил, формиране и подкрепа на връзката учител-ученик. В: Зиновиева, И., Карабельова, С., Миланов, М. (ред.) Предизвикателства и перспективи пред съвременната психология, Сборник научни доклади от международна научна конференция 2-3 юни 2017, Унив. Издателство „Св. Климент Охридски“, 230-237. [**Bozhinova, R**. et al., (2017) Teachers-student interaction - style formation, and support. In: Zinovieva, I., Karabelyova, S., Milanov, M. (Eds.), Proceedings from International scientific conference “Challenges and perspectives in contemporary psychology” (pp. 230-237), Sofia 2-3 June 2017. St Kliment Ohridski University Press]

Божинова, Р., Папазова, Е., Стефанова-Бакрачева, М., Таир, Е., Александрова-Караманова, А., Попова, К., Тоткова, З. (2017) Подходи за работа в учебния процес в контекста на мотивацията за учене. Сборник научни доклади от VIII Национален конгрес по психология, 513-520. [**Bozhinova, R**. et al. (2017) Aproaches to work in the educational process in the context of the learning motivation. In: Proceedings from Eghied National Congress of Psychology, 513-520.]

Papazova, E. & Garvanova, M. (2018) Characteristics of Emerging Adulthood through the prism of parenting styles, gender-role orientations and romantic beliefs and experience among Bulgarian students. 9th ICEEPSY 2018, The International Conference on Education & Educational Psychology, 02-05 October Athens, Greece, DOI: 10.13140/RG.2.2.36787.73762

Папазова, Е., Александрова-Караманова, А. (2018) Димeнсии на възникващата зрелост и дистрес на идентичността. Psychological Thought, vol. 11 (2), 122-137, doi:10.5964/psyct.v11i2.280 [**Papazova, E., Aleksandrova-Karamanova, A**. (2018) Dimensions of Emerging Adulthood and Identity Distress. Psychological Thought, vol. 11 (2), 122-137, doi:10.5964/psyct.v11i2.280].

Papazova, E., Bakracheva, M., Andreev, B. (2018) Identity distress, reflection and rumination, depression and anxiety of Bulgarian students in emerging adulthood. Psychological Research, 21 (1), 57-71.

Рашева, М. (2018) Прокрастинация, локализацията на контрола и Аз-ефективност. Психологични изследвания, 21 (1), 71-80. [**Rasheva, M.** (2018). Locus of control, self-efficacy and procrastination. Psychological Research, Volume 21(1), 71-80].

Рашева, М. (2017) Перфекционизъм и прокрастинация при студенти. Психологични изследвания, Том 20, Кн. 3, 443-450. [**Rasheva, M.** (2017). Bulgarian version of the multidimensional perfectionism cognition inventory. Psychological Research, Volume 20(3), 443-450].

Рашева, М. (2017) Българска версия на мултидименсионален метод, измерващ перфекционистични когниции. Психологични изследвания, Том 19, Кн. 2, 5-14. [**Rasheva, M.** (2017). Perfectionism and procrastination in students. Psychological Research, Volume 19(2), 5-14].

Racheva, R., Totkova, Z. (2020) Reliability and Validity of a Method for Assessment of Executive Functions in Drivers. Behav. Sci. 10, 37 DOI: 10.3390/bs10010037

Krasteva, M., Koycheva, Y., **Racheva, R.,** Taseva, T., Raycheva, T., Simeonova, S., Andreev, B. (2020). Decreased FMR1 mRNA levels found in men with substance use disorders. *Heliyon* 6 (10): 1-7, DOI: 10.1016/j.heliyon.2020.e05270

Рачева, Р. (2017) Фактори, свързани с формиране на проблемна употреба на психоактивни вещества в юношеска възраст. Психологични изследвания, том 20, кн. 1, 85-94. [**Racheva, R**. (2017). Risk factors for development of substance use disorders in adolescents. Psychological Research, VIIth Conference of the European Society for the Study of Symbolic Interaction, 20(1), 85-94]

Stoycheva, K. (2020) Psychological studies of creativity in the literary domain. Papers of BAS, Humanities and Social Sciences, Volume 7, Number 1, 36-48.

Stoycheva, K., Tair, E., Popova, K. (2020) Rigidity and its Relations to the Basic Dimensions of Personality. Psychological Research, Volume 23, Number 2, 127-149.
Stoycheva, K., Popova, K. (2019) Tolerance/Intolerance of Ambiguity. Assessing Its Perceived Importance. Psychological Research, Volume 20, Number 3, 629-640.
Tair, E. (2019) Belief in a just world: Perspectives, psychological approaches and research results. Papers of BAS. Humanities and Social Sciences, 5 (2), 216-226.
Tair, E., Popova, K. (2019) Values, belief in a just world and the flourishing of Bulgarian adolescents. Psychological research, 22(3), 657-680.
Таир, Е., Гоуевея, В., Попова, К. (2016) Ценностите на личността през погледа на функционалната теория: Изследване в България. Психологични изследвания, 2, с. 65-84. [**Tair, E., Gouveia, B., Popova, K.** (2016). Personal Values from the Perspective of Functional Theory of Human values: Bulgarian study, Psychological Research, 2, pp. 65-84.]
Totkova, Z. (2020) Interconnection between Driving Style, Traffic Locus of Control, and Impulsivity in Bulgarian Drivers. Behav. Sci. 10, 58. DOI: 10.3390/bs10020058
Totkova, Z., Racheva, R. (2019) The Bulgarian Version of the Multidimensional Driving Style Inventory: Psychometric Properties. Behav. Sci. 9, 145. DOI: 10.3390/bs9120145
Totkova, Z. (2019) Symbolic Interactionism and the Perceived Style of Parenting. Qualitative Sociology Review, XV, 2, 172-184. DOI:10.18778/1733-8077.15.2.11
Tsankova, E., Vanman, E. J., & Kappas, A. (2018) Interaction of stereotypical trustworthiness, facial resemblance, and group membership in the perception of trustworthiness and other traits. Journal of Trust Research, 8, 31 – 44. https://doi.org/10.1080/21515581.2018.1453824
Tsankova, E. & Kappas, A. (2016) Facial skin smoothness as an indicator of perceived trustworthiness and related traits. Perception, 45, 400 – 408. https://doi.org/10.1177/0301006615616748 [**Yordanova, T**. (2018) Relationship between Innate Consumer Innovativeness and Attitude to an Innovative Product – Mediating Role of the Perceptions of Usefulness and Ease of Use - In: Z. Nikitovic, D. Markovic and C. D'Arconte (Ed), Successful Implementation of Information Technology: IT, Marketing Education and Business Working Together for Business success. London, UK: Silver and Smith Publishers, 333-345.
Yordanova, T. (2019) Inherent Consumer Innovativeness: Essence, Dimensions and Gender Differences. Papers of BAS. Humanities and Social Sciences, 6(1), 98-109.
Йорданова, Т. (2019) Адаптация на кратката скала за потребност от уникалност (CNFU) в български социокултурен контекст. Психологични изследвания, 22(2), 485-503. [**Yordanova, T.** (2019). Adaptation of the Short Scale of Need for Uniqueness (CNFU) in Bulgarian Socio-Cultural Context. Psychological Research, 22(2), 485-503]

МОНОГРАФИИ (MONOGRAPHS)

Таир, Е. (2020) Личност и трудово поведение. Изд. на БАН, „Проф. М. Дринов", 294 стр. [**Tair, E.** (2020) Personality and work behavior. Prof. Marin Drinov Publishing House of the Bulgarian Academy of Sciences, 294 pp.] ISBN 978-619-245-053-3

Настоящата монография са интегрирани различни изследвания, в които основният фокус е върху сходствата и личностните различия, проявяващи се трудовото поведение. Налице са множество значими от теоретична и приложна гледна точка резултати, които разкриват ролята на индивидуалните различия, професията, организационния климат, но най-вече личностните детерминанти на поведението в труда. Изведени са приложими в организационен контекст препоръки за превенция и интервенция на контрапродуктивното поведение и бърнаут синдрома, наред с подходи за повишаване на ангажираността и благополучието на служителите. Утвърждава се прилагането на позитивната психология в труда, като се разкрива потенциала на психологията като наука и нейната приложимост за подобряване на индивидуалното благополучие и организационната ефективност.

Personality and work behavior brings together research conducted over the past few years that explore and explain the role of personality differences in determining behavior at work. There are many significant from a theoretical and applied point of view results that reveal the role of individual differences, organizational climate, and especially the personal traits on work behavior. Recommendations for prevention and intervention of counterproductive

behavior and burnout syndrome applicable in an organizational context are presented, along with approaches to increase employee engagement and well-being. The application of positive psychology at work is confirmed, revealing the potential of psychology as a science and practice to improve individual well-being and organizational effectiveness.

Стойчева, К. (2018). Де Домие Смит и творческото мислене. София, Парадигма. [**Stoycheva, K.** (2018). De Daumier-Smith and the Creative Thinking. Sofia: Paradigma Publishing House] ISBN 978-954-2634-86

Тази книга хвърля мост между литературата и психологията на творчеството. По-специално, тя използва идеите и методите, с които си служи психологията на творчеството, за да очертае един нов подход към литературната творба. Методологията на изследване на творческото мислене, разработена от Е. Пол Торанс, се прилага за анализ на разказа на Джеръм Д. Селинджър «Синият период на де Домие-Смит». Освен новият, необичаен прочит на познатия разказ на Селинджър, книгата предлага и опознаване на най-важните умения за творческо мислене.

This book proposes a new, original psychological approach in the study of the works of literature as creative products. This is a conceptual approach which consists in the application of an existing theory of creativity to a new type of data (literary texts), and its methodological usefulness is demonstrated through a concrete example. In this case, Torrance's concept of creative thinking skills is applied to the analysis of Salinger's short story "De Daumier-Smith's blue period". The book provides a detailed, in-depth examination of Salinger's story, and deepens our understanding of the creative thinking skills that have been shown to be important in producing creative results.

СЕКЦИЯ „ СОЦИАЛНА, ТРУДОВА И КОНСУЛТАТИВНА ПСИХОЛОГИЯ“
+359 (0) 2 979 30 49

RESEARCH UNIT “SOCIAL, WORK AND COUNSELING PSYCHOLOGY”
+359 (0) 2 979 30 49

проф. д-р Йоланда Зографова
Ръководител секция
yozograf@gmail.com

Prof. Yolanda Zografova, PhD
Head of Research Unit
yozograf@gmail.com

Проф. д-р Антоанета Христова — **Prof. Antoaneta Hristova, PhD**
a.hristova@iphs.eu — a.hristova@iphs.eu
Доц. д-р Росица Георгиева — **Assoc. Prof. Rositsa Georgieva, PhD**
rositu2002@yahoo.co.uk — rositu2002@yahoo.co.uk
Доц. д-р Диана Бакалова — **Assoc. Prof. Diana Bakalova, PhD**
diana_ib@abv.bg — diana_ib@abv.bg
Доц. д-р Стойка Калчева — **Assoc.Prof. Stoyka Kalcheva, PhD**
skalcheva2003@yahoo.com — skalcheva2003@yahoo.com
Гл. ас. д-р Виктория Недева-Атанасова — **Asst. Viktoriya Nedeva-Atanasova, PhD**
vnedeva@gmail.com — vnedeva@gmail.com
Гл. ас. д-р Надя Матеева — **Asst. Prof. Nadya Mateeva, PhD**
nadia@gyuvetch.bg — nadia@gyuvetch.bg
Гл.ас. д-р Илина Начева — **Asst. Prof. Ilina Nacheva, PhD**
i.nacheva@iphs.eu — i.nacheva@iphs.eu
Гл.ас. д-р Екатерина Димитрова — **Asst. Prof. Ekaterina Dimitrova, PhD**
keiti_d@mail.bg — keiti_d@mail.bg
Гл. ас. д-р Цветелина Панчелиева — **Asst. Prof. Tsvetelina Panchelieva, PhD**
tsvetelina.p@iphs.eu — tsvetelina.p@iphs.eu
Гл. ас. д-р Полимира Митева — **Asst. Prof. Polimira Miteva, PhD**
polimira.miteva@gmail.com — polimira.miteva@gmail.com
Ас. Борян Андреев — **Asst. Borian Andreev**
borian@abv.bg — borian@abv.bg
Ас. Красимира Нешкова-Атанасова — **Asst. Prof.Krassimira Neshkova-Atanassova**
krassimiran@yahoo.es — krassimiran@yahoo.es
Докторанти — **Doctoral Students**
Полина Гудева — Aneliya Markovska
Йоанна Драгнева — Polina Gudeva
Ани Гиргицова — Ani Girgitsova
Мария Соколова — Maria Sokolova
Валентина Долмова — Valentina Dolmova
Емил Георгиев — Emil Georgiev

Учените в секция „Социална, трудова и консултативна психология" разработват проекти върху актуални проблеми на обществото развитие. Тематиката обхваща едни от най-съществените социално психични феномени и процеси като междуетническите нагласи, гражданската включеност в европейските интеграционни процеси, политическите ценности. Във фокуса на научноизследователската дейност са и проблемите в сферта на агресивността, лидерството, междугруповите отношения, а също и на психичното благополучие и удовлетвореността. Разработвани са аспекти, свързани с ефективността и организациите. Развива се активно и тематиката на разнообразието и социалните идентичности. В направлението на консултативната психология се изследват проблемите на психологичната практика от позицията на хуманистичната и екзистенциална парадигма.
В междукултурен план се изучават ценностите и вярата в справедлив свят, а също индивидуалните нагласи към актуални обществени проблеми, като засиления процес на миграция в света – данни и визуализация, изследователски методи в социалните науки.

The researchers at Social, Work & Counselling Psychology Unit study current issues of societal development. Their research projects address some of the most fundamental social-psychological phenomena and processes such as interethnic attitudes, citizens' involvements in the EU integration processes, political values and ideologies. Among the main issues of study are aggressiveness, efficiency related issues at work and organizations, leadership practices, intergroup relations, well-being and life-satisfaction. Diversity and social identities are a focus of study too. Key issues in the practice of counselling are examined in the perspective of humanistic-existential approach – data and visualization, research methods in social sciences.

ПЛАНОВИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016-2020 Г., ФИНАНСИРАНИ ОТ БАН

СТРЕС И СПРАВЯНЕ С НЕГО В УСЛОВИЯ НА РАЗПРОСТРАНЯВАЩА СЕ ИНФЕКЦИЯ ОТ КОВИД (2020 - 2021)
Ръководител: проф. Антоанета Христова
Членове на екипа: гл.ас. Начева, и., гл.ас. Недева-Атанасова, , ас. Попова, К., проф. Стойчева, К., доц. Георгиева, Р., ас. Андреев, Б., гл.ас. Р. Рчева, гл.ас. З. Тоткова
външни членове: - проф. Г. Карастоянов
Департамент „Психология" в Институт за изследване на населението и човека – Българската Академия на Науките (ИИНЧ-БАН) реализира три вълни от изследването, посветено на реакциите на стрес и начините за справяне с него в условията на разпространяваща се инфекция от Корона вирус в България. И трите изследвания се провеждат онлайн. въпросникът е разпространяван чрез социални мрежи и сайтове в интернет.
Поради неопределеност на продължителността на здравната криза, данните подсказват необходимост от промяна на комуникацията в щадяща посока спрямо нарастващия брой хора, които са включили максималния си психичен капацитет за справяне със стреса в кризисната ситуация.

РЕЙТИНГОВ ПОДХОД ЗА ОЦЕНКА НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ И МЕЖД УЛИЧНОСТНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Ръководител гл. ас. д-р Стойка Калчева

RESEARCH PROJECTS FUNDED BY BAS, 2016-2020

STRESS AND COPING WITH IT IN THE CONDITIONS OF SPREADING COVID INFECTION (2020 - 2021)

Leader: Prof. Antoaneta Hristova
Team members: Nacheva, I., Nedeva-Atanasova, V., Popova, K., Stoycheva, K., Georgieva, R., Andreev, B., Racheva R., Totkova Z.,
External members: - Karastoyanov G.

The Department of Psychology at the Institute for Population and Human Studies - Bulgarian Academy of Sciences (IPHS-BAS) implemented three waves of research on stress reactions and ways to deal with it under the conditions for the spread of Coronavirus infection in Bulgaria. The three surveys are conducted online and are disseminated through social networks and Internet sites.

Due to the uncertainty of the duration of the health crisis, the data suggest the need to change communication in the staffing direction within the growing number of people who have included the maximum number of mental capacities to cope with stress in a crisis situation.

A RATING APPROACH TO ASSESSMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE AND INTERPERSONAL RELATIONS IN ORGANIZATIONAL SETTINGS

Head of the project: Asst.Prof. Stoyka Kalcheva, PhD

РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА ПСИХОЛОГИЧНА РАБОТА С БЕЖАНЦИ
Ръководител гл. ас. д-р Стойка Калчева

DEVELOPMENT OF A PROGRAMME FOR PSYCHOLOGICAL WORK WITH REFUGEES
Head of the project: Asst. Prof. Stoyka Kalcheva, PhD

СОЦИАЛНИ НАГЛАСИ И ПОДКРЕПА КЪМ ЛИЦА, ТЪРСЕЩИ ЗАКРИЛА, БЕЖАНЦИ И ИМИГРАНТИ
Ръководител гл. ас. д-р Илина Начева

SOCIAL ATTITUDES AND HELPING BEHAVIOUR TOWARDS ASYLUM SEEKERS, REFUGEES AND IMMIGRANTS
Head of the project: Asst. Prof. Ilina Nacheva, PhD

ИНТЕРАКТИВНО ПРОЦЕСУАЛЕН АНАЛИЗ НА АВТЕНТИЧНОСТТА В ГРУПИ (2015-2018)
Ръководител гл. ас. д-р Надя Матеева

INTERACTIVE PROCESS ANALYSIS OF AUTHENTICITY IN GROUPS (2015-2018)
Head of the project: Asst. Prof. Nadya Mateeva, PhD

ФАКТОРИ НА БАЛАНСА МЕЖДУ РАБОТА И СЕМЕЙСТВО
Ръководител ас. Борян Андреев

ANALYSIS OF FACTORS OF BALANCE BETWEEN WORK AND FAMILY
Head of the project: Assist. Prof. Boryan Andreev

ДИГИТАЛНАТА КОМУНИКАЦИЯ И ВЛИЯНИЕТО Ѝ ВЪРХУ МЕЖДУЛИЧНОСТНИТЕ ОТНОШЕНИЯ (2020-2022)
Ръководител гл. ас. д-р Полимира Митева

DIGITAL COMMUNICATION AND ITS INFLUENCE ON INTERPERSONAL RELATIONS (2020 - 2022)
Head of the project: Assist. Prof. Polimira Miteva

СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ФАКТОРИ И МОДЕЛИ ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ДЕТСКИ ЗАВЕДЕНИЯ
(Срок за изпълнение: 2019 - 2022)
Ръководител гл. ас. д-р Надя Матеева

SOCIAL-PSYCHOLOGICAL FACTORS AND MODELS FOR ADAPTATION TOWARDS CHILD FACILITIES (2019 - 2022)
Head of the project: Ass*ist. Prof.* Nadya Mateeva

ПРОЕКТИ С ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ - 2016-2020

PROJECT WITH EXTERNAL FINANCING - 2016-2020

ПОЛЯРИЗАЦИЯ И КОНФЛИКТИ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО: ПРИЧИНИ, ПРЕВЕНЦИЯ, ПРЕОДОЛЯВАНЕ" (2020 -2022)
Финансиран от МОН
Ръководител на проекта: проф. д-р Антоанета Христова
Членове на екипа: проф. д-р Йоланда Зографова, гл. ас. д-р Полимира Митева, ас. Борян Андреев, докторант Валентина Долмова, докторант Теодорос Ваниотис
Външни експерти: доц. д-р Харалан Александров, доц. Татяна Боруджиева
Целта на проекта е да се възстанови интеграцията на българското общество чрез разработване на стратегии за превенция и социална реинтеграция на основата на изследване на факторите на конфликт, поляризация и радикализация.

POLARIZATION AND CONFLICTS IN BULGARIAN SOCIETY: CAUSES, PREVENTION, OVERCOMING "(2020 -2022)
FUNDED BY THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE

Project leader: Prof. Dr. Antoaneta Hristova
Team members: Prof. Dr. Yolanda Zografova, Assist. Prof. Dr. Polimira Miteva, Assist. Prof. Boryan Andreev, PhD student Valentina Dolmova, PhD student Teodoros Vaniotis
External experts: Assoc. Prof. Dr. Haralan Alexandrov, Assoc. Prof. Tatiana Borudjieva
The aim of the project is to restore the integration of Bulgarian society by developing strategies for prevention and social reintegration based on the study of the factors of conflict, polarization and radicalization.

СОЦИАЛНОПСИХОЛОГИЧНИ ЕФЕКТИ НА КРИЗАТА, ПОРОДЕНА ОТ COVID-19: ВЪЗПРИЕТ СТРЕС И ДИНАМИКА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА (2020 -2023)
Финансиран по програма „Финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г." на Фонд „Научни изследвания", МОН.
Ръководител гл. ас. д-р Илина Начева
Членове на екипа: В екипа по проекта участват учени от Секция "Социална, трудова и консултативна психология" към ИИНЧ-БАН - проф. д-р Йоланда Зографова, проф. д-р Антоанета Христова, доц. д-р

SOCIO-PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF THE CRISIS CAUSED BY COVID-19: PERCEIVED STRESS AND DYNAMICS OF EXPERIENCES (2020 -2023)
Funded with Contract № КР-06-DK2/5 by "Funding of fundamental research projects on public challenges associated with the COVID-19 pandemic - 2020" of Bulgarian National Science Fund, Ministry of Education.
Project leader: Asst. prof. PhD Ilina Nacheva
Team members: The team consists of researchers from section "Social, organisational and consultative Psychology" in IPHS-BAS - Prof. Yolanda Zografova, PhD, Prof. Antoaneta Hristova, PhD, Assoc. Prof. Diana Bakalova,

Диана Бакалова, гл. ас. д-р Цветелина Панчелиева, гл.ас. д-р Полимира Митева и докторант Валентина Долмова, както и учени от ИЕФЕМ- БАН - доц. д-р Еля Цанева и гл. ас. д-р Йелис Ахмедова.

Проектът има за цел проучване на социалнопсихологичните ефекти от кризата, породено от COVID-19 и свързаните с нея мерки, като се фокусира върху групи с високи нива на възприет стрес и върху експерти в областта на здравето и психосоциалната подкрепа.

ПСИХОЛОГИЧНИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА НАГЛАСИТЕ КЪМ ЕМИГРАЦИЯ И ЖИЗНЕНОТО ПЛАНИРАНЕ ПРИ МЛАДИТЕ ХОРА, В КОНТЕКСТА НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В БЪЛГАРИЯ (2020 -2023)

Финансиран по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019г." на Фонд „Научни изследвания", МОН.

Ръководител на проекта: доц. д-р Диана Бакалова. Членове на екипа: проф. д-р Йоланда Зографова, проф. д-р Антоанета Христова, гл. ас. д-р Илина Начева, гл. ас. д-р Цветелина Панчелиева, гл. ас. д-р Виктория Недева-Атанасова, гл. ас. д-р Екатерина Димитрова и докторант Йоанна Драгнева.

Целта на проекта е да се анализира влиянието на психологичните детерминанти: ценности, оптимизъм и склонност към поемане на риск, върху нагласите към емиграция и жизненото планиране при младите хора в България.

PhD, Asst. Prof. Tsvetelina Panchelieva, PhD, Asst. Prof. Polimira Miteva, PhD, Valentina Dolmova, as well as researchers from IEFSEM-BAS - Assoc. Prof. Elya Tzaneva, PhD and Asst. Prof. Yelis Ahmedova, PhD.

The project aims to study the socio-psychological effects of the crisis caused by COVID-19 and related measures, focusing on the groups with the highest levels of perceived stress and on experts in the field of health and psychosocial support.

PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF ATTITUDES TO EMIGRATION AND LIFE PLANNING IN YOUNG PEOPLE, IN THE CONTEXT OF DEMOGRAPHIC CHALLENGES IN BULGARIA

Funded by the "Competition for financing basic research - 2019" of the "Scientific Research" Fund, MES.

Project leader: Assoc. Prof. Dr. Diana Bakalova.

Team members: Prof. Dr. Yolanda Zografova, Prof. Dr. Antoaneta Hristova, Assist. Prof. Dr. Ilina Nacheva, Assist. Prof. Dr. Tsvetelina Panchelieva, Assist. Prof. Dr. Victoria Nedeva-Atanasova, Assist. Prof. Dr. Ekaterina Dimitrova and Phd student Yoanna Dragneva.

The aim of the project is to analyze the impact on psychological determinants: prices, optimism and risk-taking, voting on emigration and life planning for young people in Bulgaria.

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОЯВИТЕ НА АГРЕСИЯ И НАСИЛИЕ В УЧИЛИЩЕ - ФОРМИ, ФАКТОРИ И МОТИВИ [2017-2018]

Проектът е финансиран от Министерство на образованието и науката.

Ръководител на проекта: проф. д-р Йоланда Зографова

Членове на екипа: проф. д-р Антоанета Христова, доц. д-р Диана Бакалова, гл. ас. д-р Виктория Недева, гл. ас. д-р Росица Рачева, гл. ас. д-р Зорница Тоткова, ас. Борян Андреев, д-р Екатерина Димитрова.

НАЙ-ЗНАЧИМО НАУЧНО ПОСТИЖЕНИЕ ЗА 2018 Г.

Основната цел на проекта е да разкрие мотивацията, която стои в основата на агресивните прояви, както и факторите, които ги обуславят в и извън училищна среда, от гледна точка и на учениците, и на учителите. Разработена е авторска методика, чрез която са изследвани проявите на различни форми на агресия сред ученици в начален, среден и горен етап на обучение. Изследването установи, че следните фактори най-често влияят върху агресията сред учениците: личностни характеристики като отмъстителност, гняв и стремеж към контрол; влошена семейна среда; приятели с проблемно поведение извън училище; медии - тормоз във виртуалните социални мрежи и компютърни игри с насилие, както и толератност на обществото към насилие. Някои от значимите резултати получени при учителите са, че проявяват склонност да прехвърлят отговорността за агресивното поведение на учениците извън училищната среда, главно към семейството. Освен това се оказа, че нерядко се сблъскват не само с

RESEARCH OF THE MANIFESTATIONS OF AGGRESSION AND VIOLENCE IN SCHOOL - FORMS, FACTORS AND MOTIVATIONS [2017-2018]

The project is funded by the Ministry of Education and Science.

Project leader: Prof. Dr. Yolanda Zografova

Members of the team: Prof. Dr. Antoaneta Hristova, Assoc. Prof. Dr. Diana Bakalova, Assist. Prof. Dr. Victoria Nedeva, Assist. Prof. Dr. Rositsa Racheva, Assist. Prof. Dr.. Zornitsa Totkova, Assist. Prof. Boryan Andreev, Assist. Prof. Dr. Ekaterina Dimitrova.

THE MOST SIGNIFICANT SCIENTIFIC ACHIEVEMENT FOR 2018

The main goal of the project is to reveal the motivation that underlies aggressive behavior, as well as the factors that are

taught in and out of school Wednesday, from the point of view of both students and teachers. An author's methodology has been developed, through which various forms of aggression for students in primary, secondary and upper stages of education have been studied. The study found that the following factors most often affect aggression among students: personal characteristics such as revenge, anger, and the desire for control; deteriorating family environment; friends with problematic behavior outside of school; media - harassment in virtual real social networks and computer games with violence, as well as society's tolerance of violence. Some of them could get the results obtained by teachers, who will show a tendency to transfer the responsibility for aggressive introduction of

единични случаи на агресия, но и с цели паралелки, в които има чести конфликти между ученици, ученици и учители, тормоз и нарушаване на училищния ред.

students outside the school environment, mainly to the family. In addition, it turned out that he often encountered not only isolated cases of aggression, but also whole classes, in which there are frequent conflicts between students, pupils and teachers, bullying and violation of school order.

ПРОЕКТ "ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА АГРЕСИЯТА И НАСИЛИЕТО В УЧИЛИЩЕ" [2019-2020]
Проектът е финансиран от Министерство на образованието и науката
Ръководител на проекта: проф. д-р Йоланда Зографова, съръководител проф.д-р Антоанета Христова.
Членове на екипа: доц. д-р Диана Бакалова, гл.ас. д-р Екатерина Димитрова, гл.ас. д-р Виктория Недева-Атанасова.
НАЙ-ЗНАЧИМО НАУЧНО-ПРИЛОЖНО ПОСТИЖЕНИЕ ЗА 2019 Г.
Създадена е иновативна програма, състояща се от диагностична част и два основни модула (социалнопсихологични тренинги) - за превенция и за интервенция. Модулът за превенция е предназначен за класове, при които не се диагностицират чести агресивни прояви, а този за интервенция се отнася за класове, в които се диагностицират чести прояви на агресия сред учениците. Основната цел е свързана с това след прилагане на програмата да се минимизират съществуващите агресивни и деструктивни прояви на учениците в българското училище, както и да се намалят проблемите, свързани с насилието и тормоза в училищна среда.
Програмата притежава универсален характер, защото би могла да се прилага във всички училища, независимо от техния вид и професионален профил и е инструмент за работа на училищните психолози / педагогическите съветници за установяване и справяне с предизвикателствата в училище – агресия и проблемни класове. Програмата ще бъде въведена в училищната практика след кратко обучение на училищни психолози в нейното приложение.

PROJECT "PROGRAM FOR PREVENTION AND INTERVENTION OF AGGRESSION AND VIOLENCE AT SCHOOL" [2019-2020]
The project is funded by the Ministry of Education and Science
Project leader: Prof. Dr. Yolanda Zografova, co-leader Prof. Dr. Antoaneta Hristova.
Members of the team: Assoc. Prof. Dr. Diana Bakalova, Chief Assistant Dr. Ekaterina Dimitrova, Chief Assistant Dr. Victoria Nedeva-Atanasova.
THE MOST SIGNIFICANT SCIENTIFIC AND APPLIED ACHIEVEMENT FOR 2019.
An innovative program has been created, consisting of a diagnostic part and two main modules (social psychological trainings) - for prevention and for intervention. The prevention module is intended for classes in which frequent aggressive manifestations are not diagnosed, and the intervention module refers to classes in which frequent manifestations of aggression among students are diagnosed. The main goal is related to the fact that after the implementation of the program to minimize the existing aggressive and destructive manifestations of students in the Bulgarian school, as well as to reduce the problems related to violence and bullying in the school environment.
The program has a universal character because it could be applied in all schools, regardless of their type and professional profile and is a tool for school psychologists / pedagogical advisors to identify and deal with school challenges - aggression and problem classes. The program will be introduced in school practice after a short training of school psychologists in its application.

ПОВИШАВАНЕ НИВОТО НА ПЪТНАТА БЕЗОПАСНОСТ ЧРЕЗ РАЗРАБОТВАНЕ НА НОВИ МЕТОДИКИ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКА ГОДНОСТ НА ВОДАЧИ НА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА /МПС/ (2019 - 2020)
Проектът е финансиран от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.
Ръководител: проф. Антоанета Христова
Членове на екипа: гл. ас. Зорница Тоткова, гл. ас. Росица Рачева, ас. Борян Андреев
Цел на проекта е въвеждане на политики и практики, основани на доказателства в сферата на пътната безопасност в Република България. Приоритетните задачи, които проектът реализира са: Актуализиране на психологическите методики за оценка на водачите на МПС; Изследване на психологическия профил на шофьори с рисково поведение на пътя; Извеждане на добри практики за работа с рискови шофьори;

INCREASING THE LEVEL OF ROAD SAFETY THROUGH THE DEVELOPMENT OF NEW METHODS FOR STUDYING THE PSYCHOLOGICAL SUITABILITY OF DRIVERS OF MOTOR VEHICLES (2019 - 2020)
The project is funded by the Ministry of Transport, Information Technology and Communications
Leader: Prof. Antoaneta Hristova
Team members: Totkova Z., Racheva R., Andreev B.
The aim of the project is to introduce policies and practices based on evidence in the field of road safety in the Republic of Bulgaria. The priority tasks that the project implements are: Updating the psychological methods for assessment of drivers; Study of the psychological profile of drivers with risky behavior on the road; Derivation of good practices for working with risky drivers; Elaboration of a program for training of psychologists in the transport system. Each of the listed tasks is carried out through specific activities, the implementation of which should serve as a basis for developing a comprehensive concept for reducing road

Изработване на програма за обучение на психолозите в системата на транспорта. Всяка от изброените задачи се осъществява посредством специфични дейности, чието изпълнение следва да послужи като основа за изработване на цялостна концепция за редуциране на пътно-транспортните произшествия в страната и респективно за намаляване на броя на жертвите и ранените. Дейностите по проекта гарантират осъществяване на връзка между науката, практиката и политиките в сферата на пътната безопасност.

accidents in the country and respectively to reduce the number of victims and injured. The project activities ensure the connection between science, practice and policies in the field of road safety.

РАЗРАБОТВАНЕ НА ПОЛИТИКИ, НАСОЧЕНИ КЪМ БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА (2019 - 2020)
Проектът е финансиран от Министерски съвет
Ръководител: проф. Антоанета Христова.
Членове на екипа ИИНЧ: проф. Зографова, Й., проф. Таир, гл.ас. Начева, И., гл.ас. Недева-Атанасова, В.,гл.ас. Димитрова, Е., гл.ас. Рачева, Р., доц. Ташев, С., гл.ас. Тоткова, З., Е., д-р Бекир, С., гл.ас. Калоянов, В.
Външни членове: доц. Харалан Александров, доц. Татяна Буруджиева, проф. Петко Христов, проф. Мила Маева, Иво Маев
Разработени са контекстуални доклади за състоянието на интеграционните процеси в 15 страни с активна, българска имигрантска общност – САЩ, Канада, Турция, Гърция, Северна Македония, Сърбия, Албания, Косово, Франция, Германия, Великобритания, Испания, Италия, Молдова, Украйна. Специфицирани са нагласите и готовността за завръщане на различните поколения и вълни емигранти от България;
Направен е суот анализ на всички фактори на интеграционното състояние във всяка отделна страна – социално-икономически, правно-политически и културни;
Представени са 95 биографични интервюта, проведени във включените в изследването страни;
Проведено е количествено изследване, което очерта нагласите и условията за връщане в Родината. Тенденцията за евентуално завръщане след пенсиониране доминира в изследваните лица.
Предложени са общи и специфични политики за българите в чужбина. Общите се отнасят основно до разработването на системна стратегия и институционализация на управлението на политиките спрямо българите в чужбина във връзка с необходимостта от синхронизацията им. Специфичните се отнасят до предложения за конкретни политики за всяка страна, включена в анализа в зависимост от проблемите, очертани в нея.

DEVELOPMENT OF POLICIES AIMED AT BULGARIANS ABROAD (2019 - 2020)
The project is funded by the Council of Ministers
Leader: Prof. Antoaneta Hristova
Team members from IPHS: Zografova Y., Nacheva I., Nedeva – Atanasova V., Dimitrova, E., Racheva, R., Tashev, S., Totkva, Z, Tair, E., Bekir, S., Kaloyanov, V.
External members: Haralan Aleksandrov, Tatyana Burudzhieva, Petko Hristov, Mila Maeva, Ivo Maev
Contextual reports have been developed about the state of integration processes in 15 countries having an active Bulgarian immigrant community - USA, Canada, Turkey, Greece, Northern Macedonia, Serbia, Albania, Kosovo, France, Germany, Great Britain, Spain, Italy, Moldova, Ukraine. The attitudes and readiness for return of the different generations and waves of emigrants from Bulgaria are specified.
An analysis of all factors of the integration state in each country has been made - socio-economic, legal-political and cultural;
95 biographical interviews conducted in the countries included in the study are presented;
A quantitative study was conducted, which outlined the attitudes and conditions for returning to the Homeland. The tendency for possible return after retirement dominates in the surveyed persons.
General and specific policies for Bulgarians abroad are proposed. The common ones mainly refer to the development of a systemic strategy and institutionalization of the management of the policies towards the Bulgarians abroad in connection with the need for their synchronization. The specific ones refer to proposals for specific policies for each country included in the analysis, depending on the problems outlined in it.

ПСИХОЛОГИЧНИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА НАГЛАСИТЕ КЪМ ЕМИГРАЦИЯ И ЖИЗНЕНОТО ПЛАНИРАНЕ ПРИ МЛАДИТЕ ХОРА В КОНТЕКСТА НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В БЪЛГАРИЯ (2020-2023)
Проектът е финансиран от Фонд "Научни изследвания" (ФНИ), Министерство на образованието и науката

PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF ATTITUDES TO EMIGRATION AND LIFE PLANNING IN YOUNG PEOPLE IN THE CONTEXT OF DEMOGRAPHIC CHALLENGES (BULGARIA 2020-20)
The project is funded by the Research Fund (NSF), Ministry of Education and Science
Head of the research team: Assoc. Prof. Dr. Diana Bakalova

Ръководител на научния колектив: доц. д-р Диана Бакалова
Членове на научния колектив: проф. д-р Антоанета Русинова-Христова, проф. д-р Йоланда Зографова-Драганова, гл. ас. д-р Илина Начева, гл. ас. д-р Екатерина Димитрова, гл. ас. д-р Виктория Недева-Атанасова, гл. ас. д-р Цветелина Панчелиева, Йоанна Драгнева - докторант

Members of the research team: Prof. Dr. Antoaneta Rusinova-Hristova, Prof. Dr. Yolanda Zog rafova-Draganova, Ch. Assistant Professor Dr. Ilina Nacheva, Chief Assistant Professor Dr. Ekaterina Dimitrova, Chief Assistant Professor Dr. Victoria Nedeva-Atanasova, Chief Assistant Professor Dr. Tsvetelina Panchelieva, Joanna Dragneva - PhD student

МЕЖДУНАРОДНИ ПРОЕКТИ

„ORGANISATIONAL DECISION MAKING" КЪМ МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОГРАМА „JUNIOR RESEARCHER PROGRAMME" НА UNIVERSITY OF CAMBRIDGE И COLUMBIA UNIVERSITY (2019 – 2021)
Проектът е с екип от международни изследователи, които представят от шест научни центъра и се реализира с подкрепа на Junior Researcher Programme (University of Cambridge, and Columbia University). Екипът е в състав: проектен ръководител гл. ас. д-р Цветелина Панчелиева от Департамент по Психология към ИИНЧ-БАН, Симоне Д'Амброджио, Карина Крафт, Дариа Каролак, Анушка Пангам, Якоб Шук.
Цел на проекта е разработване и провеждане на международно научно изследване на организационните и индивидуалните характеристики, които влияят върху начина, по който компаниите се адаптират и функционират в динамичия сектор "Информационни технологии". Проектът цели разработване и тестване на модел за вземане на стратегически решения в компаниите от сектора в две държави – България и Германия. Резултати по проекта за 2019 г. и 2020 г. обхващат координационна дейност с международния екип от изследователи, провеждане на изследване в избраните страни, избор на методологии и превод на два езика – немски и български език, информационно търсене за компании-участници, участие в лятно училище за подготовка и планиране на проекта.

INTERNATIONAL PROJECTS

„ORGANISATIONAL DECISION MAKING" – A PROJECT FROM THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC PROGRAM „JUNIOR RESEARCHER PROGRAMME" OF UNIVERSITY OF CAMBRIDGE AND COLUMBIA UNIVERSITY (2019 - 2021)
The team of the project represents six scientific centers, and is supported by the Junior Researcher Programme (University of Cambridge, and Columbia University). The team consists of the following team members: project coordinator Dr. Tsvetelina Panchelieva from Department of Psychology from IPHS-BAS, Simone D'Ambrogio, Carina Kraft, Daria Anna Karolak, Anushkaa Pangam, Jakob Schuck.
The aim of the project is to develop and conduct an international scientific study of the organisational and individual characteristics that influence the way companies adapt and function in the dynamic sector "Information Technology". The project aims to develop and test a model for strategic decision making in companies in the sector in two countries - Bulgaria and Germany. Project results for 2019 and 2020 include coordination activities with an international team of researchers, conducting research in selected countries, selection of methodologies and translation into two languages – Bulgarian and German, information retrieval for participating companies, participation in a summer school for project preparation and planning.

ДИНАМИЧНАТА ПРИРОДА НА МЕЖДУЕТНИЧЕСКИТЕ НАГЛАСИ В БЪЛГАРИЯ: СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКА ПЕРСПЕКТИВА (2013- 2016)
Проект по линия на Българо-швейцарска програма за научни изследвания, координиран от д-р Ева Грийн, Институт за социални науки, Университет в Лозана, Швейцария, и проф. д-р Йоланда Зографова – ръководител на българския екип по проекта от страна на Департамент по психология, ИИНЧ – БАН, ко-ръководител проф. д-р Антоанета Христова.
Цел на проекта е да задълбочи разбирането за социално психологическите процеси зад междуетническите нагласи и предразсъдъци както от страна на българското мнозинство, така и от страна на двете най-големи етнически малцинства – роми и турци в съвременна България на основата на историческия, политическия и нормативен контекст, в който тези нагласи са породени и активирани. Проектът изследва интерактивната природа на междугруповите нагласи,

THE DYNAMIC NATURE OF INTERETHNIC ATTITUDES IN BULGARIA: A SOCIAL PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE (2013-2016)
Is a project implemented within the framework of the Bulgarian-Swiss Research Programme, Agreement No IZEBZ0_142998/1, period of implementation: April 2013-March 2016, coordinated by Dr. Eva Green, Institute of Social Sciences, University of Lausanne, Switzerland, and Prof. Dr. Yolanda Zografova, Bulgarian team leader on behalf of the Department of Psychology and prof. Antoaneta Hristova, PhD, IPHS-BAS.
The general aim of this project is to deepen the understanding of social psychological processes underlying interethnic attitudes and prejudice of both the Bulgarian majority and of the two major ethnic minorities (Roma and Turks) in contemporary Bulgaria, with reference to the historical, political and normative context in which these attitudes are constructed and enacted. Furthermore, the project examines the irnteractive nature of intergroup attitudes by linking

като ги свързва с актуалните и възприемани отношения между българското мнозинство и ромското и турско малцинства. Създадена е собствена методология от двата екипа – български и швейцарски, като се приложи подход на смесени методи – вторичен анализ на данни от европейски социални изследвания, провеждане на срезово изследване сред 1216 лица – представители на трите етноса, в 3 области в България с различно съотношение на етносите с помощта на специално разработен въпросник-интервю в три версии, както и полу-структурирани интервюта с част от изследваните лица.

them to actual and perceived relations between the Bulgarian majority population and the Roma and Turkish minorities. The project methodology, developed by both Swiss and Bulgarian teams, employed a mixed methods approach – secondary data analyses of European social surveys data; a cross-sectional survey among 1216 respondents from the Bulgarian majority and the Roma and Turkish minorities across three regions in Bulgaria with differing proportions of ethnic groups by using 3-version questionnaires administered as face-to-face interviews; semi-directive interviews among some of the surveyed respondents.

ИЗБРАНИ ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ (SELECTED PUBLICATIONS IN ACADEMIC JOURNALS AND PERIODICAL)

Андреев, Б., Недева-Атанасова, В., Зографова, Й. Психологични аспекти на партньорството и родителството. Списание Население, 37, 1, Акад. издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2019, ISSN:0205-0617 (Print); 2367-9174 (Online), 129-152.

Бакрачева, М., Бакалова, Д. Intrinsic and extrinsic motivation of students studying in their native country or in a foreign country. International Journal Knowledge, Scientific Papers, vol. 13.1, 2016, ISSN:1857-92, 177-181.

Георгиева Р. Ейджизъм – стереотипи и дискриминация, свързани с възрастта и остаряването. Сборник „Морал и етика на равенството и неравенството в съвременното българско общество“, "Авангард Прима", 2018, ISBN:ISBH 978-619-239-001-3, 220-233.

Георгиева Р. Идентичност - многообразие на психотерапевтичния прочит и практика. Сборник "Идентичност и различия ", "Авангард Прима", 2016, ISBN:978-619-160-699-3, 96-110.

Димитрова, Е. Учителят като обект на агресия в трудния ученически клас. Сп. "Психологични изследвания", 1, 2019, ISSN:1311-4700 (Print) 2367-4563 (Online), 169-184.

Димитрова, Е. Роль школьного психолога в диагностике и коррекции „трудного класса“ в школе. В: Профилактика девиантнаго поведения детей и молодежи: региональные модели и технологии, ФГАОУ ВО "Крымский федеральный университет им В. Вернадского", г. Ялта, Крим, 2019, ISBN:978-5-907198-20-3, 75-80.

Димитрова, Е. Влияние сложного учебного класса на социально-психологический климат в школе. В: Профилактика девиантнаго поведения детей и молодежи: региональные модели и технологии, ФГАОУ ВО "Крымский федеральный университет им В. Вернадского", г. Ялта, Крим, 2020, ISBN:978-5-907376-13-7, 273-278.

Матеева, Н. Адаптационен преход към детската градина: значение и фактори. сп. Психологични изследвания, 2020, 99-111.

Матеева, Н. Психологически теории за процеса на адаптация към детската градина. сп. Българско списание по Психология, 2020, 119-138.

Митева. П. Ролята на контакта и емоциите при редуцирането на предразсъдъците от страна на българското мнозинство към турското и ромското малцинство. Списание на БАН1, Издателство на БАН, 2020, ISSN:0007-3989, 25 – 29.

Митева, П. Същност и особености при развитието на предразсъдъци – поглед върху нормативните и колективни действия на групите. Психологични изследвания, 17, 2, Академично издателство "Професор Марин Дринов", 2014, ISSN:1311-4700, 309-313.

Начева, И. Доминиращи методи и тенденции в изследванията върху лидерството от позициите на съвременната политическа психология. „Лидерството през XXI в. - перспективи и тенденции”, Бюлетин №11, 2017, ISSN:1313-8782, 63-73.

Начева, И. Идеалът за политически лидер в съвременна България: представи и характеристики. X научна конференция по Лидерство на тема: Качества на личността и лидерски практики, 2017, ISSN:1313-8782, 35-45.

Начева, И. Лидерството през фокуса на Политическата психология: Съвременни подходи. Психологични изследвания, 19, 2, 2016, ISSN:1311-4700, 85-97.

Начева, И., Христова, А., Андреев, Б. Поведенчески аспекти на лидерството: методика за изследване на социални представи спрямо обществени лидери. Сборник с доклади от Международна научна конференция „Предизвикателства и перспективи пред съвременната

психология", 2017, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2017, ISBN:978-954-07-4340-0, 447.
Недева-Атанасова, В. Репродуктивно и сексуално образование – насоки за политики. Списание Население, 37, 1, Акад. издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2019, ISSN:0205-0617 (Print); 2367-9174 (Online), 197-208.
Калчева, С. Междуличностни отношения и професионална компетентност. Научна конференция "Групова динамика, организационно развитие и приложна социална психология", 1-4, 2016, ISSN:08617813, 87-99.
Христова, А., Начева, И., Андреев Б. Оптимистични и песимистични нагласи в социален контекст. Психологични изследвания, 20, 2, Акад. издателство "Проф. Марин Дринов", 2017, ISSN:0205-0617, 261-285.
Alexandrova-Karamanova A., Vasileva, L., Georgieva, R., Nedeva-Atanasova, V. Labour market needs assessment for transferable skills of employees. Conference proceedings of the Fifth International scientific conference "Education, Science, Innovations" ESI'2015, 10.06.2015, Pernik, European Polytechnical University, 2017, ISSN:1314-5711, 315-322.
Bakalova, D., Zografova, Y., Hristova, A. Personality and sociocognitive explanatory models of various forms of aggression of Bulgarian law enforcement officers. Psychological Research, 23, 2, 2020, ISSN:2367-9174, 150-166.
Visintin, E., Green, E., **Bakalova, D., Zografova, Y.** Identification and ethnic diversity underlie support for multicultural rights: A multilevel analysis in Bulgaria. International Journal of Intercultural Relations, 51, Elsevier, 2016, ISSN:0147-1767, 1-13.
Dimitrova, E. Optimism and subjective wellbeing influence over the emigrational behavior. Psychological research, vol. 23, 2020, ISSN 1311-4700 (Print); SSN 2367-9174 (Online), 19-30.
Green, E., Visintin, **E, Hristova, A., Bozhanova,** A, Giroud, A., Staerkle, Ch.. Acknowledgement of Outgroup Sufferig and Collective Victimhood across History: Majority and Minority Perspectives in Bulgaria. Special Section of EJSP on collective victimhood, 2017, ISSN: ISSN: 1099-0992, 228-240.
Hristova, A., Krumova,K., Andreev, B. Complex method for the study of socio-psychological factors in risky behavior on the road. Journal Psychological research, 3, Special issue, Акад. издателство "Проф. Марин Дринов", 2019, ISSN:1311-4700, 723-745.
Hristova, A., Zografova, Y., Bakalova, D., Andreev, B. Right-wing authoritarianism and social dominance orientation as triggers of changing social distances towards immigrants. Psychological Research, 1, Акад. издателство на БАН "проф. Марин Дринов", 2016, ISSN:1311-4700, 5-15.
Miteva, P., Visintin E., Green E., Pereira A. The effects of positive and negative contact on attitudes towards Bulgarian Roma: A majority and minority perspective, Journal of Community & Applied Social Psychology. 30, 6, 2017, ISSN:1099-1298, 34-64. SJR (Scopus):0.546.
Kuzmanova Y., **Nacheva I., Petrova Koleva** V., Popgeorgiev G., Slavchev M., Natchev N. Public awareness of risks and recent marketing dynamics of Pond sliders (Trachemys scripta,Schoepff, 1792) in NE Bulgaria. Zoology and Ecology, 2018, ISSN:2165-8013, DOI:10.1080/21658005.2018.1521675, 329-336.
Nacheva I. Self-Enhancement and Helping Behavior: Motivations of Volunteers in Registration and Reception Centers For Refugees in Bulgaria. Qualitative Sociology Review, 49, 2, Katedra Socjologii Organizacji i Zarządzania, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki, 2019, ISSN:1733-8077, DOI:http://dx.doi.org/10.18778/1733-8077.15.2.09., 132-147.
Panchelieva, T., Ilieva, S. Measuring team effectiveness in software companies: literature review and empirical test of an integrated model. 7th International Conference Employment, Education and Entrepreneurship, 2018, Belgrade, Serbia. In: Raising the level of education and employment for the purpose of creating new business opportunities, Silver & Smith Publishers, London UK, 2018, 227-245.
Ilieva, Sn., **Panchelieva, Ts**. (2019), Different industries – different values: comparative analysis between the organizational cultures in financial and in software companies", Filodiritto Editore – Proceedings: „NEW BUSINESS TENDENCIES" (2018'), ISBN 978-88-85813-38-0, pp. 113 – 119.
Panchelieva, T. Strategic Orientations of Managers in IT Companies: Evidence From Bulgaria and Finland. Psychological Research, 22, 3, 2019, 789-798.
Panchelieva, T. Improving team effectiveness in tech companies with different country of origin, Rhetoric and Communications E-journal, Issue 33, March 2018.
Panchelieva, T. Organizational resilience: theoretical overview and development of an adjusted model. Електронен сборник с доклади от научна конференция "Лидерство и организационно развитие", 2020, 74-80.
Zografova Y. Identities and Everyday Interethnic Relationships. Qualitative Sociology Review V.15, 2, University of Lodz Faculty of Economics and Sociology Institute of Sociology, 2019, ISSN:ISSN 1733-8077, 26-44.

Zografova, Y. The Aggression in School Environment. В: Профилактика девиантнаго поведения детей и молодежи: региональные модели и технологии, ФГАОУ ВО "Крымский федеральный университет им В. Вернадского", г. Ялта, Крим, 2019, ISBN:978-5-907198-20-3, 93-97.
Zografova Y. Yordanova-Stoyanova S.. Ethnic Attitudes and Acceptance of Others in Bulgaria. Bulgaria: Environmental, Social and Economic Challenges, NOVA Science Publishers, Inc. New York, 2018, ISBN:ISBN: 978-1-53614-280-8, 87-116.
Zografova, Y., Bakalova, D., Hristova, A., Andreev, B., Nedeva-Atanasova, V., Racheva, R., Totkova, Z. Personality traits and family environment – antecedents of students' aggression.. Psychological Research, 22, 3, Prof. Marin Drinov publishing house of Bulgarian Academy of Sciences, 2019, ISSN:0205-0617 (Print); 2367-9174 (Online), 689-711.

МОНОГРАФИИ (MONOGRAPHS)

Зографова, Й, А. Христова, Д. Бакалова, Е. Димитрова, В. Недева-Атанасова (2020). Програма за превенция и интервенция на агресията и насилието в училище. Издание на Министерство на образованието и науката. [**Zografova, Y., A. Hristova, D. Bakalova, E. Dimitrova, V. Nedeva-Atanasova** (2020). Program for prevention and intervention of aggression and violence at school. Publication of the Ministry of Education and Science].

Представена е разработена иновативна програма, състояща се от два основни модула - за превенция, предназначен за класове, при които не се диагностицират чести агресивни прояви, и за интервенция за класове, в които се диагностицират такива.
Програмата притежава универсален характер, защото би могла да се прилага във всички училища, независимо от техния вид и професионален профил и е инструмент за работа на училищните психолози / педагогическите съветници за установяване и справяне с предизвикателствата в училище – агресия и проблемни класове. Програмата ще бъде въведена в училищната практика след кратко обучение на училищни психолози в нейното приложение.

Русинова-Христова, А. (2016). Личност, ценности и идеологии, С., Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов", 203 с. [**Rusinova-Hristova, A.** (2016). Personality, Values and Ideologies, Sofia. Prof. Marin Drinov Publishing House of BAS, 203 pages] ISBN 978-954-322-866-9.

Настоящата монография хвърля светлина върху личността в политиката, обръщайки се към гражданите и причините за тяхната привързаност към идеологиите през фокуса на личностните им характеристики. Чрез системно внимание към психологията на индивидуалните различия могат да се съберат значителни гледни точки за разбиране на масовото поведение. Целта на монографията е да представи съвременните социално-психологични, теоретични и емпирични изследвания, посветени на връзката между личност, култура и идеологии, както и резултатите от изследването им в България.

Зографова, Й. (2016). Разнообразието от социално психологична перспектива, София, Емайви Консулт, 209 с. [**Zografova, Y. (2016).** Diversity from Social Psychological Perspective. Sofi a, MIV Consult Ltd., 209 pages] ISBN 978-954-2987-20-8.

В книгата се очертават социално психичните проявления на разнообразието сред феномените на междугруповите отношения, социалните идентичности, колективни поведения. Изборът на различни социални групи и категории, към които човек да се причислява и в крайна сметка да се идентифицира е предпоставка за развитието на сложни многопластови идентичностни образувания както на личностно, така и на колективно равнище. Предложени са модели, доказващи различната степен на въздействие на фактори като доверието, социалнополитическата активност, място в обществото, доход, религиозност, върху нагласите към етно националното и културно разнообразие. Верификацията на влиянието на позитивни социални контакти между представители на различни общности върху отношенията между тях показва, че те са фактор за преоценка на собствената група. Общата групова идентичност се проявява на основата на приемане на националната идентичност и от малцинствата, като същевременно всеки етнос поддържа своята етническа идентичност, но изразява принадлежност и към над груповата. Очертаните общи тенденции в социално психичните модели на възприемане на съвременния свят от европейците, създават перспектива и за модели за съвместни действия и решения пред изпитанията, кризите и предизвикателствата, поставяни от тероризма, миграциите, природните бедствия.

Бакалова, Д., Бакрачева, М., Мизова, Б. *(2015). Щастие и удовлетвореност от живота: в търсене на пътя към себе си. С., Колбис, 2015, 249 с. [**Bakalova, D., Bakracheva, M., Mizova, B.** (2015). Happiness and Life Satisfaction: Looking for Road to the Self, S., Colbis, 2015, 249 pages] ISBN 978-619-7284-02-7.*

Представената монография е амбициозен и съвременен по форма и съдържание научен проект, който разглежда сродните психологически конструкти психично благополучие, удовлетвореност от живота и щастие. Трудът обхваща целия цикъл теоретична платформа – собствени изследвания- практически техники, което го прави особено ценен както за теорията на психологията, така и за практическото и приложение, като повишава и неговата сила на въздействие върху голям кръг читатели – специалисти и по-широка публика.

Георгиева, Р. (2012). Психотерапията на Карл Роджърс. Емпатичното терапевтично интервю. С., Изток-Запад, с. 272. **[Georgieva, R. (2012).** Carl Rogers' Psychotherapy. The empathic therapeutic interview. Sofia Iztok-Zapad", 272 pages] ISBN 978-619-125-129-6.

Карл Роджърс е един от основателите и най-ярките представители на движението за хуманистична психология, което възниква в Америка в средата на миналия век и дръзко се определя като „трета сила" в психологията наред с психоанализата и бихевиоризма. Книгата представя многообразието от системи и методи в съвременната психотерапия, мястото и спецификата на личностно центрирания подход на Карл Роджърс сред тях. Той е всепризнат и ненадминат майстор на емпатичната терапевтична беседа, която е представена в книгата с три негови автентични „емпатични интервюта". Тази

книга ще е полезна за всички, които проявяват любопитство или сериозен професионален интерес към психологията и психотерапията.

Христова А., Александров Х., Буруджиева Т., Ташев С. Политики за българите в чужбина. Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2020 [**Hristova A.**, Aleksandrov H., Burudzhieva T., Tashev S. Politics for the Bulgarians abroad, Prof. Marin Drinov Publishing House of BAS], ISBN:978-619-245-075-5, 322

Калчева, С. Психологически измерения на ежедневния труд. Оценка на професионалния стрес, междуличностните отношения и професионалната компетентност и емоциите. 1, ДиоМира, 2018, ISBN:978-954-2977-48-3, 116

СЕКЦИЯ „ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕТО И ЗДРАВЕТО“
+359 (0) 2 979 34 12

DEVELOPMENTAL AND HEALTH PSYCHOLOGY
+359 (0) 2 979 34 12

доц. д-р Мария Атанасова-Трифонова
Ръководител секция
m.p.trifonova@gmail.com

Assoc. Prof. Maria Atanassova-Trifonova, PhD
Head of Research Unit
m.p.trifonova@gmail.com

Доц. д-р Георги Петков
georgi.petkov@iphs.eu
доц. д-р Анна Александрова-Караманова
annaalexandrova@yahoo.com
гл. ас. д-р Йорданка Лалова
j_lalova@doctor.bg
гл. ас. д-р Емануела Паунова-Маркова
emanuela.paunova.markova@iphs.eu
ас. д-р Евелина Богданова
evelina_bogdanova@yahoo.com

Assoc. Prof. Georgi Petkov, PhD
georgi.petkov@iphs.eu
Assoc. Prof. Anna Alexandrova-Karamanova, PhD
annaalexandrova@yahoo.com
Asst. Prof. Yordanka Lalova, MD, PhD
j_lalova@doctor.bg
Asst. Prof. Emanuela Paunova-Markova, PhD
emanuela.paunova.markova@iphs.eu
Asst. Prof. Evelina Bogdanova, MD
evelina_bogdanova@yahoo.com

Проблематиката, върху която са насочени усилията на изследователите в секцията, е свързана с особеностите на психичното развитие в периода на ранното детство и юношеството, с фокус върху механизмите на учене и развитийна промяна. В този план е оценката на ресурсите на образователната среда, както и на родителските практики за грижа и стимулиране на детското развитие и постигане на емоционалното благополучие на системата дете-родител. Друга насока на работа е създаването на психологически инструменти за скрининг на индивидуалното развитие на децата, за установяване на дислексия, за оценка на екзекутивните функции на ученици от 1-5 клас и др. Проучват се също основни индивидуални и социални фактори, определящи (рисковете пред) позитивното развитие на юношите и възникващите възрастни (18-29 г.) и успешното реализиране на задачите на развитието в тези възрастови периоди. Изследванията в областта на психология на здравето са фокусирани върху установяване на психосоциалните, социокултурните и социоикономическите детерминанти на здравето и благополучието на българските юноши. В секцията се развиват и теми по когнитивна наука, насочени към установяване механизмите на релационно мислене у хората и приложенията им в психологията, статистиката, теорията на информацията и образованието.

The efforts of the researchers in the unit are focused on investigating the issues related to developmental processes in a period of early childhood and adolescence with emphasis on the mechanisms of learning and developmental change. In line with this is the assessment of the resources of the educational environment, as well as of the parental practices for care and stimulation of child development. Another aspect of our scientific work is related to the development of reliable psychological instruments for identifying atypical development of children. To detect dyslexia, a test for writing skills in primary school age has been created. Key individual and social factors that determine (risks to) positive development and successful achievement of developmental tasks in adolescence and emerging adulthood (18-29 years) have also been studied. Research in the field of health psychology is focused on establishing the psychosocial, sociocultural and socioeconomic determinants of health and well-being of Bulgarian adolescents. The researchers of the unit also investigate topics in the field of cognitive science, focused on the mechanisms of relational thinking and their applications in psychology, statistics, information theory, and education.

ПРОЕКТИ С ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ - 2016-2020

Проект "КОМПЛЕКСЕН ИНТЕГРИРАН МУЛТИ-КОМПОНЕНТЕН ПРОЕКТ ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДИСЛЕКСИЯ НА РАЗВИТИЕТО (2016-2021)"
Проект на ФНИ
Ръководител: доц. д-р Юлиана Душанова, участник гл. ас. д-р Йорданка Лалова

Проект "ЕМОЦИОНАЛНО БЛАГОПОЛУЧИЕ РОДИТЕЛ-ДЕТЕ: РОДИТЕЛСКИ ПРАКТИКИ ОТНОСНО СЪНЯ В РАННОТО ДЕТСТВО В ЗАВИСИМОСТ ОТ КОНСТРУИРАНЕТО НА АЗ-А НА РОДИТЕЛЯ (2020)"
финансиран по национална програма „Млади учени и Постдокторанти", модул „Млади учени"
Ръководител: гл. ас. д-р Емануела Паунова-Маркова

Проект "ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ В ЗДРАВОСЛОВНИТЕ И РИСКОВИ НАГЛАСИ И ПОВЕДЕНИЯ НА УЧЕНИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ (2017 - 2019)""
Финансиран от МОН
Ръководител: доц. д-р Лидия Василева, Участници: проф. д-р Татяна Коцева, доц. д-р Елица Димитрова, гл. ас. д-р Анна Александрова-Караманова, гл. ас. д-р Богдана Александрова, ас. д-р Евелина Богданова,

Проект "ОБУЧЕНИЕ НА УЧИТЕЛИ ОТ ДЕТСКИ ГРАДИНИ В ПРИЛАГАНЕ НА СКРИНИНГ ТЕСТА ЗА ТРИГОДИШНИ ДЕЦА В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТ „АКТИВНО ПРИОБЩАВАНЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ"
№ BG05M2OP001-3.005-0004 по договор ДОЗ-39/12.08.2019 С МОН (2019)
Ръководител: доц. д-р *Мария Атанасова-Трифонова*

Проект "СЪЗДАВАНЕ НА КРАТКА ФОРМА НА СКРИНИНГ ТЕСТА ЗА ТРИГОДИШНИ ДЕЦА (2018)"
Ръководител: доц. д-р Мария Атанасова-Трифонова, Проект на МОН
Създаден е скрининг тест за тригодишни деца, за чието широко приложение се обучават педагогически специалисти от всички детски градини на страната.

Проект "АНАЛИЗ НА НАГЛАСИТЕ НА УЧИТЕЛИТЕ И ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ОБАЗОВАТЕЛНАТА СРЕДА КАТО БАЗИСНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ЕФЕКТА ОТ ИНИЦИАТИВИ НА УНИЦЕФ И МОН ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ (2017)"
Ръководител: доц. д-р Мария Атанасова-Трифонова, Участници: проф. д-р Л. Пенева, гл. ас. д-р Анна Александрова-Караманова

PROJECT WITH EXTERNAL FINANCING - 2016-2020

PROJECT "COMPLEX INTEGRATED MULTI-COMPONENT PROJECT IN THE STUDY OF DEVELOPMENTAL DYSLEXIA "(2016-2021)
Funded by the Ministry of Education and Science
Head of the project: Assoc. Prof. Juliana Dushanova, PhD, Participants: Asst. Prof. Yordanka Lalova, MD, PhD

PROJECT "EMOTIONAL WELL-BEING IN THE PARENT-CHILD DYAD: PARENTAL APPROACH TO SLEEP DURING THE EARLY CHILDHOOD IN RELATION TO THE SELF-CONSTRUAL OF THE PARENT (2020)"
the project is supported by the Bulgarian Ministry of Education and Science under the National Research Programme "Young scientists and postdoctoral students"
Head of the project: Asst. Prof. Emanuela Paunova-Markova, PhD

PROJECT "*PROBLEMS AND TRENDS IN HEALTH AND RISK ATTITUDES AND BEHAVIORS OF STUDENTS IN BULGARIA (2017-2019)"*
Funded by the Ministry of Education and Science of Bulgaria
Head of the project: Assoc. Prof. Lidiya Vasileva, PhD, Participants: Prof. Tatyana Kotzeva, PhD, Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD, Assist. Prof. Anna Alexandrova-Karamanova, PhD, Assist. Prof. Bogdana Alexandrova, PhD, MD, Assist. Prof. Evelina Bogdanova, MD

PROJECT "TRAINING OF TEACHERS OF KINDERGARTENS IN APPLYING THE SCREENING TEST FOR THREE-YEAR-OLD CHILDREN"
under the contract ДОЗ-39/12.08.2019 with Ministry of Education, project ACTIVE INCLUSION IN THE PRESCHOOL EDUCATION SYSTEM № BG05M2OP001-3.005-0004 (2019)
Head of the project: Assoc. Prof. Maria-Atanassova-Trifonova, PhD

PROJECT "DEVELOPMENT OF A CONCISE FORM OF THE SCREENING TEST FOR THREE-YEAR-OLD CHILDREN (2018)"
Project of Ministry of Education
Head of the project: Assoc. Prof. Maria-Atanassova-Trifonova, PhD

PROJECT "ANALYSIS OF TEACHERS' ATTITUDES AND EVALUATION OF THE QUALITY OF THE LEARNING ENVIRONMENT AS BASELINE INFORMATION FOR THE ASSESSMENT OF THE IMPACT OF A JOINT INITIATIVE OF MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE AND UNICEF AIMING TO PROMOTE INCLUSIVE EDUCATION IN KINDERGARTENS (2017)"
Head of the project: Assoc. Prof. Maria-Atanassova-Trifonova, PhD, participants: Prof. L. Peneva, PhD, Assoc. Prof. Anna Alexandrova-Karamanova, PhD

Проект "ВЪЗРАСТОВА ВАЛИДИЗАЦИЯ НА СТАНДАРТИ ЗА РАННО ДЕТСКО РАЗВИТИЕ И УЧЕНЕ ОТ 0-36 МЕСЕЦА (2014)"
Ръководител: доц. д-р *Мария Атанасова-Трифонова УНИЦЕФ*

PROJECT "AGE VALIDATION STUDY OF EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT AND LEARNING STANDARDS. project of UNICEF (2014)"
Head of the project: Assoc. Prof. Maria-Atanassova-Trifonova, PhD

Проект "ЗДРАВНО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ДЕЦА В УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ – БЪЛГАРИЯ 2014" РСА (2014)
Финансиран от УНИЦЕФ, България
Ръководител: доц. д-р Лидия Василева, Участници: проф. д-р Татяна Коцева, доц. д-р Елица Димитрова, гл. ас. д-р Анна Александрова-Караманова, гл. ас. д-р Богдана Александрова, ас. д-р Евелина Богданова, доц. д-р И. Тодорова

PROJECT "HEALTH BEHAVIOUR IN SCHOOL-AGED CHILDREN – BULGARIA 2014 (2014)"
Head of the project: Assoc. Prof. Lidiya Vasileva, PhD, Participants: Prof. Tatyana Kotzeva, PhD, Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD, Assist. Prof. Anna Alexandrova-Karamanova, PhD, Assist. Prof. Bogdana Alexandrova, PhD, MD, Assist. Prof. Evelina Bogdanova, MD, Assoc. Prof. Irina Todorova, PhD, Funded by UNICEF - Bulgaria.

ИЗБРАНИ ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ (SELECTED PUBLICATIONS IN ACADEMIC JOURNALS AND PERIODICAL)

Alexandrova-Karamanova, A. (2020). Appearance self-attitudes and health and well-being of Bulgarian adolescents. Central European Journal of Paediatrics, 16, 1, University Clinical Hospital Tuzla, Bosnia and Herzegovina, 2020, ISSN:2490-3671, DOI:10.5457/p2005-114.258, 69-82.

Alexandrova-Karamanova, A., **Todorova, I., Montgomery, A., Panagopoulou, E., Costa, P., Baban, A., Davas, A., Milosevic, M., Mijakoski, D. (2016).** Burnout and health behaviors in health professionals from seven European countries. International Archives of Occupational and Environmental Health, 89(7), 1059-1075. Springer, ISSN: 0340-0131, DOI:10.1007/s00420-016-1143-5. JCR-IF (Web of Science):2.061.

Bogdanova, E., Alexandrova, B. (2020). General trends in self-rated subjective health and wellbeing in Bulgarian adolescents: Data from a representative study "Health Behavior in School-aged Children" in 2017/18 and a comparative analysis. Psychological Research, 23(3), 298-313. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

Dimitrova, E., Kotzeva, T., Alexandrova-Karamanova, A. (2020). Psychosocial school environment and health risk behaviours of adolescents in Bulgaria: results from multilevel analysis. International Journal of Public Health, 65, 2020, DOI: https://doi.org/10.1007/s00038-020-01482-4, 1331-1344. JCR-IF (Web of Science):2.419.

Dushanova, J., Lalova, Y., Kalonkina, A., Tsokov, S. (2020). Speech-Brain Frequency Entrainment of Dyslexia with and without Phonological Deficits. Brain Sciences, 10, 12, 2020, ISSN:2076-3425, DOI:10.3390/brainsci10120920, 920. SJR (Scopus):0.999.

Ivanova, D., Petkov, G. (2016) People use embodied representations nevertheless they may use different strategies in problem solving. In: Technics. Technologies. Education. Safety'16, publisher: Scientific technical union of mechanical engineering, vol.3, pp.66-69.

Lalova J., Dushanova J., Kalonkina A., Tsokov S. (2019). Application of specialised psychometric tests and training practices in children with developmental dyslexia. Psychological Research, 22(1), ISSN:1311-4700, 271-283.

Lalova, J., Dushanova, J., Kalonkina, A., Tsokov, S., Hristov, I., Totev, Ts., Stefanova, M. (2018). Vision and visual attention of children with developmental dyslexia. Psychological Research, 21(2), ISSN:1311-4700, 247-261.

Paunova-Markova, E. (2020). Perceived threats and difficulties of mothers of young children during a state of emergency in a COVID-19 pandemic. Psychological Research, 23(3), 330-354. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

Petkov, G. (2020). Relational thinking is at the core of the constructive, top-down processes in humans. Psychological research, 23(3), 251-263, ISSN:1311-4700 (Print); SSN 2367-9174 (Online).

Petkov, G. (2017). Test of depth of knowledge for the mathematical concepts and principles for children. Educational Alternatives, Volume 15, pp. 90-99.

Petkov, G., Vankov, I., Petrova, Y. (2018). Discovering the Dimension of Abstractness: Structure-Based Model that Learns New Categories and Categorizes on Different Levels of Abstraction. International Journal of Computer and Information Engineering, 12(8), 586-591.

Petkov, G., Petrova, Y. (2019). Relation-based categorization and category learning as a result from structural alignment. The RoleMap model. Frontiers in Psychology, 10, 563.

Petkov, G., Ivanova, D., Psederska, E. (2019). The dark side of analogy-making. Science. Business. Society, 4(4), 142-144.
Petkov, G., Pavlova, M. (2016) The role of similarity in constructive memory: evidence from tasks with children and adults. In: Proceedings of the 38th Annual Cognitive Science Conference, Philadelphia, pp. 325-330.
Petrova, Y., Petkov, G. (2018). Role-Governed Categorization and Category Learning as a Result from Structural Alignment: The RoleMap Model. International Journal of Computer and Information Engineering, 12(8), 578-585.
Zafirova, Y., Petrova, Y., Petkov, G. (2019). Crossmodal Spatial Mappings as a Function of Online Relational Analyses? In: Proceedings of the 41th Annual Cognitive Science Conference, pp. 3193-3198.
Александрова, Б., Богданова, Е. (2017). Фактори, повлияващи психичното благополучие при юноши, измерено с Индекса за психично здраве. Психологични изследвания, 19(2), 497-508. [Alexandrova, B., Bogdanova, E. (2017). Factors That Impact Adolescents' Psychological Well-being Assessed with Mental Health Index. Psychological Research, 19(2), 497-508.] ISSN:1311-4700.
Александрова-Караманова, А. (2018). Мотиви за свързани с външния вид поведения при млади мъже с различен статус на телесното тегло: качествено изследване. Psychological Thought, 11(2), 75-93. [Alexandrova-Karamanova, A. (2018). Motives for appearance-related behaviours in young men with different weight statuses: a qualitative study. Psychological Thought, 11(2), 75-93.] PsychOpen, ISSN 2193-7281 (Online). DOI: 10.5964/psyct.v11i2.269.
Александрова-Караманова, А. (2017). Негативни коментари и тормоз по отношение на тялото и външния вид: Актуални и ретроспективни преживявания при лица във възникваща зрелост. В: Сборник научни доклади от VIII Национален конгрес по психология, 3-5.11.2017 г., София (стр. 1002-1017), София: Продуцентски център ЛМ ЕООД. [Alexandrova-Karamanova, A. (2017). Negative comments and bullying related to body and appearance: Present and retrospective experiences in emerging adults. In: Proceedings from the VIII National Congress of Psychology, 3-5.11.2017, Sofia (pp. 1002-1017). Sofia: Production Center LM Ltd.] ISBN 978-954-91472 (Print).
Александрова-Караманова, А. (2017). Образ за собственото тяло и разстроено хранене при юноши с нехетеросексуална ориентация. В: Сборник с доклади от Научната конференция „Хармония в различията", София, 11.12.2017 (стр. 452-458). София: „За буквите – О писменехъ". [Alexandrova-Karamanova, A. (2017). Body image and disordered eating in adolescents with non-heterosexual orientation. In: Proceedings from the IV National conference "Harmony in diversity", 11 December 2017, Sofia (pp. 452-458). Sofia: "Za bukvite – O pismeneh"].
Александрова-Караманова, А. (2017). Поведенчески практики за намаляване на теглото при момчета и момичета в юношеска възраст: ефекти върху здравето и психичното благополучие. Психологични изследвания, 20 (3), 509-524. [Alexandrova-Karamanova, A. (2017). Weight reduction practices in adolescent boys and girls: impact on health and psychological well-being. Psychological Research, 20(3), 509-524.] ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).
Александрова-Караманова, А. (2017). Употреба на електронни медии и здраве и благополучие на юношите. Психологични изследвания, 20(3), 481-495. [Alexandrova-Karamanova, A. (2017). E-media use and health & well-being of adolescents. Psychological Research, 20(3), 481-495.] ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).
Атанасова-Трифонова, М., Богданова, Е. (2019). Новите образователни технологии „Напредък в ученето" (Learning progression) и приложението им в предучилищното образование. Психологични изследвания, 22(1), 103-116. [Atanassova-Trifonova, M., Bogdanova, E. (2019). „Learning progression" – the new educational technologies and their application in the preschool education. Psychological Research, 22(1), 103-116.] ISSN: 1311-4700.
Атанасова-Трифонова, М., **Александрова-Караманова, А., Пенева, Л. (2018).** Професионалният опит и подготовката на учителите за успешна реализация на приобщаващото образование в детските градини. Педагогика, Том 90, кн.8, 1122-1133. [Atanassova-Trifonova, M., Alexandrova-Karamanova, A., Peneva, L. (2018). Teachers' professional experience and qualification for successful inclusion in the kindergartens. Pedagogy, Vol. 90, issue 8, 1122-1133.] (Web of Science).
Атанасова-Трифонова, М., Лалова, Й., Богданова, Е., Попова, К. (2016). Подходът на учителите от детските градини към играта на децата в предучилищна възраст. Психологични изследвания, 19(2), 145-158. [Atanassova-Trifonova, M., Lalova, J., Bogdanova, E., Popova, K. (2016). The approach of kindergarten teachers to the play of preschool children. Psychological Research, 19(2), 145-158.] ISSN: 1311-4700.
Атанасова-Трифонова, М., Стоянова, Юл. (2015). Социо-емоционални умения и езиково развитие на децата в два възрастови интервала 7-9 и 19-24 месеца. Психологични изследвания, 18(2), 163-170. [Atanassova-Trifonova, M., Stoyanova, J. (2015). Socio-emotional skills and language development of

infants of two age groups – 7-9 months and 19-24 months. Psychological Research, 18(2), 163–170.] ISSN: 0205-0617.
Атанасова-Трифонова, М. (2016). Стандартите за развитие – ориентир за цялостното физическо и психическо благополучие на детето. Практическа педиатрия, 3. [Atanassova-Trifonova, M. (2016). The standards for early childhood development and learning - a guideline for child's physical, mental health, and well-being. Applied Pediatrics. Issue 3.] ISSN: 2367-5268.
Богданова, Е., Трифонова, М., Лалова, Й. (2020). Въпросникът „Силни страни и трудности" – 4-16 г. (родителска форма) - предварителни резултати от българска извадка ученици. Психологични изследвания, 23(3), 314-329. [Bogdanova, E., Atanassova-Trifonova, M., Lalova, J. (2020). Strengths and Difficulties Questionnaire – 4-16 years (parental form) - preliminary results for a Bulgarian sample of pupils on the parental data. Psychological Research, 23(3), 314-329.] ISSN:ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).
Богданова, Е., Александрова, Б. (2019). Влияние на социалната среда върху психо-соматичното и психично здраве в юношеска възраст. Психологични изследвания, 22(1), 41-55. [Bogdanova, E., Alexandrova, B. (2019). Social context and its impact on adolescents' psychosomatic and mental health. Psychological Research, 22(1), 41-55.] ISSN:1311-4700 (Print) 2367-9174 (Online).
Душанова, Ю., Лалова, Й., Христов, И., Тотев, Ц., Цоков, С., Стефанова, М., Генова, Б., Стефанов, С., Рачева, К., Бочева, Н., Калонкина, А. (2018). Зрителна и слухова преработка на информация при деца с дислексия на развитието. Сборник доклади от международна конференция „Детският език", ЛЦ „Ромел". [Dushanova, J., Lalova, J., Hristov, I., Totev, Ts., Tsokov, S., Stefanova, M., Genova, B., Stefanov, S., Racheva, K., Bocheva, N., Kalonkina, A. (2018). Visual and auditory information processing in children with developmental dyslexia. Proceedings of the International Conference "Children's Language", Ed. Romel, 178-193.] ISBN:978-954-9458-25-1, 178-193.
Калонкина, А., Лалова, Й.**, Душанова, Ю. (2020)**. Аспекти на вниманието при дислексия на развитието. Сборник доклади от международна конференция „Емоционални и поведенчески нарушения", Издателство ЛЦ „Ромел", 81-89. [Kalonkina, A., Lalova, J., Dochanova, J. (2020). Aspects of Attention in Developmental Dyslexia. Proceedings of the International Conference "Emotional and Behavioral Disorders", Ed. Romel, 81-90.] ISBN: 878-954-9458-28-2.
Папазова, Е., Александрова-Караманова, А. (2018). Димензии на възникващата зрелост и дистрес на идентичността. Psychological Thought, 11(2), 122-137. [Papazova, E., Alexandrova-Karamanova, A. (2018). Dimensions of emerging adulthood and identity distress. Psychological Thought, 11 (2), 122-137.] PsychOpen, ISSN 2193-7281 (Online). DOI: https://doi.org/10.5964/psyct.v11i2.280.
Папазова, Е., Александрова-Караманова, А. (2019). Ригидно осмисляне и психично здраве във възникваща зрелост. Psychological Thought, 12(1), 12-29. [Papazova, E., Alexandrova-Karamanova, A. (2019). Rumination and mental health in emerging adulthood. Psychological Thought, 12(1), 12-29.] PsychOpen, ISSN 2193-7281 (Online). DOI: 10.5964/psyct.v12i1.3.
Паунова-Маркова, Е. (2020). Щастие и постигнат успех в работата при независимо и взаимозависимо конструиране на аз-а. Лидерство и развитие на човешките ресурси. София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 843-850. [Paunova-Markova, E. (2020). Work-related success and happiness in independent and interdependent self-construal. Leadership and human resources development. Sofia: Presses universitaires "St. Kliment Ohridski", 843-850.] ISBN 978-954-07-4979-2 (Online).
Паунова-Маркова, Е. (2020). Какво е значението на ориентациите към щастието за взаимоотношенията мъже-жени в трудовия контекст? Лидерство и развитие на човешките ресурси. София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 851-859. [Paunova-Markova, E. (2020). What is the importance of orientations to happiness for male-female relations at work? Leadership and human resources development. Sofia: Presses universitaires "St. Kliment Ohridski", 851-859.] ISBN 978-954-07-4979-2 (Online).
Паунова-Маркова, Е. (2017). Взаимовръзка на успеха и щастието с независимото и взаимозависимо конструиране на аз-а. Предизвикателства и перспективи пред съвременната психология. София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 333-339. [Paunova-Markova, E. (2017). The link between success and happiness with independent and interdependent self-construal. Challenges and perspectives in contemporary psychology. Sofia: Presses universitaires "St. Kliment Ohridski", 333-339.] ISBN 978-954-07-4277-9.
Паунова-Маркова, Е. (2017). Предиктори на субективното благополучие при доминиращо независимо и взаимозависимо конструиране на аз-а. Психологични изследвания, 20(2), 313-323. [Paunova-Markova, E. (2017). Predictors of subjective well-being in dominant independent and dominant interdependent self-construal. Psychological research, 20(2), 313-323.] ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

МОНОГРАФИИ
(MONOGRAPHS)

Душанова, Ю., Лалова, Й., Калонкина, А. (2020). Зрително-пространствени аспекти и ЕЕГ-корелати при дислексия на развитието – програми „Развитие на четенето". ЛЦ „Ромел", 147 стр. **[Dushanova, Y., Lalova, J., Kalonkina A. (2020).** Visuo-spatial aspects and EEG correlates in developmental dyslexia – programmes "Development of Reading". LC "Romel", 147 p.] ISBN:978-954-9458-29-9.

В книгата е направен обстоен преглед на изследванията, свързани с проблемите на мулти-функционалня дефицит при дислексия на развитието. Представени са програми за подобряване на четенето и писането при тези деца. Направена е подробна характеристика на динамиката на ЕЕГ-графоелементите във възрастов аспект.

Александрова-Караманова, А. (2019). Външният вид при младите хора: между здравето и успеха. София: ДиоМира, 587 стр. **[Alexandrova-Karamanova, A. (2019).** Appearance in young people: between health and success. Sofia: DioMira, 587 p.] ISBN: 978-954-2977-60-5 (print), 978-954-2977-61-2 (pdf).

В монографията са представени три актуални научни изследвания, осъществени в периода 2013-2019 г., проучващи с помощта на качествени и количествени методи външния вид като сложен и многоизмерен феномен в юношеска и младежка възраст.
Индуктивно е генериран многомерен концептуален модел на външния вид при младите хора. Неговите осем измерения включват културно, междуличностно, професионално, измерение здравно поведение, интервенционно измерение (козметична хирургия), декоративно, физическо (биологично) и личностно измерение. Моделът разкрива сложното взаимодействие на биологични, психологични, социални и културни фактори.
Национално представително изследване с юноши доказва значимото влияние на външния вид върху здравето и благополучието, качеството на междуличностните взаимоотношения с връстниците и успеха в училище на юношите.

Лалова, Й., Калонкина, А., Тотев, Ц., Цоков, С., Душанова, Ю. (2018). Комплексно изследване на дислексия на развитието. ЛЦ „Ромел", 145 стр. [**Lalova, J., Kalonkina, A., Totev, Ts., Tsokov, S., Dushanova, Y. (2018).** Complex study of developmental dyslexia. LC "Romel", 145 p.] ISBN:978-954-9458-26-8.

Монографията представя многоаспектно теоретично и експериментално изследване на дислексия на развитието. Приложени са множество лингвистични, психологически и невро-психологически тестове, които да обхванат различните аспекти на перцептивните, речевите, гнозисните, интелектуалните процеси при деца с развитие на дислексия и съпоставянето на тези процеси с нормолексични деца. Потърсени са индивидуалните невро-физиологични причини при дислексия на развитието, които са илюстрирани с ЕЕГ-образна диагностика.

Петков, Г. (2016). Огледала в нощта. Нов Български Университет. **[Petkov, G. (2016).** Mirrors at the night. New Bulgarian University.] ISBN 978-954-535-941-5.

В книгата се развива тезата, че обработката на релационни структури стои в основата на конструктивните познавателни процеси. Тя би била от най-голяма полза за студенти и изследователи от областта на когнитивната психология, но също и за широк кръг читатели, които се вълнуват от една от най-големите загадки на нашето съвремие – как функционират човешките познавателни процеси.

Атанасова-Трифонова, М., Пенева, Л., Стоянова, Ю., Мутафчиева, М., Янчева, И. (2015). Развитие и учене в ранното детство: възрастова валидация на стандартите за развитие и учене от раждането до три години, [състав. и науч. ред. Мария Атанасова-Трифонова.] София, Унив. изд. „Св. Климент Охридски", 528 с. [**Atanassova-Trifonova, M. & al. (2015).** Social and emotional development in early childhood. In Atanassova-Trifonova, M. (Ed.). Development and Learning in the Early Childhood. Sofia, Presses universitaires “St. Kliment Ohridski“, 528 p.] ISBN 978-954-07-3905-2.

В настоящия труд, който допълва ръководството на стандартите и показателите, се предлага анализ на получените в изследване на 1030 деца емпирични резултати, представен заедно с теоретична обосновка на съдържанието на конструктите, както и на избора на експерименталните процедури. Колективната монография разглежда динамиката, спецификата и тенденциите на развитие на детето през ранното детство като най-необикновения период в човешкия живот. Характеристиките на този особено значим за развитието на психиката и личността период предполагат ориентация на възпитателните взаимодействия към стимулиране на активността на детето в разнообразни форми, съответстващи на неговите потребности и индивидуални особености.

Атанасова-Трифонова, М., (съст. и научен редактор) (2014). Стандарти за развитие и учене в ранното детство: от раждането до три години, С., Булвест Принт, 192 с. [**Atanassova-Trifonova, M. & al. (2014).** Standards for development and learning in early childhood: from birth to 3 years. Sofia, „Bulvest 2000", 192 p.] ISBN 978-954-18-0924-2.

В този сборник са представени стандартите и показателите за ранно детско развитие, както и стратегиите за грижа, възпитание и образование на децата в периода от 0-36 месеца, разработени в изпълнение на проект на ИИНЧ–БАН по инициатива и с финансовата подкрепа на УНИЦЕФ-България. Стандартите отразяват основните постижения в опита на детето в процеса на неговото физическо, познавателно, социално, емоционално и езиково развитие, които се проявяват в многообразие от компетентности, знания и действия и се формират в хода на активното му взаимодействие със света.

Атанасова-Трифонова, М., (съст. и научен редактор) (2014). Скрининг тест за тригодишни деца. С., Булвест Принт, 144 с. [**Atanassova-Trifonova, M. & al. (2014).** Screening test for three year old children. Administration Manual. Sofia, „Bulvest 2000", 144 p.] ISBN 978-954-18- 0910-5.

Ранното откриване на проблеми в развитието с помощта на апробирана скринингова методика е предпоставка за навременна интервенция, акт7вна подкрепа и успешна работа с децата. Това налага необходимостта от надежден инструментариум, който да отговаря на потребностите на съвременната практика в нашата страна. В тази насока бяха усилията на екипа за създаване на български скрининг тест за три-годишни деца. Създаването на този тест е осъществено по проект на УНИЦЕФ. Авторският екип е в състав М. Атанасова-Трифонова, Л. Пенева, Е. Андонова, М. Мутафчиева, Н. Колчева.

СЕКЦИЯ „ВЪЗПРОИЗВОДСТВЕНИ ПРОЦЕСИ И СТРУКТУРИ НА НАСЕЛЕНИЕТО“

+359 (0) 2979 67 90

проф. д-р Илона Томова
Ръководител секция
ilona3592@gmail.com

RESEARCH UNIT “REPRODUCTION PROCESSES AND POPULATION STRUCTURE”

+359 (0) 2979 67 90

Prof. Ilona Tomova, PhD
Head of Research Unit
ilona3592@gmail.com

проф. д-р Татяна Коцева
tanyakotzeva@hotmail.com
доц. д-р Елица Димитрова
elitsa_kdimitrova@yahoo.com
доц. д-р Стоянка Черкезова
stoyanka.cherkezova@iphs.eu
доц. д-р Спас Ташев
spas.tasheff@gmail.com
гл. ас. д-р Любомир Стойчев
l.stoytchev@iphs.eu
ас. Станислава Моралийска -Николова
stanimn@gmail.com
Калина Илиева – демограф
kally_ilieva@abv.bg

Prof. Tatyana Kotseva, PhD
tanyakotzeva@hotmail.com
Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD
elitsa_kdimitrova@yahoo.com
Assoc. Prof. Stoyanka Cherkezova, PhD
stoyanka.cherkezova@iphs.eu
Assoc. Prof. Spas Tashev, PhD
spas.tasheff@gmail.com
Sr. Assist. Prof. Lubomir Stoytchev, PhD
l.stoytchev@iphs.eu
Assist. Prof. Stanislava Moralyiska- Nikolova
stanimn@gmail.com
Kalina Ilieva – demographer
kally_ilieva@abv.bg

Изследванията на учените в секцията са насочени в следните направления:

- ✓ раждаемост, периодни и кохортни измерители, репродуктивно поведение, бездетство, инфертилитет;
  брачност, динамика на партньорските и семейните отношения, семейна политика, джендър проблематика;
- ✓ човешки капитал и делинквентност, образование и неравенства, ранно детско образование и грижа;
- ✓ социални неравенства, етнос и раса, репрезентации, уязвими групи, аномия и бедност, девиации;
- ✓ здраве и здравни поведния в различна възраст, смъртност, жизнен потенциал;
- ✓ остаряване на населението и развитие, проблеми на третата и четвъртата възраст;
- ✓ миграция, миграционен натиск, диаспора;
- ✓ моделиране и прогнозиране на демографското развитие;
- ✓ данни и визуализация, изследователски методи в социалните науки.

The studies of the researchers of this unit are focused on the following areas:

- ✓ fertility, period and cohort measures of fertility, reproductive behaviour, childlessness, infertility;
- ✓ marriages, partnership and family dynamics, life course perspective, family policies, gender issues;
- ✓ human capital and delinquency, education and inequalities, early childhood education and care;
- ✓ social inequalities, ethnicity and race, representations, vulnerable groups, anomie and poverty, deviations;
- ✓ health and health behaviours in different age groups, mortality, survivorship;
- ✓ population ageing and socio-economic development, third and fourth age issues;
- ✓ migration, migration pressure, diaspora, Bulgarian communities abroad;
- ✓ population projections and forecasting;
- ✓ data and visualization, research methods in social sciences.

ПЛАНОВИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016-2020 Г., ФИНАНСИРАНИ ОТ БАН

ВЛИЯНИЕТО НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ РОМИТЕ И ЖИТЕЛИТЕ НА ГОЛЕМИТЕ ГРАДСКИ ГЕТА (2020-2021)
Реализиран с партньорството на FRA
Ръководител на проекта проф. Илона Томова
Член на екипа: гл. ас. д-р Любомир Стойчев

КОЛКО СА СОЦИАЛНИ СОЦИАЛНИТЕ ДЪРЖАВИ В СТАРЕЕЩА ЕВРОПА? ТИПОЛОГИЗАЦИЯ СПОРЕД ДЪЛГОСРОЧНАТА ГРИЖА (2020-2023)
Ръководител: доц. д-р Стоянка Черкезова

ЗА ОФИЦИАЛНИЯ ЕЗИК НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ (2020)
Ръководител: чл.-кор. проф. д.и.н. Васил Николов – зам.-председател на БАН; Член на екипа: доц. д-р Спас Ташев

RELATIONSHIP BETWEEN MASS PRIVATIZATION AND PREMATURE MORTALITY IN RUSSIA (2016-2017)
Ръководител: проф. д-р Илона Томова

ИМИГРАЦИОНЕН НАТИСК ВЪРХУ БЪЛГАРИЯ И ПОТЕНЦИАЛНИ ДЕМОГРАФСКИ ЕФЕКТИ (2015-2018)
Ръководител: гл.ас. д-р Спас Ташев

МЕДИЙНИ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ ЗА РОМИТЕ (2014-2017)
Ръководител проф. д-р Илона Томова
Член на екипа: гл. ас. д-р Любомир Стойчев

ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА В БЪЛГАРИЯ – ВЪЗМОЖ-НОСТИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В КОНТЕКСТА НА ТЕХНИТЕ НАГЛАСИ И ПОТРЕБНОСТИ (2012-2020)
Ръководител: гл.ас. д-р Стоянка Черкезова

RESEARCH PROJECTS FUNDED BY BAS, 2016-2020

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON ROMA AND THE RESIDENTS OF THE URBAN GHETTOS
(2020-2021)
In partnership with FRA
Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova
Team member: Sr. Assist. Prof. Dr. Lubomir Stoytchev

THE WELFARE STATES SOCIALNESS IN AGEING EUROPE - TYPOLOGY ACCORDING TO THE LONG-TERM CARE FOR THE ELDERLY (2020-2023)
Project leader: Assoc. Prof. Dr. Stoyanka Cherkezova

ON THE OFFICIAL LANGUAGE OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA (2020)
Project leader: Prof. D.Sc. Vasil Nikolov – Deputy Chairman of theBAS; Team member: Assoc. Prof. Dr. Spas Tashev

RELATIONSHIP BETWEEN MASS PRIVATIZATION AND PREMATURE MORTALITY IN RUSSIA (2016-2017)
Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova

MIGRATION PRESSURE UPON BULGARIA AND POTENTIAL DEMOGRAPHIC EFFECTS (2015-2018)
Project leader: Assist. Prof. Dr. Spas Tashev

ROMA REPRESENTATIONS IN THE MEDIA (2014-2017)
Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova
Team member: Sr. Assist. Prof. Dr. Lubomir Stoytchev

OLD AGERS IN BULGARIA – INCLUSION OPPORTUNITIES FROM THE STANDPOINT OF THEIR ATTITUDES AND NEEDS (2012-2020)
Project leader: Sr. Assist. Prof. Dr. Stoyanka Cherkezova

ПРОЕКТИ С ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ (2016-2020)

МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ДЕМОГРАФСКАТА КРИЗА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2017-2018)
Проектът е финансиран от Министерски съвет на Р България
Най-значимо научно-приложно постижение за 2018 г.

РАБОТНА ГРУПА „РАЖДАЕМОСТ И СЕМЕЙНА ПОЛИТИКА“
Ръководител на група: проф. д-р Татяна Коцева; доц. д-р Елица Димитрова (координатор)
Членове: проф. д-р Йоланда Зографова, проф. д-р Йордан Христосков, проф. д-р Георги Шопов, доц. д-р Велина Тодорова, гл. ас. д-р Виктория Недева, ас. Станислава Моралийска-Николова, Калина Илиева

Най-значимо научно постижение за 2019 г.
Национално представително проучване на населението 18-50 г. (жени) и 18-55 г. (мъже) „Нагласи към раждаемостта, семейните политики и уязвимите общности“ Значимост за науката: 1. авторска методика за изследване на репродуктивните намерения и нагласите към семейните ценности и към мерките на семейните политики сред хора в активна възраст. 2. изводи за основните фактори за нагласите за репродуктивни намерения и създаване на семейство и партньорски съюз. Значимост за обществото: очертават основните дефицити в действащата социална политика и е изведена е система от мерки за подкрепа на семействата.

РАБОТНА ГРУПА „СМЪРТНОСТ, СТАРЕЕНЕ И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ“
Ръководител на група: доц. д-р Росица Георгиева, доц. д-р Стоянка Черкезова (координатор)

PROJECT WITH EXTERNAL FINANCING (2016-2020)

MEASURES FOR OVERCOMING THE DEMOGRAPHIC CRISIS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (2017-2018)
Project funding: Council of Ministers of the Republic of Bulgaria.
Key academic and applied contribution for 2018

RESEARCH TEAM „FERTLITY AND FAMILY POLICY“
Leader of research team: Prof. Dr. Tatiana Kotseva; Assoc. Prof. Dr. Elitsa Dimitrova (coordinator)
Members: Prof. Dr. Yolanda Zografova, Prof. Dr. Yordan Hristoskov, Prof. Dr. Georgi Shopov, Assoc. Prof. Dr. Velina Todorova, Ch. Assistant Professor Dr. Victoria Nedeva, Assistant Professor Stanislava Moraliyska-Nikolova, Kalina Ilieva
Key academic contribution for 2019
A national representative survey of the population aged 18-50 (women) and 18-55 (men) "Attitudes towards birth rates, family policies and vulnerable communities" Academic contribution: 1. original methodology for studying reproductive intentions and attitudes towards family values and to the measures of family policies among people of active age. 2. conclusions about the main factors for the attitudes for reproductive intentions and creation of a family and a partnership union. Applied contribution: the team outline the central deficits in the current social policy and propose a system of policy measures to support families.

RESEARCH TEAM “MORTALITY, AGEING AND QUALITY OF LIFE”
Leader of research team: Assoc. Prof. Dr. Rositsa Georgieva, Assoc. Prof. Dr. Stoyanka Cherkezova (coordinator)
Members: Prof. Dr. Petko Salchev, Prof. Dr. Ilona Tomova, Assoc. Prof. Dr. Genoveva Mihova, Assoc. Prof. Dr. Diana Bakalova , Sr. Assist. Prof. Dr. Andrey Alexandrov,

Членове: проф. д-р Петко Салчев, проф. д-р Илона Томова, доц. д-р Геновева Михова, доц. д-р Диана Бакалова, гл. ас. д-р Андрей Александров, ас. Станислава Николова – Моралийска, проф. д.ик.н. Росица Рангелова, Христо Кутиев, Зоя Славова

Групата изследва социално-икономическите тенденции и прави частична оценка на редица политики в контекста на остаряването на населението и на смъртността в България: пенсионна реформа, бедност на възрастните и заетост; права за участие на възрастните в консултативния процес; дългосрочна грижа; иновации и икономическа специализация; образование в различни негови аспекти; здравеопазване, преждевременна и детска смъртност. Групата регистрира нови научни факти и разработва мерки в посочените области.

Assistant Professor Stanislava Nikolova – Moraliyska, Prof. D.Sc. Rositsa Rangelova, Hristo Kutiev, Zoya Slavova

The team investigates the socio-economic tendencies and partially assess various policies in the context of population ageing and high premature, and infant mortality in Bulgaria. The main research fields are pension system management from different standpoints; elderly rights and opportunities to participate in the policy-making; long-term care policies; innovation and economic specialization policies; education policies in various aspects; health care policies. We develop numerous recommendations and design specific measures, organized in packages in the mentioned above fields.

РАБОТНА ГРУПА „УЯЗВИМИ ЕТНИЧЕСКИ И РЕЛИГИОЗНИ ГРУПИ И ОБЩНОСТИ“

Ръководител на група: проф. д-р Илона Томова, гл. ас. д-р Любомир Стойчев (координатор)

Членове: доц. д-р Стоянка Черкезова, доц. д-р Михаил Иванов, проф. Стефка Наумова, доц. д-р Алексей Памporов, гл. ас. д-р Магдалена Славкова, Ваня Григорова, Даниела Михайлова

Групата изследва нарастването и механизмите за конструиране на нови социални неравенства между ромите и останалото българско население довели до трайно социално изключване на огромна част от ромската общност от основните социални сфери. Формулира редица мерки за намаляване на демографските дисбаланси и на социалните неравенства.

RESEARCH TEAM “VULNERABLE ETHNIC AND RELIGIOUS GROUPS AND COMMUNITIES”

Leader of research team: Prof. Dr. Ilona Tomova, Sr. Assist. Prof. Dr. Lubomir Stoytchev (coordinator)

Members: Assoc. Prof. Dr. Stoyanka Cerkezova, Assoc. Prof. Dr. Mihail Ivanov, Prof. Dr. Stefka Naumova, Assoc. Prof. Dr. Alexey Pamporov, Sr. Assist. Prof. Dr. Magdalena Slavkova, Ms. Vanya Grigorova, Daniela Mihailova

The team studies the expansion and the mechanisms for constructing new social inequalities between the Roma and the rest of the Bulgarian population. That process has led to the permanent social exclusion of a large part of the Roma community from the main social spheres. The team formulates measures to reduce demographic imbalances and social inequalities.

СОЦИАЛНИ ИНОВАЦИИ ЗА ПО-ЕФЕКТИВНО СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА РОМСКИ ЖЕНИ В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ (2018-2019)

Ръководител на проекта проф. Илона Томова

Проектът е финансиран по ОП РЧР процедура „Транснационални и дунавски партньорства за заетост и растеж“.

SOCIAL INNOVATIONS FOR MORE EFFECTIVE SOCIAL INCLUSION OF VULNERABLE ROMA WOMEN (2018-2019)

Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova

Project funding: Operational Program for Human Resources, „Transnational and Danube Partnerships for Employment and Growth“

РАННОТО ДЕТСКО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ. ИЗСЛЕДВАНЕ НА СИСТЕМИТЕ, ПОДКРЕПЯЩИ РАННОТО ДЕТСКО РАЗВИТИЕ, ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ ТЯХ И С РОДИТЕЛИТЕ (2017-2018)

Ръководител на проекта от ИИНЧ- проф. д-р Т. Коцева, доц. д-р Е. Димитрова, ас. Станислава Моралийска-Николова, Калина Илиева

Проектът е финансиран от Фондация ОУК и се изпълнява съвместно с Сдружение „Дете и пространство“ и Фондация „За нашите деца“.

EARLY CHILD DEVELOPMENT IN BULGARIA. A STUDY OF THE SYSTEMS SUPPORTING EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT, THE INTERACTION AND COOPERATION BETWEEN THEM AND WITH PARENTS (2017-2018)

Project leader (from IPHS): Prof. Tatyana Kotzeva, PhD, Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD, Ass. Prof. Stanislava Moraliyska-Nikolova, Kalina Ilieva

Project funding: by OAK Foundation through Foundation ‘For Our Children’. In collaboration with “For Our Children” Foundation and “Child & Space“ Association.

ВЪНШНА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА РОМИТЕ - 2016 (2017)

Ръководител на проекта проф. Илона Томова.

Членове: гл. ас. д-р Любомир Стойчев, доц. д-р Стоянка Черкезова, Павлина Стоянова (докторант)

Проектът е финансиран от Националния съвет по етнически и интеграционни въпроси към Министерски съвет на Република България

Най-значимо научно-приложно постижение за 2017 г.

Изследването очертава постигнатия от Република България напредък по основните приоритети за социално включване на ромите (върховенство на закона и недискриминация, заетост и елиминиране на бедността, жилищни условия, образование, достъп до здравеопазване).

Значимост за науката и обществото: Разкриват се факторите за системния провал в намаляването на социалните различия между ромите и останалото население на страната.

EXTERNAL EVALUATION OF THE IMPLEMENTATION OF THE NATIONAL ROMA INTEGRATION STRATEGY IN 2016 (2017)

Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova. Team members: Sr. Assist. Prof. Dr. Lubomir Stoytchev, Assoc. Prof. Dr. Stoyanka Cherkezova, Pavlina Stoyanova (doctoral student)

Project funding: National Council for Cooperation on Ethnic and Integration Issues, Council of Ministers of the Republic of Bulgaria

Key academic and applied contribution for 2017

The research outlines the progress made by the Republic of Bulgaria on the main priorities for social inclusion of Roma (law supremacy and non-discrimination, employment and poverty eradication, housing, education, access to health care).

Academic and applied contributions: The project reveals the factors for systemic failure in reducing the social disparities between the Roma and the rest of the country's population.

МИГРАЦИОНЕН ОПИТ И ПРОМЯНА В НАГЛАСИТЕ КЪМ ТРУД, ОБРАЗОВАНИЕ, ДЖЕНДЪРНИ И СЕМЕЙНИ ОТНОШЕНИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ РОМИ (2016-2017)

Ръководител на проекта: доц. д-р Стоянка Черкезова

Научен ръководител: проф. д-р Илона Томова

Проектът е финансиран по Програма за подпомагане на младите учени в БАН.

MIGRANT EXPERIENCE AND CHANGE IN THE ATTITUDES TOWARDS LABOUR, EDUCATION, GENDER AND FAMILY RELATIONSHIPS OF BULGARIAN ROMA (2016-2017)

Project leader: Assoc. Prof. Dr. Stoyanka Cherkezova

Supervisor: Prof. Dr. Ilona Tomova

Project funding: Support for Young Scientists and Sholars Programme of Bulgarian Academy of Sciences

ВИЗИЯ ЗА СЕМЕЙНА ПОЛИТИКА ЗА ПОДКРЕПА НА СЕМЕЙСТВАТА И ДЕЦАТА В БЪЛГАРИЯ (2015-2016)

Ръководител на проекта от ИИНЧ- проф. д-р Татяна Коцева, доц. д-р Елица Димитрова, ас. Станислава Моралийска-Николова, Калина Илиева

Проектът е финансиран от Норвежки финансов механизъм (EEA grants). Изпълнява се съвместно с Национална мрежа за децата и Сдружение „Дете и пространство".

ИНТЕГРИРАН МОДЕЛ ЗА РАБОТА С УЯЗВИМИ ГРУПИ: СПИРАНЕ НА МАРГИНАЛИЗИРАНЕ НА РОМИТЕ В КЮСТЕНДИЛ ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА МОДЕЛ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩНОСТТА (2014-2016)

Ръководител на проекта проф. д-р Илона Томова; Членове: гл.ас. д-р Любомир Стойчев, гл.ас. д-р Стоянка Черкезова, ас. Станислава Николова-Моралийска (координатор), докторант Ирина Вандова.

Проектът е финансиран от Фондация ВЕЛУКС и Know-How Centre към НБУ.

VISION FOR FAMILY POLICY in SUPPORT of FAMILIES AND CHILDREN IN BULGARIA (2015-2016).

Project leader (from IPHS): Prof. Tatyana Kotzeva, PhD, Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD, Ass. Prof. Stanislava Moraliyska-Nikolova, Kalina Ilieva.

Project funding: EEA grants. In collaboration with National Network for Children and 'Child and Space' Association.

INTEGRATED MODEL FOR WORK WITH VULNERABLE GROUPS: CESSATION OF THE MARGINALIZATION OF THE ROMA IN THE TOWN OF KYUSTENDIL VIA GENERATING A MODEL FOR COMMUNITY DEVELOPMENT (2014 – 2016)

Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova; Project team: Sr. Assist. Prof. Dr. Lyubomir Stoychev, Sr. Assist. Prof. Dr. Stoyanka Cherkezova, Assist. Prof. Stanislava Nikolova, Irina Vandova (Doctoral Student)

Project funding: The Velux Foundations and NBU's Know-How Centre

МЕЖДУНАРОДНИ ПРОЕКТИ

INTERNATIONAL PROJECTS

СОЦИАЛНА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН (2014-2020). МЕРКИ ЗА УСКОРЕНО СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ПРЕЗ СЛЕДВАЩИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД (2019)

Ръководител на проекта проф. Илона Томова

Проектът е финансиран от Съвет на Европа

ОЦЕНКА НА БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКАТА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ НА РОМИ И ДРУГИ УЯЗВИМИ ГРУПИ (ПРОГРАМА ZOV) / (2018-2019)

Ръководител от българска страна: проф. д-р Илона Томова

Проектът е финансиран от Българо-Швейцарската програма за социално включване на ромите и други уязвими групи „Здраве и образование за всички" – ЗОВ.

ИЗГОТВЯНЕ НА ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА БЪЛГАРИЯ ЗА ПОЛИТИКИТЕ И ПРАКТИКИТЕ ЗА ОТПУСКИТЕ (2017, 2018, 2019, 2020).

Участници от българска страна: доц. д-р Елица Димитрова, проф.д-р Татяна Коцева (координатор) и Калина Илиева.

Проектът е иницииран от Международната мрежа за политики и изследвания в областта на отпуските. Докладите за всички страни, вкл. и за България са публикувани на уебстраницата на Мрежата.

СОЦИАЛНА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ (ОПР) И ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ ЗА ГРАДСКО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ (ИПГВР) НА ОБЩИНИ, УЧАСТВАЩИ В ПРОГРАМА ROMACT НА ЕК И СЕ (2018-2019)

Ръководител: проф. д-р Илона Томова

Проектът е финансиран от Съвет на Европа.

SOCIAL ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION OF THE MUNICIPAL DEVELOPMENT PLAN OF BOROVAN MUNICIPALITY (2014-2020). MEASURES FOR ACCELERATED SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE MUNICIPALITY DURING THE NEXT PROGRAM PERIOD (2019)

Project leader: Prof. Ilona Tomova

Project funding: Council of Europe

EVALUATION OF THE BULGARIAN-SWISS PROGRAMME FOR THE PROMOTION OF SOCIAL INCLUSION OF ROMA AND OTHER VULNERABLE GROUPS (ZOV PROGRAMME)/(2018-2019)

Project leader (*Bulgaria): Prof. Dr. Ilona Tomova*

Project funding: The Bulgarian-Swiss Program for Social Inclusion of Roma and Other Vulnerable Groups "Health and Education for All".

BULGARIA COUNTRY NOTE ON LEAVE POLICIES AND PRACTICES (2017, 2018, 2019, 2020)

The Bulgarian team: Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD, Prof. Tatyana Kotzeva, PhD (coordinator), Kalina Ilieva

The project initiated by the International Network on Leave Policies and Research. All annual reports, including the Bulgarian report have been uploaded on the network website https://www.leavenetwork.org/news/

SOCIAL ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION OF MUNICIPAL DEVELOPMENT PLANS (MAPs) AND INTEGRATED PLANS FOR URBAN REHABILITATION AND DEVELOPMENT (IPGVR) OF MUNICIPALITIES, PARTICIPATING IN EC ROMACT (2018-2019)

Project leader: Prof. Dr. Ilona Tomova

Project funding: Council of Europe.

ИЗБРАНИ ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ (SELECTED PUBLICATIONS IN ACADEMIC JOURNALS AND PERIODICAL)

Димитрова, Е. (2019). Социално-демографски детерминанти на баланса между работа и личен живот в България. Резултати от Европейско социално изследване. *Социологически проблеми*, 1, с. 272-299. **[Dimitrova, E. (2019).** Socio-demographic determinants of life work balance in Bulgaria. Results of the European Social Survey", *Sociologicheski problemi (Sociological Problems)*, 1, pp. 272-299. ISSN: 0324-1572.]

Марин Дринов, София, 2018, 91-128. [Cherkezova, St. (2018) Migrant experience and attitudes towards the education of Bulgarian Roma]. Nasselenie Review, Volume 36, 1, 91-127]. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online). (In Bulgarian).

Димитрова, Е., Моралийска-Николова, Ст. (2019). Тенденции в раждаемостта в България в периода 1990–2016. *Население*, Том 37, Кн. 1, 7-61. [**Dimitrova, E., St. Moraliyska-Nikolova** (2019). Fertility trends in Bulgaria in the period 1990-2016. *Nasselenie Review*, Volume 37, Number 1, 7-61. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)].

Коцева, Т., Тодорова, И., Панайотова, Ю. (2018). Лабиринти на желанието: Природа, технологии и джендър в дискурса за асистираната репродукция. *Социологически проблеми*, т. 50 N 2, с. 537-565. [**Kotzeva, T.**, I. Todorova, Y. Panayotova. (2018). Labyrinths of Desire: Nature, Technology and Gender in the Discourses on Assisted Reproduction. *Sociological Problems,* vol.50, Is. 2: 537-565 ISSN: 0324-1572]

Моралийска-Николова, С. (2019). Ниската раждаемост в България и отложените раждания. Население, Том 37, Кн. 1, 63-83. [**Moraliyska-Nikolova, S.** (2019). Postponed births and low fertility rates in Bulgaria. *Nasselenie Review*, Volume 37, Number 1, 63-83. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)].

Моралийска-Николова, С. (2020). Кохортна раждаемост в България – динамика и основни характеристики. *Население*, Том 38, Кн. 2, 159-188. [**Moraliyska-Nikolova, S.** (2020). Cohort Fertility in Bulgaria: Dynamics and Major Characteristics. *Nasselenie Review*, Volume 38, Number 2, 159-188. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)].

Стойчев, Л. (2021). Нагласи и дистанции на етническите българи във фертилна възраст спрямо смесените бракове с български граждани от турски произход: социологически анализ по възраст на данни от представително извадково проучване. ISSN 0205-0617**. [Stoytchev, L.** (2021). Attitudes and distances of the ethnic Bulgarians of reproductive age towards mixed marriages with Bulgarians of Turkish descent: age-related survey data sociological analysis. *Nasselenie Review,* ISSN 0205-0617. (In Bulgarian)

Ташев, Сп. (2019). Потенциал на историческите български общности зад граница за преодоляване на демографската криза в България. В: *Население*, 37, книжка 3, с. 587-606. [**Tashev, Sp.** (2019). Potential of the historical Bulgarian communities abroad for overcoming the demographic crisis in Bulgaria. In: *Nasselenie Review*, 37, book 3, pp. 587-606]

Ташев, Сп. (2020). Албанските българи в балканската геополитика. В: *Геополитика*, кн. 2. София,. с. 14-26 [**Tashev, S.** (2020). Albanian Bulgarians in Balkan Geopolitics. In: *Geopolitics*, vol. 2. Sofia. pp. 14-26]

Томова, И., Вандова, И., **Николова, С**. (2016). Съвременни измерения на образованието на ромските деца в община Кюстендил. *Население,* 1, с. 166-198. [**Tomova, I.,** Vandova, I., **Nikolova, S**. (2016). Current dimensions of education of roma children in the municipality of Kyustendil. *Nasselenie Review*, 1, pp. 166-198, ISSN 0205-0617].

Томова, И., **Стойчев, Л.**, **Черкезова, С.**, **Николова, С**. (2016). Оценка на Актуализираната национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012 г. - 2030 г.) от гледна точка на намаляване на различията, свързани с етничността. *Население*, 1, с. 143-165. [**Tomova, I., Stoytchev, L., Cherkezova, S., Nikolova, S.** (2016). Assessment of the Republic of Bulgaria's updated national strategy for demographic development (2012-2030) from the standpoint of reducing ethnic disparities. *Nasselenie Review*, 1, pp. 143-165, ISSN 0205-0617].

Илиева, К. (2018) Подробен преглед на системите за образование и грижа в ранна детска възраст във Франция, Германия и Норвегия. В: Ранното детско развитие в България: погледи отвътре. Изследване на системите подкрепящи ранното детско развитие, взаимовръзките и взаимодействието между тях и с родителите. / Йосифов, Й., В. Банова, Л. Жупунов, А. Маринова, Т. Коцева, Ст. Моралийска, Е. Димитрова, К. Илиева, Е. Гергинова. София, Фондация „За Нашите Деца", с. 202-220. [**Ilieva, K.** (2018) A Comprehensive Review of ECEC systems in France, Germany and Norway. In: Early Childhood Development in Bulgaria: a Look from Inside. A Study of the Systems Supporting Early Childhood Development, their Interconnections and Interactions with Parents].

Черкезова, С. (2016). Доходи в третата възраст – ефекти от удължаването на трудовата кариера*. Население*, 3, с. 111-127. [**Cherkezova, S.** (2016). Incomes in the elderly: effects of working life extension, *Nasselenie Review*, 3, pp. 111-127, ISSN 0205-0617].

Cherkezova, S. (2020). Long-Term Care Needs Estimation in Bulgaria. Methodological Problems – LTC Definition, Choice of Criteria and Indicators. N asselenie Review, Volume 38, Number 3, 341-376. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

Cherkezova, S. (2020). How to research social exclusion? Enrichment of the analysis when operationalizing the concept *Papers of BAS*. Humanities & Social Sciences, 1, 2, 15 p. ISSN 2367-6248. ISSN 2603-4832 (online)

Dimitrova, E., Kotzeva, T. and Ilieva, K. (2020), 'Bulgaria country note', in Koslowski, A., Blum, S., Dobrotić, I., Kaufman, G. and Moss, P. (eds.) *International Review of Leave Policies and Research 2020.* Available at: http://www.leavenetwork.org/lp_and_r_reports/ DOI: 10.18445/20200915-131331-0.

Dimitrova, E. (2019). Social determinants of self-rated health of the population in Bulgaria. Results of European Social Survey. *Papers of BAS. Humanities and Social Sciences*, 5, 2, pp. 200-215. ISSN 2367-6248.

Dimitrova, E., Kotzeva, T., Alexandrova-Karamanova, A. (2020). Psychosocial school environment and health risk behaviours of adolescents in Bulgaria: results from multilevel analysis. *Int J Public Health,* 65, pp. 1331–1344. https://doi.org/10.1007/s00038-020-01482-4

Kotzeva, T. (2020). Family Values and Family Policy Priorities in Bulgaria. *Nasselenie Review,* vol. 38, Is. 3: 307-322 ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

Stoytchev, L. (2016). Income Inequality, youth unemployment and the expansion of Bulgaria's higher education in the new millennium. *Papers of BAS*. Humanities & Social Sciences, 3, 2, pp. 97-109, ISSN 2367-6248.

Tashev, S. (2020). Current migrations of Bulgarians from Albania to Bulgaria: Towards a New Migration Model of the Historical Bulgarian Diaspora. *Return Migration: European and Bulgarian Perspectives*. Conference Proceedings Papers, UNWE, 28.02.2020. pp. 81 – 90, ISSN

Черкезова, С. (2018) Миграционен опит и нагласи спрямо образованието на българските роми. Население, т.36, Кн.1, Издателство на БАН Проф.

МОНОГРАФИИ
(MONOGRAPHS)

Коцева, Т., Димитрова, Е, Зографова, Й. (Ред.) (2019). *Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България, Том I: Раждаемост и семейна политика. В: ИИНЧ-БАН.* С. Издателство на БАН „Професор Марин Дринов“. ISBN 978-954-322-958-1 (Print); ISBN 978-954-322-962-8 (Online).[**Kotzeva, T., E. Dimitrova, Y. Zografova** (Eds). 2019. Measures for Overcoming the Demographic Crisis in the Republic of Bulgaria, , Volume I: Fertility and Family Policy. Sofia: “Prof. M. Drinov” Acad. Publishing House. ISBN:978-954-322-958-1 (Print); 978-954-322-962-8 (Online)]

Книгата обединява усилията на екип от специалисти от работна група „Раждаемост и семейна политика“ към проект „Мерки за преодоляване на демографската криза“ (2017-2018), които в сътрудничество с експерти от неправителствения сектор имаха за цел да изготвят подробни анализи на тенденциите в раждаемостта и състоянието на семейната политика в РБългария, както и да предложат пакет от мерки за подобряване на политиките в подкрепа на семействата и децата.
Работна група „Раждаемост и семейни политики“ споделя визията, че семейната политика в страната трябва да бъде насочена към подобряване качеството на живот и достъпа до основни услуги за семействата с деца като здравеопазване, образование, социална сфера и услуги за подкрепа при конфликти и трудности в семейството. Акцентът само върху пронаталистични политики не е най-ефективният път за търсене на ресурси за повишаване на раждаемостта.
В сборника са представени анализите на авторите по отношение на тенденциите в раждаемостта в периода след 1990 г., анализи на нормативната уредба, свързана със семействата и децата в РБългария, анализ на семейната политика, както и на националните стратегии в различни области, които засягат семейството и децата – демография, заетост, здравеопазване и др.
Представени са добри практики в избрани европейски страни по отношение на системите за социална защита и подкрепа на семействата с деца. В сборника са включени и резултатите от две национални представителни проучвания, които отразяват нагласите и мненията на поколенията в репродуктивна възраст в страната по отношение на мерките, насочени към подкрепа на семействата и децата. Изготвени са предложения за мерки, които имат за цел да подкрепят индивидите/двойките в репродуктивните им решения.

Ташев, Сп. (2018). Миграционният натиск върху България 2008 – 2017. Проявление и последици. София, с. 235. [**Tashev, Sp.** (2018). The migration pressure on Bulgaria 2008 - 2017. Manifestation and consequences. Sofia, p. 235, ISBN 978-619-91061-0-5].

В изследването са проследени основните теории относно миграционния натиск, възникнали след началото на 90-те години на XX в. На базата на интердисциплинарния подход са предложени интегриран модел за изучаването му, типологизация и са разработени някои специфични коефициенти за измерване на натиска. Направен е анализ на демографските, икономическите, политическите, военните и климатичните детерминанти в четирите основни страни на произход: Афганистан, Сирия, Ирак и Пакистан, които са определили големината и посоката на изменение на миграционния натиск върху България през периода 2008 – 2017 г. Като се изхожда от съществуващите прогнози за населението в страните на произход и протичащите промени в структурата му, направени са прогностични разчети за очаквания потенциален миграционен натиск до 2050 г. Проследено е развитието на европейската мигрантска криза през 2015-2016 г. и отражението ѝ върху България. Направени са критичен анализ на допусканите слабости в българската и европейската системи за предоставяне на убежище като неразделна част от миграционните им политики и преглед на основните предложения, насочени към тяхното усъвършенстване в контекста на намаляването на миграционния риск..

Ташев, Сп. (2020). Българските общности в Западните Балкани. Политически процеси и етнодемографски последици (1913 - 2019). Том 1. Албания. София, с. 253 [**Tashev, Sp. (2018).** Bulgarian Communities in the Western Balkans. Political Processes and Ethnodemographic Consequences (1913 – 2019). Volume 1. Albania. Sofia, p. 253. ISBN 978-954-496-133-6, ISBN 978-954-496-134-3].

В изследването се проследяват политическите процеси и тяхното влияние върху етнодемографското развитие на историческите български общности в Западните Балкани през периода от 1913 г. До наши дни. Първият том е посветен на българите в Албания.

Томова, И, Стойчев, Л., Иванов, М. **(2020).** *Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България, Том V: Демографски дисбаланси и социални неравенства между големите етнически групи в България.* С., Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, ISBN 978-954-322-967-3**.** [**Tomova, I, Stoytchev, L.**, Ivanov, M. (2020) Measures for Overcoming the Demographic Crisis in the Republic of Bulgaria, Volume V: Demographic Imbalances and Social Inequalities between the Large Ethnic Groups in Bulgaria. Sofia, Publishing House of BAS "Prof. Marin Drinov", ISBN 978-954-322-967-3]

Монографията прави анализ и оценка на значими демографски, социални и икономически параметри и детерминанти на етническите различия в България, на основните демографски и социални дисбаланси, свързани с етническите различия в страната, на действащата нормативна уредба и прилаганите политики в тази област. Представя нарастването на социалните неравенства между ромите и останалото българско население в областта на гражданското участие, гарантирането на равни права и недискриминация на представителите на УЕГ, в заетостта и доходите, в образованието, здравеопазването и жилищната политика след 1990 г., довели да трайно социално изключване на огромна част от ромската общност от основните социални сфери. Разкриват се механизми на конструиране на нови междуетнически неравенства в годините на пост-социализма. Представени и анализирани са данни от представителни социологически проучвания за социалните дистанции, нагласите и социалната ситуация на уязвимите групи общности. На основата на всички анализи са формулирани за намаляване на демографските дисбаланси и на социалните неравенства, свързани с етничността.

Черкезова, С., Салчев, П., Михова, Г., Славова, З., (2020) Мерки за преодоляване на демографската криза. Том II: Стареене, смъртност и качество на живот, Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", София, ISBN:978-954-322-960-4. (**Cherkezova, S.,** Salchev, P., Mihova, G., Slavova, Z., Measures to overcome the demographic crisis. Volume II: Ageing, Mortality and Quality of Life, Publishing House of BAS "Prof. Marin Drinov", ISBN:978-954-322-960-4.)

Монографията предлага решения за редуциране на равнищата преждевременната и на детска смъртност в България и за смекчаване на негативните последствия и възползване от преимуществата, до които води остаряването на населението в страната сега и в бъдеще. Изследва минали и очаквани в бъдещето тенденции в демографското и социално-икономическо развитие. Анализира закони, стратегии, политики и практики в здравеопазването, дългосрочната здравно-социална грижа, пенсионната система, доходите и бедността, участието на възрастните в гражданския консултативен процес, пазара на труда и заетостта, образованието и интелигентната специализация на икономиката. Изучава чуждестранен опит в прилагането на политики в тези области.
Авторите регистрират редица нови научни факти и представят научни доказателства в подкрепа на или за отхвърляне на някои разпространени предубеждения за: ситуацията на възрастната работна сила на пазара на труда, потенциала за заетост в страната в различни полово-възрастови групи; мотивацията на работната сила за обучение и заетост; ефективността на иновационната система в България; координацията между политиките за секторна специализация и тези за подготовка на работната сила; детерминантите за академично представянето на учениците; финансовата култура на бъдещите пенсионери; ефектите на пенсионните политики върху неравенствата между поколенията и разпределението в отговорността; джендър разпределението в дългосрочната грижа за близки; потребностите от дългосрочна грижа и покритието на услугите; проблемите пред здравеопазването в страната. Монографията определя хоризонта за приспособяване на социално-икономическите политики към процесите на стареене на населението и основните приоритетни направления. Авторите разработват редица препоръки и предлагат конкретни мерки, в изследваните области.

Tashev, S. Bulgarians in Albania the long path to recognition (2020), Orbel, ISBN 978-954-496-138-1, ISBN 978-954-496-139-8

СЕКЦИЯ „ИКОНОМИЧЕСКА И ИСТОРИЧЕСКА ДЕМОГРАФИЯ“
+359 (0) 2 9793027

ECONOMIC AND HISTORICAL DEMOGRAPHY RESEARCH UNIT
+359 (0) 2 9793027

Проф. д-р Кремена Борисова-Маринова
Ръководител секция

Prof. Kremena Borissova-Marinova, PhD
Head of Unit

проф. д.ист.н. Щелиян Щерионов shterionov@yahoo.com	**Prof. Shtelian Shterionov, Dr of History,** shterionov@yahoo.com
проф. д-р Катя Владимирова (до 2019 г.) kvladimirova@hotmail.com	**Prof. Katia Vladimirova, PhD** (to 2019) kvladimirova@hotmail.com
проф. д-р Маргарита Атанасова (от 2019 г.) matanasova19@abv.bg	**Prof. Margarita Atanassova, PhD** (from 2019) matanasova19@abv.bg
доц. д-р Венцислав Мучинов vencim_80@abv.bg	**Assoc. Prof. Ventsislav Muchinov, PhD** vencim_80@abv.bg
доц. д-р Даниела Ангелова daniela.angelova@iphs.eu	**Assoc. Prof. Daniela Angelova, PhD** daniela.angelova@iphs.eu
гл. ас. д-р Камелия Лилова ksl@abv.bg	**Asst. Prof. Kamellia Lillova, PhD** ksl@abv.bg
гл. ас. д-р Адриана Христова adrianahristova@mail.bg	**Asst. Prof. Adriana Hristova, PhD** adrianahristova@mail.bg
гл. ас. д-р Николай Цеков nicktsekov@gmail.com	**Asst. Prof. Nickolay Tsekov, PhD** nicktsekov@gmail.com
гл. ас. д-р Борис Боев (от 2019 г.) borisboev84@gmail.com	**Asst. Prof. Boris Boev, PhD** (from 2019) borisboev84@gmail.com
ас. Силвия Николова(до 2018 г.) silnikolova@gmail.com	**Asst. Prof. Silviya Nikolova** (to 2018) silnikolova@gmail.com

Павлина Стоянова *Редовен докторант*	**Pavlina Stoyanova** *Doctoral Student (full-time)*
Евелин Йорданова *Задочен докторант*	**Evelin Yordanova** *Doctoral Student (part-time)*
Николай Цеков *Свободен докторант*	**Nickolay Tsekov** *Doctoral Student (distance learning)*

Изследванията на учените в секцията са насочени в следните направления: методологични проблеми на възпроизводството на населението и работната сила; влияние на икономическите и социални фактори върху възпроизводството на населението и развитието на демографските процеси; депопулация и регионална диференциация; основни закономерности и специфика на историко-демографското развитие на населението, обитаващо българските земи; демографски прогнози; демографска политика.

The research work of the scientists in this unit is focused on the following areas: methodological issues of population and labour force reproduction; impact of economic and social determinants on population reproduction and on the evolution of demographic processes; depopulation and regional differentiation; basic regularities and specificity of the historical and demographic development of the population inhabiting the Bulgarian territories; demographic forecasts and projections; demographic policies.

ПЛАНОВИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016-2020
ФИНАНСИРАНИ ОТ БАН

RESEARCH PROJECTS FUNDED BY BAS, 2016-2020

ГРЪЦКИЯТ ПЕЧАТ ОТ XIX В. – ИЗВОР ЗА ДЕМОГРАФСКАТА ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО (НА ПРИМЕРА НА В. „АНАТОЛИКОС АСТИР“) (2012-2016)
Ръководител: проф. д.ист.н. Щелиян Щерионов.
Член на екипа: доц. д-р Венцислав Мучинов
Най-значимо научно-приложно постижение за 2016

GREEK PRINT MEDIA OF 19TH CENTURY: A SOURCE FOR DEMOGRAPHIC HISTORY OF BULGARIAN LANDS DURING THE BULGARIAN REVIVAL (AFTER THE EXAMPLE OF ANATOLIKOS ASTIR NEWSPAPER) (2012-2016)
Led by Prof. Shtelian Shterionov, Dr of History.
Team member: Assoc. Prof. Ventsislav Muchinov, PhD
Key academic and applied contribution for 2016

ИКОНОМИКА И СЕМЕЙСТВО: ЗАЕТОСТ И ГРИЖИ ЗА ДЕЦАТА И СЕМЕЙСТВОТО. ДЖЕНДЪР ПРАКТИКИ И ПОЛИТИКИ (2014-2017)
Ръководител проф. д-р Катя Владимирова

ECONOMICS AND FAMILY: EMPLOYMENT, CHILDCARE AND FAMILY. GENDER PRACTICES AND POLICIES (2014-2017)
Led by Prof. Katya Vladimirova, PhD

ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКАТА ДЕПОПУЛАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ СЛЕД 1944 Г. (2015-2017)
Ръководител: ас. Николай Цеков

DYNAMICS OF RURAL DEPOPULATION IN BULGARIA AFTER 1944 (2015-2017)
Led by Asst. Prof. Nikolay Tsekov

РЕГИОНАЛНО-ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТИ НА ТРУДОВАТА ДЕПОПУЛАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ В НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК (2018-2021)
Ръководител: гл. ас. д-р Николай Цеков

REGIONAL-DEMOGRAPHIC ASPECTS OF THE REDUCTION OF THE WORKING AGE POPULATION AT THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY (2018-2021)
Led by Asst. Prof. Nikolay Tsekov, PhD

УРБАНИЗАЦИЯТА ПО БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ XIX ВЕК (ДО 1878 Г.) (2019–2022)
Ръководител: доц. д-р Венцислав Мучинов

URBANIZATION IN BULGARIAN LANDS IN THE 19TH CENTURY (UNTIL 1878) (2019–2022)
Led by Assoc. Prof. Ventsislav Muchinov, PhD

МИГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА В БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО МЕЖДУ ДВЕТЕ СВЕТОВНИ ВОЙНИ (1918 – 1939) (2019-2022)
Ръководител: гл. ас. д-р Борис Боев

MIGRATION POLICY IN THE BULGARIAN LEGISLATION BETWEEN THE TWO WORLD WARS (1919–1939) (2019-2022)
Led by Asst. Prof. Boris Boev, PhD

ПРОЕКТИ С ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016-2020 Г

PROJECT WITH EXTERNAL FINANCING, 2016-2020

ИЗДИРВАНЕ, КАТАЛОГИЗИРАНЕ И ОБРАБОТКА НА ИЗВОРИ ЗА БРАКА И БРАЧНИТЕ ОТНОШЕНИЯ, СЪХРАНЯВАНИ ВЪВ ФОНДОВЕТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“. (2016-2017)
Финансиран от БАН, Програма за подпомагане на младите учени в БАН, ДФНП-19/20.04.2106 г.
Ръководител: гл. ас. д-р Даниела Ангелова

IDENTIFICATION, CATALOGUING AND PROCESSING OF SOURCES ON MARRIAGE AND MARITAL RELATIONS THAT ARE KEPT IN THE FUNDS OF THE NATIONAL LIBRARY ST. ST. CYRIL AND METHODIUS. (2016-2017)
Funded by BAS, Program for Support of Young Scientists at BAS
Led by Senior Asst. Prof. Daniela Angelova, PhD

ИЗГОТВЯНЕ НА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА.
Направление „Прогнози за демографското развитие на България в периода 2015 – 2040 г.“ (2017 г.)
Финансиран от Български енергиен холдинг
Ръководител: проф. д.ист.н. Щелиян Щерионов
Член на екипа: проф. д-р Кремена Борисова-Маринова

PREPARATION OF A NATIONAL STRATEGY IN THE FIELD OF ENERGY.
Direction "Forecasts for the demographic development of Bulgaria in the period 2015 - 2040" (2017)
Funded by Bulgarian Energy Holding
Led by Prof. Shtelian Shterionov, Dr. Habil. in History
Team member: Prof. Kremena Borissova-Marinova, PhD

МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ДЕМОГРАФСКАТА КРИЗА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2017-2018)
Финансиран от Министерски съвет на Република България
Ръководител проф. д-р Антоанета Русинова-Христова

MEASURES TO OVERCOME THE DEMOGRAPHIC CRISIS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (2017-2018)
Funded by Council of Ministers of the Republic of Bulgaria
Senior project leader: Prof. Antoaneta Rusinova-Hristova, PhD

Най-значимо научно-приложно постижение за 2018 г.

Key academic and applied contribution for 2018

ТРЕТА РАБОТНА ГРУПА „МИГРАЦИИ И НАЦИОНАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ“
Ръководител: проф. д-р Катя Владимирова
Членове на екипа: доц. д-р Спас Ташев, докторант Павлина Стоянова
Групата изследва промените във всички форми на миграционно движение на населението в страната и тяхното влияние върху демографското и икономическо развитие на България. Формулира мерки във всички области на националната политика за развитие – икономика, демография, образование и други за по-ефективно регулиране на миграционните процеси.

THIRD WORKING GROUP MIGRATIONS AND NATIONAL IDENTITY
Leader of research team: Prof. Katia Vladimirova, PhD
Team members: Assoc. Prof. Spas Tashev, PhD; PhD student Pavlina Stoyanova
The team examines all forms of population migration movements in the country and their impacts on the demographic and economic development of Bulgaria. Measures in all areas of
national policies for development: economy, demography, education, etc. for more efficient regulation of the migration processes are developed and designed.

Най-значимо научно-приложно постижение за 2018 г.

Key academic and applied contribution for 2018

ЧЕТВЪРТА РАБОТНА ГРУПА „РАБОТНА СИЛА И ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ“
Ръководител: проф. д-р Кремена Борисова-Маринова
Членове на екипа: проф. д-р Маргарита Атанасова, проф. д-р Искра Белева, доц. д-р Мария Желязкова, доц. Ергюл Таир, гл. ас. д-р Николай Цеков, гл. ас. д-р Адриана Христова, ас. Силвия Николова, ас. Христо Банов
Групата изучава основните проблеми на работната сила в страната, произтичащи от промените в демографското развитие, в регионалната диференциация, в участието в образование и обучение,

FOURTH WORKING GROUP LABOUR FORCE AND DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT
Leader of research team: Prof. Kremena Borissova-Marinova, PhD
Team members: Prof. Margarita Atanassova Tashev, PhD; Prof. Iskra Beleva, PhD; Assoc. Prof. Maria Jeliazkova, Assoc. Prof. Erguyl Tair, Senior Asst. Prof. Nikolay Tsekov, PhD; Senior Asst. Prof. Adriana Hristova, PhD; Asst. Prof. Silviya Nikolova; Asst. Prof. Hristo Banov
The team investigates the main problems of the country's labour force arising from the changes in the demographic development, the regional differentiation, the

в отрасловите структури и формите на заетостта и несъответствията между качеството на работната сила и качеството на работните места. Формулирани са пакети от мерки за тяхното преодоляване.

Най-значимо научно-приложно постижение за 2018 г.

participation in education and training, the changes in industry structures and employment's forms and misbalances between labour force quality and working places' quality. The team develops and designs packages of specific measures for their overcoming in the mentioned above fields.

Key academic and applied contribution for 2018

ШЕСТА РАБОТНА ГРУПА „ДЕМОГРАФСКА ПОЛИТИКА В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 1879-1989 Г."
Ръководител: проф. д.ист.н. Щелиян Д. Щерионов
Членове на екипа: доц. д-р Венцислав Мучинов, гл. ас. д-р Даниела Ангелова, гл. ас. д-р Камелия Лилова, д-р Марио Александров
Групата проследява и изяснява основните видове мерки на демографската политика на България за решаване на проблеми, свързани с раждаемостта, смъртността, механичното движение и териториалното преразпределение на населението в страната през периода 1878-1989 г.
Най-значимо научно-приложно постижение за 2018 г.

SIXTH WORKING GROUP DEMOGRAPHIC POLICY IN BULGARIA OVER THE PERIOD 1879-1989
Leader of research team: Prof. Shtelian Shterionov, Dr. habil. in History

Key academic and applied contribution for 2018

ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА КЮСТЕНДИЛ (2019-2021)
Финансиран от ОС – Кюстендил, РИМ – Кюстендил

проф. д.ист.н. Щелиян Д. Щерионов - участник в изследователския екип

HISTORICAL DEVELOPMENT OF KYUSTENDI (2019-2021)
Funded by General Assembly - Kyustendil, RIM - Kyustendil.
Prof. Shtelian Shterionov, Dr of History - Member *of the research team*

МЕЖДУНАРОДНИ ПРОЕКТИ

INTERNATIONAL PROJECTS

ДЖЕНДЪРНИ ЕФЕКТИ ОТ ПОЛИТИКАТА ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА ТРУДОВИЯ ЖИВОТ В БЪЛГАРИЯ (2016)
Финансиран от COST Action IS 1409 „Джендърни и здравни ефекти от политиката за удължаване на трудовия живот в западните страни"
Ръководител проф. д-р Кремена Борисова-Маринова
Членове на екипа: гл. ас. д-р Камелия Лилова, проф. д-р Катя Владимирова, проф. д.ист.н. Щелиян Д. Щерионов, проф. дикн Пенка Найденова, проф. д-р Илона Томова, доц. д-р Елица Димитрова, доц. д-р Венцислав Мучинов, гл. ас. д-р Даниела Ангелова, гл. ас. д-р Стоянка Черкезова, ас. *Николай Цеков, ас. Станислава Моралийска-Николова, ас. Силвия Николова*
Проектът е осъществен по конкурс, инициран от програмата за европейско сътрудничество в областта на науката и технологиите COST IS 1409. Докладите на участниците в Кръглата маса са публикувани в кн. 3 на сп. „Население" за 2016 г.

GENDER EFFECTS OF EXTENDED WORKING LIFE IN BULGARIA AND RELATED POLICIES: HEALTH AND ECONOMIC WELL-BEING (2016)
Funded by COST Action IS1 409 Gender and health impacts of policies extending working life in Western countries
Senior project leader: Prof. Kremena Borissova-Marinova, PhD
Team members: Senior Asst. Prof. Kamelia Lillova, PhD; Prof. Katia Vladimirova, PhD; Prof. Shtelian Shterionov, Dr. habil. in History; Prof. Penka Naidenoca, Dr. habil. in Economy; Prof. *Ilona Tomova, PhD; Assoc. Prof. Elitsa Dimitrova, PhD; Assoc. Prof. Ventsislav Muchinov, PhD; Senior Asst. Prof. Daniela Angelova, PhD; Asst. Prof. Nikolay Tsekov; Asst. Prof. Stanislava Moraliyska-Nikolova; Asst. Prof. Silviya Nikolova*
The project is implemented on a call initiated by the programme for European cooperation in science and technology COST IS 1409. All the reports of the participants in the Round table are published in Nasselenie Review, issue 3, 2016.

ИЗБРАНИ ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ

Ангелова, Д. (2019). Възраст при първи брак на населението, обитаващо българските земи през XIX в. Известия на Регионален исторически музей – Кюстендил, т. XX, с. 399-413. [**Angelova, D**. (2019). Age at First Marriage of the Population Inhabiting Bulgarian Lands in the 19th Century. Proceeding of предизвикателства, ред. А. Николов, С., 325-334 [**Angelova, D**. (2019). Legislation in the Field of the Protection of the Cultural and Historical Heritage in the Kingdom of Bulgaria 1878-1939. In: The Cultural Heritage of Strandzha. Wealth, Risks, Challenges. Ed. A. Nikolov] ISBN 978-954-07-4881-8

Ангелова, Д. (2017). Бракът по българските земи през XIX в. – общ коефициент за брачност. *Население*, Том 35, Кн. 2, с. 203-212. [**Angelova, D.** (2017). Marriage Patterns in Bulgarian Lands during the 19th Century – Crude Marriage Rate. *Naselenie Review*, Vol. 35, Issue 2, pp. 203-212] ISSN 0205-0617

Атанасова, М. (2020). Стимулирование активной жизни пожилых людей в сфере занятости в контексте концепции непрерывного образования. В: Федеральный исследовательский центр «Коми научный центр Уральского отделения Российской академии наук» и Институт социально-экономических и энергетических проблем Севера. Актуальные проблемы, направления и механизмы развития производительных сил Севера – 2020. Сыктывкар, Ч. I., с. 106-113. ISBN 978-5-7934-0873-8

Атанасова, М. (2020). Съвременни промени в заетостта в България и предизвикателства през националната система за инспектиране на труда. *Население*, Том 38, Кн. 2, с. 203-220. [**Atanassova, M.** (2020). Contemporary changes in employment in Bulgaria and challenges to the national labour inspection system. *Nasselenie Review*, Vol. 38, Issue 2, pp. 203-220] ISSN 0205-0617

Атанасова, М. (2019). Население на възраст 55-64 години в България – динамика на икономическата активност, заетостта и образователната структура през периода 2007-2017 г. В: Г. Михова (съст.). Предизвикателството стареене на населението: тенденции, последици,

Ангелова, Д. (2019). Държавната политика за опазване на културните паметници в Царство България 1911-1944 г. В: Културното наследство на Странджа. Богатство, рискове, демография в академичното звено по демография през периода 1990-2019 г. *Население*, т. 38, кн. 1, с. 5-23. [**Borissova-Marinova, K.** (2020). 1990-2019: Formal Demography Research Development in the Bulgarian Academic Research Unit. *Nasselenie Review*, vol. 38, Issue 1, pp. 5-23] ISSN 0205-0617

SELECTED PUBLICATIONS IN ACADEMIC JOURNALS AND PERIODICAL

Борисова-Маринова К. (2020). Моделиране на възпроизводството на работната сила – проблеми и перспективи. В: К. Владимирова, Н. Стефанов, Б. Дуранкев, В. Царевски (съст.) Актуалност и преходност. За творчеството на акад. Евгени Матеев: сратници, последователи и ученици. София, Изд. комплекс – УНСС, с. 122-147. [**Borissova-Marinova, K.** (2020). Modelling of labour force reproduction – challenges and prospects. In: K. Vladimirova, N. Stefanov, B. Durankev, V. Tsarevski (eds.). Topicality and transitivity. About the works of Evgueni Mateev, member of the Academy of Sciences. Sofia, UNWE Publ. House, pp. 122-147] ISBN 978-619-232-338-7

Борисова-Маринова К. (2019). Перспективи за развитие на икономически активното население на България. *Население*, т. 37, кн. 4, с. 615-656. [**Borissova-Marinova, K.** (2019). Prospects for development of economically active population in Bulgaria. *Nasselenie Review*, vol. 37, Issue 4, pp. 615-656] ISSN 0205-0617

Vladimirova, K. (2020). Migrations et transmigrations du Sud-est européen, le cas de la Bulgarie entre Moyen-Orient et Europe. In : Alain Tarrius. Naissance d'un peuple européen nomade. La route cosmopolite de la mondialisation par la bas de la Turquie au Maroc par les Balkans et le Levant Ibérique. Ed. Trabucaire, pp. 66–80.

Владимирова, К. (2019). Миграции и икономическо развитие: възможности и предизвикателства за България. Население, т. 37, кн. 3, с. 431-456. [**Vladimirova, K.** (2019). Migration and Economic Development:

Боев, Б. (2019). Обвинени в подбудителство към вражда и омраза. Съдебни преследвания срещу български студенти през 30-те години на XX век. *Исторически преглед*, 1, с. 85-109. [**Boev, B.** (2019). Accused of incitement to enmity and hatred. Prosecution against Bulgarian students in the 1930s. *Historical Review*, 1, pp. 85-109] ISSN 0323-9748

Boev, B. (2020). Sofia Students' Temperance Society – establishment and activity in relation with reduction of population mortality in Bulgaria (1922-1939). *Nasselenie Review*, Vol. 38, Issue 3, pp. 477-487] ISSN 0205-0617

Борисова-Маринова К. (2020). Развитие на изследванията в областта на формалната демография в академичното звено по демография през периода 1990-2019 г. *Население*, т. 38, кн. 1, с. 5-23. [**Borissova-Marinova, K.** (2020). 1990-2019: Formal Demography Research Development in the Bulgarian Academic Research Unit. *Nasselenie Review*, vol. 38, Issue 1, pp. 5-23] ISSN 0205-0617

Борисова-Маринова К. (2020). Моделиране на възпроизводството на работната сила – проблеми и перспективи. В: К. Владимирова, Н. Стефанов, Б. Дуранкев, В. Царевски (съст.) Актуалност и преходност. За творчеството на акад. Евгени Матеев: съратници, последователи и ученици. София, Изд. комплекс – УНСС, с. 122-147. [**Borissova-Marinova, K.** (2020). Modelling of labour force reproduction – challenges and prospects. In: K. Vladimirova, N. Stefanov, B. Durankev, V. Tsarevski (eds.). Topicality and transitivity. About the works of Evgueni Mateev, member of the Academy of Sciences. Sofia, UNWE Publ. House, pp. 122-147] ISBN 978-619-232-338-7

Борисова-Маринова К. (2019). Перспективи за развитие на икономически активното население на България. *Население*, т. 37, кн. 4, с. 615-656. [**Borissova-Marinova, K.** (2019). Prospects for development of economically active population in Bulgaria. *Nasselenie Review*, vol. 37, Issue 4, pp. 615-656] ISSN 0205-0617

Vladimirova, K. (2020). Migrations et transmigrations du Sud-est européen, le cas de la Bulgarie entre Moyen-Orient et Europe. In : Alain Tarrius. Naissance d'un peuple européen nomade. La route cosmopolite de la mondialisation par la bas de la Turquie au Maroc par les Balkans et le Levant Ibérique. Ed. Trabucaire, pp. 66–80.

Владимирова, К. (2019). Миграции и икономическо развитие: възможности и предизвикателства за България. Население, т. 37, кн. 3, с. 431-456. [**Vladimirova, K.** (2019). Migration and Economic Development: Opportunities and Challenges for Bulgaria. *Nasselenie Review*, vol. 37, Issue 3, pp. 431-456] ISSN 0205-0617

Владимирова, К. (2016). Политики за намаляване на различията по пол при възрастната работна сила. *Население*, т. 34, кн. 3, с. 142-161. [**Vladimirova, K.** (2016).
Opportunities and Challenges for Bulgaria. *Nasselenie Review*, vol. 37, Issue 3, pp. 431-456] ISSN 0205-0617

Владимирова, К. (2016). Политики за намаляване на различията по пол при възрастната работна сила. *Население*, т. 34, кн. 3, с. 142-161. [**Vladimirova, K.** (2016). Policies to reduce disparities by gender in the adult labour force. *Nasselenie Review*, vol. 34, Issue 3, pp. 142-161] ISSN 0205-0617

Калоянов, В. (2020). Депортирането на таврийските българи от България в СССР след 1944 г. *Годишник*, VII, Тараклия, с. 38-58.

Калоянов, В. (2018). О некоторых контроверзах идеологии этнического мультицентризма. В: Ж. Назърска, С. Шапкалова (Състав.). Хармония в 2017. *Население*, Том 38, Кн. 1, с. 75-93. [**Hristova, A. (20**20). Discouraged and long-term unemployed in Bulgaria in the period 2003-2017. Nasselenie *Review*, vol. 38, Issue 1, pp. 75-93] ISSN 0205-0617

Христова, А. (2020). Образование в Болгарии – основная предпосылка для защиты от бедности и социальной изоляции. В: Федеральный исследовательский центр «Коми научный центр Уральского отделения Российской академии наук» и Институт социально-экономических и энергетических проблем Севера. Актуальные проблемы, направления и механизмы развития производительных сил Севера – 2020. Сыктывкар, Ч. I., с. 164-172. ISBN 978-5-7934-0873-8

Hristova, A. (2017). Projected changes in the structure of economically active population according to educational level in Bulgaria to 2021, *Nasselenie Review*, vol. 35, Issue 1, pp. 85-104. ISSN 0205-0617

Tsekov, N. (2020). Some problems in the spatial distribution of labor force in Bulgaria. Nasselenie Review, vol.38, No. 3, pp. 435-447.

Цеков, Н. (2018). „Автентичното" селско население и неговото разпределение по височинни пояси. *Проблеми на географията,* 3-4, с. 163-175. [**Tsekov, N.** (2018). The "authentic" rural population and its distribution by altitude. *Problems of geography*, 2-4, pp. 163-175] ISSN 0205-0617

Tsekov, N. (2017). The "authentic" rural depopulation of Bulgaria. *Nasselenie Review*, Vol. 35, Issue 2, pp. 229-243. ISSN 0205-0617

Shterionov, Sht. (2020). Sozopol – ein orthodoxes Zentrum. *Religion & Gesellschaft in Ost und West*, Zurich, 7-8, pp. 34-36.

Στεριονοβ, Σ. (2020). Η εφημερίδα "Ανατολικός Αστήρ" (1861-1877) και η ανάπτυξη των πόλεων λιμανιών της βουλγαρικής ακτής της Μαύρης Θάλασσας κατά τη Βουλγαρική Αναγέννηση. - In: Port cities and maritime routes

Калоянов, В. (2019). Протоболгари в степах Пивденної Росії та України. Вісник Національного історико-археологічного заповідника „Кам'яна Могила", 4. Запоріжжя, изд. „Дике Поле", с. 104-114.

Калоянов, В. (2020). Депортирането на таврийските българи от България в СССР след 1944 г. *Годишник*, VII, Тараклия, с. 38-58.

Калоянов, В. (2019). Протоболгари в степах Пивденної Росії та України. Вісник Національного історико-археологічного заповідника „Кам'яна Могила", 4. Запоріжжя, изд. „Дике Поле", с. 104-114.

Калоянов, В. (2018). О некоторых контроверзах идеологии этнического мультицентризма. В: Ж. Назърска, С. Шапкалова (Състав.). Хармония в различията. София: Университет по библиотекознание и информационни технологии. За буквите – О писменех, с. 219-224.

Trifonova, T. and K. Lillova (2020). Bulgaria. In: Ni Léime, A. et all. (eds). *Extended Working Life Policies: International Gender and Health Perspectives*. Springer, Cham, pp. 173-182 (Ch. 11). DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-40985-2_11 (eBook)

Лилова, К. (2018). Остаряване на населението и дълголетие в България (1947-2015 г.). *Население*, т. 36, кн. 1, с. 25-65. [**Lillova, K.** (2018). Population ageing and longevity in Bulgaria (1847-2015). *Nasselenie Review*, 1 vol. 36, Issue 1, pp. 25-64] ISSN 0205-0617

Мучинов, В. (2017). Урбанизационна политика на османската власт в Дунавския вилает през 60-те–70-те години на XIX век. В: *Модернизационни процеси на Балканите под османска власт през 19 и в началото на 20 век / Процеси на модернизација на Балканот под османлиска власт во 19. и почетокот на 20. век.* София–Скопје, с. 113-140. [**Muchinov, V.** (2017). Urbanization Policy of the Ottoman Authorities in the Danube Vilayet in the 60s and 70s of the 19th Century. In: *Processes of Modernization in the Balkans under Ottoman Rule during the 19th and the beginning of the 20th Centuries.* Sofia-Skopje, pp. 113-140] ISBN 978-954-2903-27-7

Лилова, К. (2016). Остаряване и демографски потенциал на България. В: Найденова П. и Михова Г. (ред.). *Възрастните хора като ресурс в развитието*. Варна, ИК „Славена", с. 34-58. [**Lillova, K.** (2016). Ageing and demographic potential of Bulgaria. In: P. Naydenova and G. Mihova (eds). *Elderly as a resource in development*. Varna, Slavena Publ. House, pp. 34-58] ISBN 978-619-190-051-0

Мучинов, В. (2020). Холерните епидемии по българските земи през 60-те и 70-те години на XIX век и мерките на османската власт за ограничаване на тяхното разпространение. *Исторически преглед,* 3, с. 81-112. [**Muchinov, V.** (2020). Cholera Epidemics in the Bulgarian Lands in the 1860s and 1870s and the Measures of the Ottoman Authority to Limit Their Dissemination. *Istoricheski pregled / Historical Review, 3,* pp. 81-112] ISSN 0323-9748

Мучинов, В. (2017). Урбанизационна политика на османската власт в Дунавския вилает през 60-те–70-те години на XIX век. В: *Модернизационни процеси на Балканите под османска власт през 19 и в началото на 20 век / Процеси на модернизација на Балканот под османлиска власт во 19. и почетокот на 20. век.* София–Скопје, с. 113-140. [**Muchinov, V.** (2017). Urbanization Policy of the Ottoman Authorities in the Danube Vilayet in the 60s and 70s of the 19th Century. In: *Processes of Modernization in the Balkans under Ottoman Rule during the 19th and the beginning of the 20th Centuries.* Sofia-Skopje, pp. 113-140] ISBN 978-954-2903-27-7

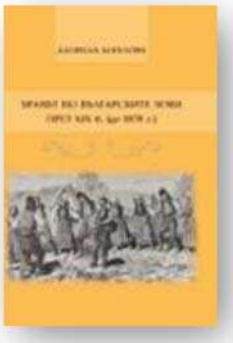
Muchinov, V. (2016). The Ottoman Policy towards the Internal Migration Movements of the Population Inhabiting the Bulgarian Lands in the Nineteenth Century (until 1878). *Bulgarian Historical Review,* № 3-4, pp. 31-65, ISSN 0204-8906

Николова, С. (2016). Качество на живот на хората в предпенсионна възраст в България. *Население,* т. 34, кн. 3, с. 128-140. [**Nikolova, S.** (2016). Quality of life of people at pre-retirement age. *Nasselenie Review*, vol. 34, Issue 3, pp. 128-140] ISSN 0205-0617

Христова, А. (2020). Продължително безработни и обезкуражени лица в България през периода 2003- the Museum of History Kyustendil, vol. XX, pp. 399-413] ISSN 0861-4342

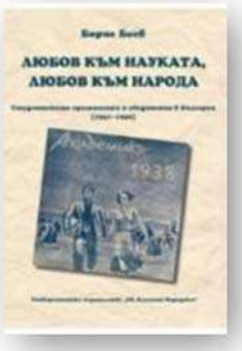
МОНОГРАФИИ
(MONOGRAPHS)

Ангелова, Д. (2020). *Бракът по българските земи през XIX в. (до 1878 г.).* София, Изд. „Регалия-6“, 178стр. **[Angelova, D. (2020). *The Marriage in the Bulgarian Lands during the 19th Century* (*until* 1878). Sofia, 'Regalia-6' Publishing House, 178 pages] ISBN 978-954-745-331-9**

Монографията разглежда задълбочено брака и брачните модели по българските земи през XIX в. В нея са представени правните основи на брачните отношения, а чрез задълбочен статистико-демографски анализ се определя специфичния за българските земи брачен модел. (Тази книга се издава с финансовата подкрепа на Проект № ДФНП–19/20.04.2016 г. на тема: „Издирване, каталогизиране и обработка на извори за брака и брачните отношения, съхранявани във фондовете на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, финансиран по Програма за подпомагане на младите учени в БАН).

Боев, Б. (2018). *Любов към науката, любов към народа. Студентските организации и обединения в България (1931-1939).* София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 400 с. **[Boev, B. (2020). *Love to the science, love to the people: Student organizations and unions in Bulgaria (1931-1939).* S., St. Kliment Ohridski University Press, 400 pages] ISBN 978-954-074-523-7**

Монографията е плод на десетгодишна научноизследователска дейност на автора. Фокусира се върху българските студентски организации и обединения, съществували през 30-те години на XX век, с основен акцент върху формированията на студентите националисти, социалисти, анархисти, земеделци и комунисти.

Борисова-Маринова, К. и кол. (2018). *Демографско развитие, работна сила и трудови ресурси в България.* В: ИИНЧ-БАН. Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България, том IV. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 505 с. [**Borissova-Marinova, K. et al. (2018). *Demographic development, labour force and labour resources in Bulgaria.* In: IPHS-BAS. Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria, Vol. IV. Sofia, 'Prof. Marin Drinov' Publishing House of the BAS, 505** pages] ISBN 978-954-322-964-2

Монографията представлява многоаспектно интердисциплинарно изследване на ключовите проблеми в развитието на работната сила в България, произтичащи от промените в демографските параметри, в регионалната диференциация, в участието в образование и обучение, в отрасловите структури и формите на заетостта и несъответствията между качеството на работната сила и качеството на работните места. (Публикацията е осъществена благодарение на проекта "Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България" на ИИНЧ-БАН).

Владимирова, К. (2020). *Икономика и семейство: заетост и развитие на децата и семейството. Равнопоставеност в заетостта и в развитието на децата.* София, Изд. на БАН „Проф. Марин Дринов“, 365 с. **[Vladimirova, K. et al. (2020). *Migrations and national identity.* Sofia, 'Prof. Marin Drinov' Publishing House of the BAS, 365 pages] ISBN 978-619-245-047-2**

Цел на настоящото изследване е да представи участието намъжете и жените в двете основни сфери възпроизводство – икономика и възпроизводство на населението – раждането и отглеждането на децата. Обект на изследването е съвместяването на участието в развитието на възпроизводството на населението с участието в икономиката и развитието на професионалната кариера с прилагането на адекватни и съвременни политики.

Владимирова, К. и кол. (2019). *Миграции и национална идентичност.* В: ИИНЧ-БАН. Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България, том III. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 526 с. **[Vladimirova, K. et al. (2019). *Migrations and national identity.* In: IPHS-BAS. Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria, Vol. III. Sofia, 'Prof. Marin Drinov' Publishing House of the BAS, 505 pages] ISBN 978-954-322-963-5**

Цел на настоящото изследване е да бъдат изследвани всички форми на миграционно движение на населението и тяхното влияние върху демографското и икономическо развитие на Р България и на тази основа да бъдат предложени мерки във всички области на националната политика за развитие – икономика, демография, образование и други. (Публикацията е осъществена благодарение на проекта "Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България" на ИИНЧ-БАН).

Христова, А. (2020). *Образователна структура на икономически активното население в България.* София, Изд. „Велес Консулт“, 327 с. **[Hristova, A. (2020). The educational structure of the economically active population in Bulgaria. Sofia, 'Veles Konsult' Publishing house, 327 pages] ISBN 978-619-188-385-1**

В монографията се изследват промените в образователната структура на икономически активното население и дългосрочните им изменения през периода на преход към пазарна икономика у нас. Изследването е извършено на национално равнище. То се базира главно на резултатите от всички преброявания на населението у нас през периода 1985-2011 г. Разработена е прогноза за развитието на икономически активното население в България по категории на образование до 2021г. която е ценен ориентир за очакваната динамика и тенденции в ключовите съвкупности от работната сила- традиционен фактор за социално-икономическо развитие на страната.

Цеков, Н. (2018). *Селската депопулация в България и Европа след 1945 г.* С., Изд. „Велес Консулт", 306 с. **[Tsekov, N. (2018). *Rural depopulation in Bulgaria and Europe after 1945*. Sofia, 'Veles Consult' Publishing house, 306 pages] ISBN 978-619-188-190-1**

Монографията е първото мултидисциплинарно изследване на феномена на селската депопулация в България през втората половина на 20-ти век до края на второто десетилетие на 21 век. (Издаването на книгата е изцяло финансирано от автора).

Щерионов, Щ. (2019). *Историческа демография на България.* София. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов", 346 с. **[Shterionov, Sht. (2019). *Historical demography of Bulgaria*. Sofia, "Prof. Marin Drinov" Publishing House of the BAS] ISBN 978-954-322-976-5 (Print) / 978-954-322-977-2 (Online)**

Като първото цялостно изследване в областта на родната историческа демография този труд цели да очертае основните закономерности и особености в демографското развитие на България през отминалите епохи, създавайки по този начин възможност за преодоляване на съществуващия в тази сфера научно-изследователски вакуум.

Щерионов, Щ., В. Мучинов. (2017). *Гръцкият периодичен печат от XIX век – извор за демографската история на българските земи през Възраждането (на примера на вестник „Анатоликос астир")*. София, Издателство „Регалия–6", 566 с. [**Shterionov, Sht., V. Muchinov. (2017). *Greek periodical press in the 19th century – a source of demographic history of the Bulgarian lands in the Revival (following the example of the newspaper "Anatolikos astir")*. Sofia, 'Regalia–6' Publishing house, 566 pages] ISBN 978-954-745-275-6**

Монографията представлява първото самостоятелно задълбочено изследване по темата за гръцкия периодичен печат като извор за проучване на демографското развитие на населението, обитаващо българските земи през Възраждането. За целта се извършва цялостен преглед и анализ на материалите, публикувани на страниците на издавания в Цариград през периода 1861–1877 г. гръцки вестник „Ανατολικός Αστήρ" („Анатоликос астир" – „Източна звезда"), който представлява едно от най-значимите периодични издания, излизали в столицата на Османската империя през XIX в.

Щерионов, Щ. (2017). *Православието в Созопол. Минало и настояще*. София, Издателство „Регалия – 6“, 96 с. **[Shterionov, Sht. (2017). *Orthodoxy in Sozopol. Past and present*. Sofia, 'Regalia–6' Publishing house, 96 pages**] **ISBN 978-954-745-279-4**

Трудът проследява развитието на православието в Созопол от зараждането му до днес. Той е предназначен да изгради у читателите обща представа за разглежданата проблематика и същевременно да провокира по-нататъшното ѝ подробно проучване.

Shterionov, Sht. (2017). *Orthodoxy in Sozopol. Past and present.* Sofia, 'Regalia–6' Publishing house, 96 p. **ISBN 978-954-745-281-0**

Трудът проследява развитието на православието в Созопол от зараждането му до днес. Той е предназначен да изгради у читателите обща представа за разглежданата проблематика и същевременно да провокира по-нататъшното ѝ подробно проучване.

Щерионов, Щ. Д., Пейковска, П. И., Мучинов, В. Е., Ангелова, Д. С., Лилова, К. С. и Александров, М. Д. (2018). *Мерки за преодоляване на демографските проблеми в България през периода 1979-1989 г.* В: ИИНЧ-БАН. Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България, том VI. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 398 с. [**Shterionov, S. D., Peikovska, P. I., Muchinov, V. E., Angelova, D. S., Lillova, K. S. (2018). *Measures for overcoming demographic problems existing in Bulgaria during the period 1879-1989.* In: IPHS-BAS. Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria, Vol. VI. Sofia, 'Prof. Marin Drinov' Publishing House of the BAS, 398 pages] ISBN 978-954-322-968-0**

СЪБИТИЯ 2017 – 2020

01.02.2017 г. *в София беше проведена Кръгла маса „Партньорства за по-добро здраве на децата в училищна възраст: проблеми, предизвикателства и решения", организирана съвместно от Институт за изследване на населението и човека – БАН, Министерството на здравеопазването, Световната здравна организация и Фондът на ООН за децата – УНИЦЕФ в България.*

На 28.03.2017 г. *в София беше проведена Кръгла маса „Подготовка и подкрепа за учителите за приобщаващо образование", реализирана с подкрепата на Фонда на ООН за децата - УНИЦЕФ и Министерство на образованието.*

30-31 май 2017г. *се проведе „Национална школа за докторанти и млади изследователи в областта на социалните науки подходи и методи на изследване в обществените науки – емпирични илюстрации", организирана от Институт за изследване на населението и човека – БАН.*

На 29-30 май 2017 *се проведе кръгла маса „Психичното благополучие на човека –фактори на влияние", организирана от Институт за изследване на населението и човека – БАН.*

На 15 март 2018 г. *се проведе конференция „Визия за ранното детство в България". То е осъществено от фондация „За Нашите Деца" съвместно със сдружение „Дете и пространство" и Института за изследване на населението и човека към БАН.*

На 9 юли 2018, *в пресклуба на БТА, екип на Института за изучаване на населението и човека към Българска академия на науките (ИИНЧ-БАН) и представители на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) представиха работата си по проект, реализиран по Договор за обществена поръчка с предмет: „Повишаване нивото на пътната безопасност чрез разработване на нови методики за изследване на психологическа годност на водачи на моторни превозни средства".*

На 14-15 ноември 2018 г. *в София се проведе научна конференция с международно участие „Демографски предизвикателства и политики" организирана от Института за изследване на населението и човека при БАН и финансирана по*

EVENTS 2017 - 2020

On February 1, 2017 *in Sofia was held a Round Table "Partnerships for better health of school-age children: problems, challenges and solutions", organized jointly by the Institute for Population and Human Studies - BAS, Ministry of Health, World Health organization and the UN Children's Fund - UNICEF in Bulgaria.*

On March 28, 2017 *in Sofia was held a Round Table "Preparation and support for teachers for inclusive education", implemented with the support of the United Nations Children's Fund - UNICEF and the Ministry of Education.*

May 30-31, 2017 *The National School for Doctoral Students and Young Researchers in the Field of Social Sciences Approaches and Methods of Research in the Social Sciences - Empirical Illustrations was held, organized by the Institute for Population and Human Studies – BAS.*

On May 29-30, 2017, *a round table "Mental well-being of man - factors of influence" was held, organized by the Institute for Population and Human Studies - BAS.*

On March 15, 2018*, a conference "Vision for Early Childhood in Bulgaria" was held. It was implemented by the "For Our Children" Foundation together with the "Child and Space" Association and the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences.*

On July 9, 2018, *in the press club of BTA, a team of the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences (IPHS-BAS) and representatives of the Ministry of Transport, Information Technology and Communications (MTITC) presented their work on a project under a Public Procurement Contract with subject: "Increasing the level of road safety by developing new methodologies for testing the psychological fitness of motor vehicle drivers".*

On November 14-15, 2018 *in Sofia was held a scientific conference with international participation "Demographic Challenges and Policies" organized by the Institute for Population and Human Studies at BAS and funded by the project*

проект Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България.

Measures to overcome the demographic crisis in Bulgaria.

***На 3.10.2018г** екип от Департамент "Демография" към Института за изследване на населението и човека при БАН (ИИНЧ) представи в Министерството на здравеопазването предложенията по проект "Мерки за преодоляване на демографската криза в България", които се отнасят до политики в сферата на здравеопазването.*

***On 3.10.2018** a team from the Department of Demography at the Institute for Population and Human Studies at BAS (IPHS) presented to the Ministry of Health the proposals for the project "Measures to overcome the demographic crisis in Bulgaria", which relate to policies in the field of healthcare.*

***На 17.10.2018г.,** екип от Департамент „Демография" от Института за изследване на населението и човека при БАН (ИИНЧ-БАН) представи предложенията си по проект "Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България", възложен от Министерски съвет пред Министерството на образованието.*

На 17.10.2018, a team from the Demography Department of the Institute for Population and Human Studies at BAS (I*PHS -BAS) presented their proposals for the project "Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria"* in from of the Ministry of Education, assigned by the Council of Ministers.

***На 14 ноември 2018г.** се проведе двудневна научна конференция с международно участие, организирана от Институтът за изследване на населението и човека на БАН, по проект на тема „Демографски предизвикателства и политики", финансирана по проект „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България".*

***On November 14, 2018** a two-day scientific conference with international participation was held, organized by the Institute for Population and Human Studies of the Bulgarian Academy of Sciences, on a project on "Demographic Challenges and Policies", funded by the project "Measures to Overcome the Demographic Crisis in Bulgaria".*

***На 18 ноември 2018г** се проведе научна конференция с международно участие „Демографски предизвикателства и политики", организирана от Института за изследване на населението и човека при БАН, финансирана по проект „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България".*

***On November 18, 2018,** a scientific conference with international participation "Demographic Challenges and Policies" was held, organized by the Institute for Population and Human Studies at BAS, funded by the project "Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria".*

***На 22-23 ноември 2018г.** се проведе научна конференция „Психологията с лице към социалните проблеми", организирана от Институтът за изследване на населението и човека на БАН, която отбелязва 45 години психология в БАН и 20 години списание „Психологични изследвания".*

***On November 22-23, 2018, a** scientific conference "Psychology with a face to social problems" was held, organized by the Institute for Population and Human Studies of the Bulgarian Academy of Sciences, which marks 45 years of psychology at the Bulgarian Academy of Sciences and 20 years of the journal "Psychological Research".*

***На 24 - 26 октомври 2019 г.** се проведе XI Национална школа за докторанти и млади изследователи, на тема "Социалните процеси като предизвикателство за индивида и общностите", посветена на 150 годишнината на Българската академия на науките.*

***On October 24 - 26, 2019,** the XI National School for PhD students and young researchers was held on the topic "Social processes as a challenge for the individual and communities", dedicated to the 150th anniversary of the Bulgarian Academy of Sciences.*

***На 24 - 26 октомври 2019г.** в гр. София се проведе XI Национална школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки "Социалните процеси като предизвикателство за индивида и общностите".*

***On October 24 - 26, 2019** in Sofia was held XI National School for PhD students and young researchers in social sciences "Social processes as a challenge for the individual and communities."*

През 2019г. *Институтът за изследване на населението и човека при Българска академия на науките (ИИНЧ при БАН) публично представи отпечатаните сборници с материали по проекта „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България", отпечатани в 6 тома.*

In 2019 *the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences (IPHS - BAS) publicly presented the printed collections of materials on the project "Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria", printed in 6 volumes.*

На 29 март 2020г., *Институт за изследване на населението и човека при Българската академия на науките (ИИНЧ-БАН) представи резултати от проучване на реакциите на стрес и начините за справяне с него в условията на разпространяваща се инфекция от коронавирус в България.*

On March 29, 2020, *the Institute for Population and Human Research at the Bulgarian Academy of Sciences (IPHS -BAS) presented the results of a study of stress reactions and ways to deal with it in the context of a spreading coronavirus infection in Bulgaria.*

На 27 февруари 2020г., *в гр. София, Българска Чийвнинг асоциация в сътрудничество с Британско посолство в България, Институт за изследване на населението и човека към БАН, СУ „Св. Климент Охридски", Британско-българска бизнес асоциация и БТПП, организираха дискусионна кръгла маса „Демографски промени и тяхното въздействие на пазара на труда, икономическото развитие и сигурността в България и Европа".*

On February 27, 2020*, in Sofia, Bulgarian Chewing Association in cooperation with the British Embassy in Bulgaria, Institute for Population and Human Studies at BAS, Sofia University "St. Kliment Ohridski ", British-Bulgarian Business Association, organized a round table discussion "Demographic changes and their impact on the labor market, economic development and security in Bulgaria and Europe."*

На 13 ноември 2019 *г. изследователски екип на Института за изследване на населението и човека при Българската академия на науките (БАН) посетиха Генералното консулство на Република България в Чикаго, за да разговарят с екипа на ГК по въпроси на взаимодействието между българските общности в Средния Запад на САЩ и българската държава. Изследването е в рамките на проекта „Разработване на политики, насочени към българите в чужбина", възложен на Института за изследване на населението и човека при БАН.*

On November 13, 2019, *a research team of the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences (BAS) visited the Consulate General of the Republic of Bulgaria in Chicago to talk to the GC team on issues of interaction between Bulgarian communities in the Midwest of the USA and the Bulgarian state. The research is part of the project "Development of policies aimed at Bulgarians abroad", assigned to the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences.*

На 28 - 30 октомври 2020 г., *в гр. София се проведе XII Национална школа за докторанти и млади изследователи "Кризата: индивидуални и социални проекции", организирана от Институт за изследване на населението и човека при Българската академия на науките.*

On October 28-30, 2020, *the XII National School for Doctoral Students and Young Researchers "The Crisis: Individual and Social Projections" was held in Sofia, organized by the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences.*

На 21 април 2021г., *Департамент Психология - Институт за изследване на населението и човека при БАН, организиира семинар на тема „Творчеството във фокуса на психологията".*

On April 21, 2021, *the Department of Psychology - Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences, organized a seminar on "Creativity in the focus of psychology."*

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ КУРСОВЕ КЪМ ЦО КЪМ БАН С УЧАСТИЕТО НА УЧЕНИ ОТ ИИНЧ-БАН

ПСИХОЛОГИЯ В ПОЛИТИКАТА ИЛИ ПОЛИТИКАТА КАТО ФУНКЦИЯ ОТ ПСИХОЛОГИЧНОТО Проф. д-р Антоанета Христова	PSYCHOLOGY IN THE POLITICS OR THE POLITICS AS A FUNCTION OF THE PSYCHOLOGICAL Prof. Antoinetta Hristova, PhD
КОЛИЧЕСТВЕНИ МЕТОДИ В СОЦИАЛНО-ДЕМОГРАФСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ Доц. д-р Елица Димитрова	QUANTITATIVE METHODS IN SOCIAL SCIENCES assoc. prof. Dr. Elitsa Dimitrova
КАЧЕСТВЕНИ МЕТОДИ В СОЦИАЛНО-ДЕМОГРАФСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ Доц. д-р Елица Димитрова	QUALITATIVE METHODS IN SOCIAL SCIENCES assoc. prof. Dr. Elitsa Dimitrova
ТЕОРИИ ЗА РАСИТЕ, ЕТНИЧНОСТТА И НАЦИОНАЛИЗМА Лектор: Проф. д-р Илона Томова	THEORIES ON RACE, ETHNICITY AND NATIONALISM Prof. Ilona Tomova, PhD
РАСА, ЕТНИЧНОСТ И СОЦИАЛНИ НЕРАВЕНСТВА. РОЛЯТА НА ЕТНИЧНОСТТА И РЕЛИГИЯТА ЗА СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ В „НАЦИОНАЛИЗИРАЩИТЕ НАЦИОНАЛНИ ДЪРЖАВИ” Лектор: Проф. д-р Илона Томова	RACE, ETHNICITY AND SOCIAL INNEQUALITIES. ROLE OF ETHNICITY AND RELIGION FOR SOCIAL EXCLUSION IN THE ‘NATIONALISING NATIONAL STATES’ Prof. Ilona Tomova, PhD
ЕТНИЧЕСКО И КУЛТУРНО МНОГООБРАЗИЕ НА БАЛКАНИТЕ И В БЪЛГАРИЯ Лектор: Проф. д-р Илона Томова	ETHNIC AND CULTURAL VARIETY IN THE BALKANS AND IN BULGARIA Prof. Ilona Tomova, PhD
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ ОСНОВИ НА ИСТОРИЧЕСКАТА ДЕМОГРАФИЯ Проф. дин Щ. Д. Щерионов, доц. д-р В. Мучинов	THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF HISTORICAL DEMOGRAPHY Prof. Shtelian Shterionov, assoc. assoc. prof. V. Muchinov, PhD
ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО Проф. дин Щ. Д. Щерионов, доц. д-р В. Мучинов	DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT OF THE BULGARIAN LANDS DURING THE REVIVAL Prof. Shtelian Shterionov, assoc. assoc. prof. V. Muchinov, PhD
МИГРАЦИИТЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО Проф. дин Щ. Д. Щерионов, доц. д-р В. Мучинов	МИГРАЦИИТЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО Prof. Shtelian Shterionov, assoc. assoc. prof. V. Muchinov, PhD
АКАДЕМИЧНО ПИСАНЕ проф. д-р Катя Стойчева	ACADEMIC WRITING Professor Katya Stoycheva, PhD

МЕТОДИКИ // METHODOLOGY

- ✓ **MBTI (Myers-Briggs Type Indicator)**

Адаптиран с научна цел от проф. д-р Антоанета Христова

Методът е конструиран от Майерс и Бригс, на основата на теорията на К. Юнг за психологичните типове. Според нея всеки човек използва 4 основни психични функции или процеси (Усещане, Интуиция, Мислене и Преживяване), както и 2 нагласи (Екстраверсия и Интроверсия) за съзнателна ориентация спрямо външния свят. Допълнително са формулирани още 2 нагласи (Съждение и Възприятие), които подпомагат процеса на определяне вътрешната динамика на личностните предпочитания. Екстраверсия – нагласа, която отразява насочеността на вниманието по отношение на външния свят. Интроверсия – нагласа, която е насочена към собствената позиция и личен свят. Усещане – функция, която се отнася до възприемане на наблюдаемото чрез неговата конкретика. Интуиция – възприемане на възможности, смисъл и значения, боравене с хипотези по пътя на инсайта. Мислене – функция, която свързва идеите по пътя на логиката. Преживяване – функция, която се обляга на личните и групови ценности. Тя е по-субективна отколкото мисленето. Съждение – нагласа, която показва коя от ирационалните функции (мислене или преживяване) се използва и се наблюдава във външния свят. Възприятие – нагласа, която показва коя от рационалните функции (усещане или интуиция) се наблюдава във външния свят. Описаните личностни характеристики представляват дихотомни скали, които се измерват чрез 126 твърдения във формат на „форсиран избор". Крайният резултат от прилагането на MBTI е получаване формула на типа, която дава възможност за задълбочена личностна диагностика. Методът се прилага за психологична диагностика и консултиране в областите на семейното и кариерното консултиране, в образованието и във фирменото управление. Обучението е около 4 часа плюс упражнения, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Индикатор на професионален стрес на К. Купър**

Адаптиран и модифициран за български условия от ст.н.с. д-р В. Русинова, доц. д-р Л. Василева, спец. С. Жильова

Методиката е комплексна и включва 6 въпросника, които анализират 7 параметъра на професионалния стрес. Изследват се източници на стрес в организацията; личностни характеристики (поведение тип А и локализация на контрола в труда) и стратегии за справяне със стреса като медиатори на психичното напрежение в работата; удовлетвореност от труда, физическо и психично здраве и някои поведенчески характеристики като ефекти от преживяване на стреса. Всеки един от въпросниците може да се използва и самостоятелно. Те имат висока степен на надеждност. Обучението е около 3 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Тест за изследване локализацията на контрола в професионалната дейност по П. Спектър**

Модифициран и адаптиран за български условия от ст.н.с. д-р В. Русинова, доц. д-р Л. Василева, спец. С. Жильова

Чрез теста се диференцират лицата с външна и вътрешна локализация на контрола. Лицата с вътрешна локализация на контрола разчитат на себе си за успех и реализация в работата в по-голяма степен в сравнение с лицата с външна локализация на контрола, които вярват, че въздействието на външните фактори за успеха е определящо. Тестът се използва за откриване на индивидуални разлики, важни за професионалната дейност и има висока степен на надеждност. Обучението е около час и половина, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Тест за изследване на компонентите на психичното състояние на О. Микшик**

Адаптиран за български условия от ст.н.с д-р В. Русинова

Чрез този тест се изследва спецификата на психичното състояние в даден момент. То се анализира чрез 8 елемента: комфорт, активност, реактивност, стрес, депресия, удовлетвореност, угриженост, страх. Тестът може да бъде използван в три варианта: за изследване на психичното състояние в различни периоди у едно лице или за сравнение на три различни лица или групи в определен период от време. Той е с висока степен на надеждност. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Тест за изследване на мотивацията за постижение**

Автори: ст.н.с. д-р В. Русинова, спец. С. Жильова

Чрез теста се изследва мотивацията за успех: насоченост към планиране и успешен резултат, страх от неуспех, отговорност при изпълнение на дейността, готовност за поемане на риск за постигане на ефективност в работата и живота. Тестът съдържа 33 твърдения, на които се отговаря по 4-степенна скала. Използва се за анализ на степента на мотивация за успех в трудовата дейност в организациите, а така също и за личностна диагностика. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Въпросник за изследване на стила на ръководство**

Автори ст.н.с. д-р В. Русинова и доц. д-р Л. Василева

Изследват се 4 стила на ръководство в организациите: административен, производствен, иновативен и интегративен. Въпросникът представя ситуации във важни за управлението на организациите области. Всяка ситуация предоставя 4 възможни отговора, съответстващи на четирите стила. Въпросникът се адаптира към конкретна организация след запознаване с нейната основна дейност. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Communicability, sociability, assertiveness, tolerance assessment test

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, S. Jiliova, expert

The test is used to assess the personality characteristics communicabilty, sociability, assertiveness, tolerance, which are important to the good execution of many professional activities. The methodology may be used for staff selection, evaluation and personal profiling. It consists of 33 statements, rated on a 4-grade scale. The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Тест за изследване на контактност, общителност, убедителност, толерантност**

Автори: ст.н.с д-р В. Русинова, спец. С. Жильова

Чрез теста се изследват личностните характеристики контактност, общителност, убедителност и толерантност, които са важни за доброто изпълнение на много професионални дейности. Методиката може да се използва за професионален подбор, оценка на персонала и личностна диагностика. Състои се от 33 твърдения, на които се отговаря по 4-степенна скала. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Тест за изследване на енергичност, активност, работоспособност**

Автори: ст.н.с. д-р В. Русинова, спец. С. Жильова

Тестът се състои от 16 твърдения, на които се отговаря по 4-степенна скала, разпределени в две подскали: енергичност, активност и работоспособност. Подскалата "енергичност и активност" включва физическа енергия, активност в определена дейност, бодрост. Подскалата "работоспособност" изследва степента на уморяемост през работния ден, издръжливост на напрегната работа и др. Тестът се използва за диагностика, подбор и оценка на персонала в организациите. Обучението е около час и половина, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Energy, activity and performance levels assessment test

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, S. Jiliova, expert

The test consists of 16 statements, rated on a 4-grade scale, divided in two sub-scales: energy and activity and performance. The "energy and activity" subscale assesses the physical energy, activity level during performance of definite activity, alertness. The performance sub-scale assesses fatigue susceptibility, stress resistance, etc. The test is used for employee profiling, selection and evaluation. The training is about an hour and a half, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Тест за изследване на адаптивност и устойчивост на стрес**

Автори: ст.н.с д-р В. Русинова, спец. С. Жильова

Състои се от 19 твърдения, на които се отговаря по 4-степенна скала и се разпределят в две подскали: адаптивност и устойчивост на стрес. Адаптивността като относително устойчива личностна характеристика включва гъвкавост, лесно приспособяване към хора и нови условия, бързо усвояване на правила и норми. Устойчивостта на стрес се изразява в запазване на спокойствие и успешно справяне с проблеми и трудни ситуации. Тестът се използва за личностна диагностика, подбор и оценка на персонала в организациите. Обучението е около час и половина, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Adaptability and stress resistance assessment test

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, S. Jiliova, expert

The test consists of 19 statements, rated on a 4-grade scale, divided in two sub-scales: adaptability and stress resistance. The adaptability, being relatively stable personality feature, includes flexibility, easy adaptation to people and new circumstances, fast assimilation of rules and norms. The stress resistance means being able to remain calm and to deal with problems and difficult situations. The test is used for employee profiling, selection and evaluation. The training is about an hour and a half, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за изследване на мотивацията за труд**

Автор ст.н.с д-р В. Русинова

Въпросникът съдържа 18 твърдения с възможност за отговор по 4-степенна скала. Твърденията се отнасят до характеристики на трудовата дейност, които имат значение за личността при избор на нова работа. Обръща се внимание на значението на съдържанието на работата, на заплащането, на сигурността, на възможностите за развитие и др. Въпросникът дава възможност да се оцени подбудителната сила на всяка от представените характеристики за направения избор. Обучението е около час и половина, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Work motivation assessment questionnaire

Author: Dr. V. Russinova, Associate Professor

The test consists of 18 statements, rated on a 4-grade scale. The statements concern various features of work activity, which affect the individual's choice of new job. It takes into consideration the importance of the job specifics, payment, security, opportunities for career development, etc. The questionnaire makes possible the assessment of the role of each feature in the choices the individual makes. The training is about an hour and a half, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Тест за изследване на педантичност**

Автори: ст.н.с. д-р В. Русинова, спец. С. Жилъова

С теста се изследва педантичността като относително трайна характеристика на личността. Тя включва насоченост към детайлно изпълнение на работата, прецизност, последователност, стриктно спазване на правила и др. Тестът се състои от 16 твърдения, на които се отговаря с 4-степенна скала Използва се за личностна диагностика при подбор и оценка на персонал. Обучението е около 1 час, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Pedantry assessment test

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, S. Jiliova, expert

The test helps assess the pedantry as a relatively stable personality feature. Pedantry means focus on detail, preciseness, consistency, strict implementation of the rules, etc. The test consists of 16 statements, rated on a 4-grade scale. The test is used for personality profiling in the process of employee selection and assessment. The training is about an hour, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за анализ на работата и организацията ѝ**

Автори: ст.н.с. д-р В. Русинова, Пл. Петров, С. Жилъова

Въпросникът съдържа 86 твърдения с възможност за отговори на 5-степенна скала и е с висока степен на надеждност. Чрез методиката се анализират: съдържанието на работата; планирането, контрола и организацията ѝ; начините за предоставяне на информация; системата за стимулиране и заплащане; условията на работното място; взаимоотношенията; стила на ръководство, както и възможностите за повишаване на квалификацията и професионално развитие. Въпросникът отговаря на европейските стандарти и с него се анализира реалното състояние на различни организации, свързани с извършване на трудова дейност. Обучението е около 3 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Job contents and organization assessment questionnaire

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, Plamen Petrov, S. Jiliova

The questionnaire contains 86 statements, which may be rated on a 5-grade scale, and features high reliability degree. This methodology is used to analyse: job contents; planning, control and organization; how information is conveyed; the motivation and payment system; the workplace environment; the relationships; the management style as well as the opportunities for career development and increasing employee qualification. The questionnaire complies with the European standards and it may be used in the analysis of the real situation

in different types of work organizations. The training is about 3 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за изследване на удовлетвореността от организацията на работното място**

Автори: ст.н.с. д-р В. Русинова, Пл. Петров, С. Жильова

Въпросникът съдържа 54 твърдения с възможност за отговори по 4-степенна скала. Има висока степен на надеждност. Чрез него се изследва степента на удовлетвореност от работата като цяло, от организацията на контрола, планирането и информирането, от системата на стимулиране и заплащане, от възможността за повишаване на квалификацията, от безопасността и физическите условия на работното място, от взаимоотношенията и стила на ръководство. Резултатите от изследването дават възможност да се открият слаби места в организацията на работата, за да се вземат мерки за нейното подобряване. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Questionnaire for job satisfaction assessment

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, Plamen Petrov, S. Jiliova

The questionnaire contains 54 statements, which may be rated on a 4-grade scale. It features high reliability degree. It is used for assessment of the job satisfaction as a whole as well of the satisfaction with different aspects of the job, including control, planning, information, the stimulus and payment packages, the opportunities for qualification improvement, the security and the environment of the workplace, the relationships in the company and the management style. The results from the questionnaire allow for the identification of weaknesses in the work organization and for the adoption of measures for improvement. The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за оценка на възприет стрес по Коен, Камарк. и Мермелштейн**

Адаптиран и модифициран от проф. Г. Карастоянов, проф. А. Русинова-Христова

Въпросникът измерва степента, в която изследваните лица оценяват събитията в живота си като стресови. Състои се от две части: PS-1, свързана с оценка на непредсказуемостта, неконтролируемостта и претовареността през последния месец. Предполага се, че резултатите от метода отразяват равнището на възприет стрес валидно за период от четири до осем седмици и PS-2, насочена към оценка на същите параметри, приложени към преживяно конкретно стресово събитие. PS-1 се състои от 7 позитивно и 7 негативно формулирани айтема, чиито отговори са представени в 5 степенна скала. PS2 се състои от четири въпроса, посредством които изследваните лица описват конкретно преживяно стресово събитие, след което попълват психологически въпросник за степента на възприет стрес през време на описаното събитие. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Perceived stress assessment test based on the Cohen, Kamarck, Mermelstein scale

Modified and adapted by Dr. G. Karastoyanov, Associate Professor, Dr. A. Russinova-Christova, Associate Professor

The questionnaire measures the degree in which the studied individuals evaluate life events as stressful. It consists of two parts: PS-1, measures the degree in which individuals find their life in the last month unpredictable, uncontrollable and overloaded. It is assumed that the results of this methodology reflect the perceived stress levels over a period of four to eight weeks. The second part, PS-2, is focused on assessment of the same parameters, applied to a specific stressful life event. PS-1 includes 7 items with positive formulation and 7 – with negative, with their replies presented in a 5-grade scale. PS-2 consists of four questions, with which the studied individuals describe a specific stressful life event, and afterwards fill in psychological questionnaire regarding the perceived stress degree during the described event. The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за предпочитани стратегии за справяне със стреса по Карвър, Шейер и Вайнтрауб**

Адаптиран от проф. Г. Карастоянов, проф. А. Русинова-Христова

Въпросникът оценява различни начини, чрез които хората се справят със стреса. Включва 14 скали, всяка от които се състои от четири айтема: активно справяне; планиране; потискане на конкуриращи се активности; въздържане; търсене на инструментална подкрепа; търсене на емоционална подкрепа; позитивно преосмисляне и развитие; отричане или неприемане; примиряване или приемане на станалото; обръщане към религията; фокусиране върху емоциите и изразяването им; поведенческа дезангажираност; психическа дезангажираност; употреба на

алкохол или наркотици. Съществува и втори вариант на въпросника, съставен от същите скали, но с тази разлика че айтемите са преформулирани така, че изследваните лица да опишат какво са чувствали и правили по време на конкретна стресова ситуация. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Preferred stress coping strategies assessment questionnaire based on Carver, Scheier and Weintraub

Adapted by Dr. G. Karastoyanov, Associate Professor, Dr. A. Russinova-Christova, Associate Professor

The questionnaire assesses different strategies the people use to cope with stress. It includes 14 scales, each of which consists of four items: active coping, planning, suppression of competing activities, restraint coping, seeking of instrumental support, seeking of emotional support, positive reinterpretation and development, denial and rejection, acceptance, turning to religion, focus on emotions and their venting, behavioral disengagement, mental disengagement, use of narcotics or alcohol. There is a second version of the questionnaire, restructured in such a way that the studied individuals describe what they felt or did in a specific stressful situation. The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за измерване на афективно професионално благополучие**

Адаптиран за български условия по скалата на П. Уор (Warr, 1990) от доц. д-р Е. Таир

Психичното състояние на служителите е сред ключовите фактори, определящи трудовото им поведение. Качеството на изпълнение, производителността и отсъствията от работа често се детерминират от професионалното благополучие, при което важно значение имат афективните реакции. Методът съдържа 12 айтема, адаптирани за български условия по скалата на П. Уор (Warr, 1990) и оценява както съдържанието, така и интензитета на негативните (тревожност и депресия) и позитивните (комфорт и ентусиазъм) преживявания в работата.

- ✓ **Въпросник за измерване на професионално психично здраве**

Автор: доц. д-р Е. Таир

Съдържа 19 въпроса, проследяващи чрез 4-степенна Ликертова скала самооценката на служителите по отношение на: 1) професионална компетентност и аспирации и 2) професионално изтощение. Професионално компетентният служител се определя като притежаващ психологическите ресурси за справяне с трудностите в работата, докато професионалните аспирации изразяват интерес и отвореност към нови възможности и предизвикателства в работата. Професионалното изтощение измерва равнището на негативни емоции, умора и изтощение, свързани с работата.

- ✓ **Въпросник за ангажираност в работата**

Адаптиран за български условия на основата на Утрехтската скала за ангажираност в работата (UWES – Schaufeli et al., 2006) от доц. д-р Е. Таир

Методът е адаптиран за български условия на основата на Утрехтската скала за ангажираност в работата (UWES – Schaufeli et al., 2006). Съдържа 17 твърдения, които се оценяват с помощта на 7-степенна Ликертова скала от 0 "никога" до 6 "винаги". Въпросникът включва три субскали: енергичност; отдаденост и погълнатост. Енергичността се характеризира с психична устойчивост в работата, с желание да се влага време и усилия. Отделеността се изразява чрез усещане за значимост, ентусиазъм, гордост от извършваната работа. Третата димензия на ангажираността е погълнатост и се характеризира с пълна концентрация в работните задачи.

- ✓ **Въпросник за бърнаут**

Аадаптиран за български условия на основата на Копенхагският въпросник за бърнаут (Kristensen et al., 2005) от доц. д-р Е. Таир

Методът съдържа 19 твърдения, оценявани с помощта на 5-степенна Ликертова скала от 1 "никога" до 5 "много често". Измерват се три димензии на бърнаут синдрома: 1) лично изтощение или степента на физическа и психологическа умора и изтощение, изпитвано от лицето; 2) бърнаут, свързан с работата или степента на физическо и психологично изтощение, възприемано от лицето, като свързано с неговата работа; 3) бърнаут, свързан с клиенти, като се измерва степента на физическо и психологично изтощение, възприемано като причинено от работата с клиенти, като напр. пациенти, ученици и т.н.

✓ Въпросник за базисни ценности

Автор: доц. д-р Е. Таир

Методът е разработен в рамките на функционалната теория за ценностите (Goueveia, 2003, 2013) и съдържа 18 специфични ценности или маркери, основаващи се на две широко приети функции: ценностите като насочващи поведението (личностни, централни и социални цели) и като средство за изразяване на потребностите (оцеляване и развитие). За оценка на ценностите се използва 7-степенна Ликертова скала от от 1 „напълно не е важна“ до 7 „много е важна за мен” и позволява извеждането на шест базисни ценности (субфункции): съществуване, себеутвърждаване, стимулация, взаимоотношения, надличностни и нормативни ценности. Съществуването предоставя изява на потребностите, свързани с биологично и психологично оцеляване. При себеутвърждаващите ценности фокусът е върху личностните цели и компетентност. Ценности, свързани със стимулация (вълнение) представляват потребността за развитие и изразяват по-скоро лична ориентация, допринасяйки за насърчаване на промяната и иновациите. Ценности, свързани с взаимоотношения също изразяват потребността за развитие, но фокусът е върху социалните цели, като са от съществено значение за регулирането, създаването и поддържането на междуличностните взаимоотношения. Надличностни ценности се фокусират върху конкретни цели, но изразяват и потребността за успех, просперитет и водят до по-добро разбиране и майсторство над физическата и социалната среда. Нормативните ценности представляват потребността от контрол, като се фокусират върху социалните правила и традиционните норми.

✓ Въпросник за измерване стила на вземане на решение по Франкен

Българска версия разработена от проф. д-р Р. Божинова, н.с. д-р С. Василева и н.с. Т. Павлов

Методът измерва стила на вземане на решение по отношение проявата на активност/решителност и индивидуална отговорност. Въпросникът съдържа две скали: първата – насочена към диференциране на индивидите в термините на активни/решителни; втората е ориентирана към разграничаване на лица, предпочитащи свободата на избора и личната отговорност. Съдържа 44 айтема и се използва при диагностика, при подбор на кадри за ръководен тип дейност. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Questionnaire for the assessment of the decision-making style based on Franken

The Bulgarian version was developed by Dr. R. Bozhinova, Associate Professor,
Dr. S. Vassileva, Research Associate and T. Pavlov, Research Associate

The method assesses the decision making style with regards to proactivity / decisiveness and individual responsibility. The questionnaire contains two scales: one focused on individual differentiation in terms of proactivity/ decisiveness, and one focused on the selection of individuals preferring the freedom of choice and the personal responsibility. It contains 44 items and is used in employee profiling in the process of managerial staff selection. The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

✓ Тест за изучаване стратегиите на вземане на решение на Каган

Приложен в български условия от проф. д-р Р. Божинова

Тестът идентифицира когнитивния стил импулсивност/рефлексивност като индивидуална особеност активно включена в процеса на избор на алтернатива. На тази основа се определя типа на прилаганата от индивида стратегия на вземане на решение свързана с: а/продължително и прецизно обмисляне на вземаните решения; б/бързо, спонтанно вземане на решение и многократното му коригиране. Използва се за индивидуална диагностика, при подбор на кадри за изпълнителски тип дейност в специфични условия (напр.оператори). Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Tests for revealing the decision-making strategies based on Kagan

Bulgarian adaptation by Dr. R. Bozhinova, Associate Professor

This test identifies the cognitive style impulsivity / reflection as individual feature, actively involved in the process of choosing an alternative. The type if the preferred decision making strategy is determined based on this grounds in relation with: a) continuous and precise appraisal of the decisions made; b) fast and spontenious decision-making and multiple consequent correction of the choices made. It is used for individual profiling and in the process of selecting staff for specific activities (i.e. operators). The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за измерване на нагласите към медийно насилие**

Автор: ст.н.с. д-р Р. Божинова

Методът оценява индивидуалните нагласи към представяното от медиите насилие в трите основни аспекта – когнитивен, афективен и поведенчески. Съдържа 36 айтема и се отговаря по 5-степенна скала. Третира нагласите на индивида към възприемане на информация, филми, програми и др., излъчвани от различни по характер медии. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Questionnaire for the assessment of the attitudes to media reflected violence

Author: Dr. R. Bozhinova, Associate Professor

The method is used to assess the individual attitudes towards media coverage of violence in three basic aspects – cognitive, affective and behavioural. It contains 36 items and that need to be rated on a 5-grade scale. It treats individual attitudes towards the perception of information, films, programs, etc., broadcasted by various media. The training is about 2 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Тест CF-2A за измерване на флуидна интелигентност на Р. Б. Кетел**

Стандартизиран от доц. д-р Е. Паспаланова и доц. Д. Щетински. Обучаващ: ас. Калина Попова

Чрез теста се оценява невербалната интелигентност във възрастовия диапазон от 10 до 60 години. Състои се от 44 задачи, групирани в 4 субскали. Изработени са национални норми. Използва се за психодиагностика, професионално ориентиране и подбор в психологичната практика. В процес на адаптация и изграждане на български норми е форма В на теста. Обучението е около 6 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните

CF-2A test for measuring fluid intelligence based on R. B. Ketel

Standardized by Dr. E. Paspalanova, Associate Professor, D. Shtetinski, Associate Professor

The test is used to measure nonverbal intelligence of people aged 10 to 60. It consists of 44 problems, grouped in 4 sub-scales. National norms were set. It is used for psychological diagnostics, professional orientation and selection in psychological practice. The B version is in the process of adaptation and standardization. The training is about 3 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за оценка на личността по Х. Айзенк (EPQ)**

Българска адаптация от доц. д-р Ив. Паспаланов, доц. Д. Щетински. Обучаващ: ас. Калина Попова

Оценяват се базисни личностни характеристики: екстраверсия-интроверсия, невротизъм, психотизъм. Изработени са национални норми, диференцирани по пол. Използва се за психодиагностична и консултативна дейност в психологичната практика. Обучението е около 3 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Questionnaire for personality assessment based on H. Eysenck (EPQ)

Bulgarian adaptation by Dr. Iv. Paspalanov, Associate Professor, D. Shtetinski, Associate Professor

The questionnaire is used to assess basic personality features: extraversion – introversion, neurotism, psychotism. National norms were laid out, differentiated by gender. It is utilized mostly for psycho diagnostic and counselling purposes in the psychology practice. The training is about 3 hours, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Въпросник за оценка на толерантността към неопределеност по скалата на Р. Нортън**

Българска адаптация на доц. д-р К. Стойчева, доц. Д. Щетински, Р. Баждекова

Чрез въпросника се оценяват индивидуалните различия в начина, по който хората възприемат, интерпретират и реагират на неопределени ситуации. Изработени са български норми в диапазона 15 – 25 години. Използва се в научно-изследователската и практическата работа. Обучението е около 1 час, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Questionnaire for the assessment of tolerance to ambiguity based on R. Norton's scale

Bulgarian adaptation by Dr. K. Stoycheva, Associate Professor, D. Shtetinski, Associate Professor, R. Badjekova

The questionnaire is used to asses the individual differences in the perception, interpretation and reaction to ambiguous situations. Bulgarian norms were laid out for the 15-25 age range. It is used in scientific research

and in practice. The training is about 1 hour, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Тестове за творческо мислене на Торанс, Вербална и Графична А и Б форми**

Адаптирани за научни цели от доц. д-р К. Стойчева

Чрез тестовете се оценяват способностите за творческо мислене. Изведени са български норми за оригиналност на отговорите върху национална извадка на ученици от 1 до 11 клас. Използва се за научно-изследователски цели. Обучението за отделната форма е около 6 часа плюс упражнения, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

Creative thinking tests of Torrance, verbal and figural A and B form

Standardized by Dr. K. Stoycheva, Associate Professor

This test is used for creative thinking ability assessment. Bulgarian norms were established on answer originality base on the responds of representative sample of 1st to 11th grade students. It is used for scientific research objective. The training is about 4 hours plus exercises, depending on the professional background of the trainees.

- ✓ **Българска форма на скалата за творческа мотивация на Пол Торанс, варианти за възрастни и деца (ТМ–В– 2 и ТМ-Д-2)**

Автори: доц. д-р К. Стойчева, доц. Д. Щетински, ас. К. Попова

Скалата измерва индивидуалните различия в творческата нагласа – вътрешно мотивирана нагласа за експериментиране с идеи, подходи и проблеми и изследване на новото и необичайното с ентусиазъм, енергия и отдаденост. Прилага се при ученици от 5 до 12 клас, студенти и възрастни. Използва се в научно-изследователската и практическата работа. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Копенхагенски въпросник (COPSOQ) за изследване на психосоциални фактори в работата**

Адаптиран за научни цели: доц. д-р Ст. Калчева

Използвана е модифицирана версия на Копенхагенски въпросник за изследване на психосоциални фактори в работата (66 айтема), Данните от нашето пилотно проучване се обработени чрез корелационен и регресионен анализ, айтем-анализ (коефициент на вътрешна съгласуваност α на Кронбах и характеристики на айтемите) и t-критерии за независими извадки, с пакет статистически програмни продукти.I Модул „Изисквания на работата" : 1) Количествени изисквания към работата 2) Когнитивни изисквания на работата 3) Емоционални изисквания към работата . 4) Възможност за влияние върху работата II Модул „Социални взаимоотношения" : 1) Ролеви конфликти 2) Социална подкрепа 3) Социални отношения . 4) Яснота на ролите 5) Качества на ръководителя III Модул „Здраве" : 1) Психично здраве 2) Жизненост IV Модул „Стрес" 1) Поведенчески стрес 2) Соматичен стрес („здравни оплаквания"). 3) Когнитивен стрес 4) Необходимост от прикриване на емоциите/личното мнение. V Модул "Смисъл на работата": 1) Значимост на работата 2) Ангажираност с работата . 3) Възможности за развитие 4) Несигурност на работата

- ✓ **Скала за оценка на основните емоции**

Адаптиран за научни цели: доц. д-р Ст. Калчева

Като се основават на модела на Пауър и Т. Далглиш, А. Финъкейн и съавтори (Finucane et al., 2012) използват скала за оценка на основните емоции (Basic Emotional Scale, BES) във версията за личностна диспозиция (черта). Инструментът включва 20 прилагателни за емоционални реакции – по пет за всяка от основните емоции, като изследваните лица оценяват честота им на проява „по принцип", с помощта на 7-степенна честотна скала (от 1–Никога, до 7–Много често). Скалата е апробира в извадка от психически здрави лица от масова извадка (студенти), както и три клинични групи: хора с хронична болка, депресирани и с посттравматично стресово разстройство. Според получените резултати в нормативната група щастието е най-често заявяваната емоция; в сравнение с нея в групата с хронична болка се наблюдава по-високо равнище на страх, гняв и тъга, при депресираните по-висока е равнището на тъга, а при лицата с посттравматично стресово разстройство по-чести са всички отрицателни емоции. Дискриминантният анализ показва, че щастието е най-важната емоция, разграничаваща статуса на психически здравите лица от трите клинични групи, докато гневът - депресираните от лицата с хронична болка. Резултатите показват, че скалата за основни емоции демонстрира добри психометрични характеристики, включително дискриминиращи възможности по отношения на хората с психични проблеми. Като

кратък и лесен за употреба скринингов инструмент, тя е потенциално полезна и за целите на психологичното консултиране.

- ✓ **Въпросник за измерване на привързаността към значимите други (The Experiences in Close Relationships – Relationship Structures Questionnaire ECR-RS)**

Адаптиран с научна цел от гл. ас. д-р Зорница Тоткова

Въпросникът е конструиран от Фрайли и сътрудници през 2011 година (Fraley, R. C., Heffernan, M. E., *Vicary, A. M., & Brumbaugh, C. C. (2011) и е разработен на базата на ECR и ECR-R (Brennan, Clark and Shaver, 1998; Fraley, Waller and Brennan, 2000), като айтемите са извлечени чрез факторен анализ на съществуващите инструменти за оценка на привързаността при възрастни. Въпросник е измерва индивидуалните различия в привързаността, обхващайки 4 различни контекста на взаимоотношения, като обединява преживяванията от близките взаимоотношения с двамата родители, последният или настоящият интимен партньор и най-добрият приятел. Въпросникът се състои от 9 айтема, които измерват привързаността във всеки един от четирите домейна, като така айтемите стават общо 36, а оценката е по 5 степенна полярна ликертова скала. Изведени са две подскали: Избягване, която изразява дискомфорт от близостта и зависимостта от другите и Тревожност, която включва страх от отхвърляне и изоставяне. Обучението е около 2 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.*

- ✓ **Въпросник за изследване на функционалните его състояния**

Адаптиран за български условия на основата на въпросника за личните стилове (Нау, 1996) от доц. д-р Е. Таир и Сезгин Бекир. Обучаващ: д-р Сезгин Бекир

Методиката съдържа 25 твърдения, които се оценяват с помощта на 5-степенна Ликертова скала от 1 "Изобщо не е вярно за мен" до 5 "Напълно е вярно за мен". Въпросникът включва пет субскали, измерващи функционалните его състояния: Нормативен Родител, Обгрижващ Родител, Възрастен, Адаптирано дете и Естествено дете. Его състоянието Нормативен Родител се характеризира с проява на поведение, свързано със спазване на общоприетите правила и поставянето на граници. Обгрижващият Родител се свързва с подкрепящо и емпатично поведение спрямо околните хора. Его състоянието Възрастен включва логичното и рационално мислене и способността на личността да разбира своите преживявания и външния свят. Адаптираното дете е свързано с демонстриране на поведение, съобразено със социалните норми и изискванията на другите. Чрез Естественото дете личността изразява спонтанно своите чувства и емоции, проявява стремеж към преживяване на удоволствие. Обучението е около 4 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Въпросник за изследване на житейските позиции**

Автори: доц. д-р Е. Таир и Сезгин Бекир. Обучаващ: д-р Сезгин Бекир

Методиката е разработен на базата на теоретичните виждания в транзакционния анализ за същността на базисните житейски позиции и тяхното проявление в поведението на личността, като за основа е ползван модела на Fine и Poggio (Fine, Poggio, 1977). Съставен е от 24 израза, представляващи прилагателни или деепричастия, описващи конкретни личностни характеристики. Всеки един израз се оценява по 5 степенна Ликертова скала – от „изобщо не е вярно за мен"(1) до „напълно вярно за мен"(5). Въпросникът измерва четирите базизисни житейски позиции: „Аз съм добър, другите също", характеризираща личността като общителна, емпатична и приемаща; „Аз съм добър, а другите не са", която изразява властта на личността и е свързана с чувството за собствена важност и възприемане на другите като по-неспособни и с по-ограничени ресурси; „Аз не съм добър, а другите са", която е свързана с преживяване на чувство на непълноценност и трудна адаптация към средата и „Аз не съм добър, другите също не са", която изразява изградената негативната представа за себе си и за другите. Обучението е около 3 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Въпросник за изследване на субективното усещане за кариерен успех**

Адаптиран за български условия на основата на въпросника за субективното усещане за кариерен успех (Shockley et al., 2015) от доц. д-р Е. Таир и Сезгин Бекир. Обучаващ: д-р Сезгин Бекир

Въпросникът съдържа 15 айтема, групирани в 5 скали, по три твърдения във всяка. Скалите, които се използват, измерват: признаване от другите (формално или неформално признание за работата

от страна на значими хора); автентичност (насочване на кариерата в съответствие с потребностите и предпочитания на личността); личен живот (постигане на баланс между кариерата и живота на личността извън работното място); растеж и развитие (наличие на израстване в кариерата чрез придобиване на нови знания и умения) и удовлетвореност (преживяване на положителни емоции или чувства към кариерата като цяло). Твърденията се оценяват с помощта на 5-степенна Ликертова скала от 1 "Изобщо не е вярно за мен" до 5 "Напълно е вярно за мен", като се завърши изречението: „Като имам предвид моята професионална реализация като цяло…." . Обучението е около 3 часа, в зависимост от професионалната подготовка на обучаваните.

- ✓ **Комплексна методика за подбор и оценка на ръководен персонал (Assessment Center)**

Авторски колектив: доц. д-р В. Русинова, доц. д-р Л. Василева, спец. С. Жильова

Методиката се състои от две части. В първата се изследват основните критерии за успешното изпълнение на професионалната дейност на ръководния персонал в конкретната организация. Въз основа на тези критерии се определя системата от методи за психологична оценка на поведението. Във втората част се провежда изследването на включения в него ръководен персонал. Използват се: интервюта, тестове, симулации на критични и често срещани ситуации в ръководната дейност на конкретната организация, самооценъчни методи и експертни оценки. В резултат от изследването могат да бъдат установени силните и слабите страни на ръководители и ръководни екипи с цел оценка и подобряване на тяхната дейност.

Complex methodology for managerial staff selection and assessment (Assessment Center)

Authors: Dr. V. Russinova, Associate Professor, Dr. L. Vassileva, Associate Professor, S. Jiliova, expert

The methodology consists of two parts. Firstly it studies the criteria essential for the successful execution of the professional activities in the specific organization. The system of methods for psychological assessment of behaviour is drafted based on the established criteria. The second part includes the study of the company's managerial staff. Interviews, tests, simulations of critical and usual situations, self-assessment methods and expert opinions are used. As a result, the managers' and manager teams' strengths and weaknesses are established for performance assessment and improvement purposes. The training cost depends on the number of the individuals to be assessed (should be at least 8 people) and the number of trainees (maximum 3 people). Additional negotiation is required. The training in the whole procedure continues about 2 months, with more than 10 methodologies presented. The methodology is reliable and with potiential to be included in future as obligatory in the organization managerial staff assessment.

ЕКСПЕРТНА ДЕЙНОСТ
EXPERT SERVICES

Провежданите изследвания и реализираните проекти в Института за изследване на населението и човека при БАН са пряко свързани със социалната практика и обществените интереси. Учените от департамент Демография изпълняват експертна дейност към различни държавни институции и НПО в България. Тези дейности включват участия в заседанията на междуведомствената група по демографските въпроси към МТСП; участия в дискусиите относно Стратегията за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2013-2016). Те участват и в немалко научни форуми по демографски въпроси. С дейността си подпомагат да се повишава ефективността и резултатността на политиката на държавните институции в областта на демографското развитие на страната, пазара на труда и регионалното развитие; да се разширява изворовата база за историческото развитие на населението по българските земи в достатистическия период на Османската империя; да се инициира широк обществен дебат за социално-икономическото и здравно състояние на възрастната работна сила в страната при участието на държавните институции, НПО и научната общност.

Чрез разработваните проекти и актуалните психологични проблеми, изследвани в тях от учените в департамент Психология, се разкриват едни от най-значимите параметри на ценностните ориентации, жизнените цели, централните регулаторни механизми на поведенческата и личностна реализация. Създадените важни стандарти за ранно детско развитие ще бъдат използвани и прилагани на национално равнище. В национални и международни проекти са изследвани и измервани междуетническите отношения на общностите в България, което е един от най-сериозните въпроси на социалното балансирано развитие в страната. Многобройни са психологичните експертни оценки относно политическото поведение на лидери и политически партии, представени в много национални и частни медийни канали, както и в практически лектории с представители на партийните организации.

Дейности в полза на обществени и правителствени институции са и ангажиментите на много от учените за експертни оценки, участия в различни комисии за оценяване на проекти от национално и/или институционална значимост, за създаване на различни програми Учените от двата департамента участват в Комисия на МТСП за интеграция на уязвими малцинствени общности и Фондация „Междуетническа инициативаза човешки права“, Централна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни при Министерски съвет, Междуведомствена група за мониторинг на изпълнението на Националната демографска стратегия на Р България, Инициатива за глобалното застаряване и правата на старите в рамките на Форума Азия-Европа и др.

НАЦИОНАЛНИ
- Българска социологическа асоциация
- Държавна Агенция "Безопасност на движението по пътищата"
- Съюз на учените в България
- Научна мрежа от институти за създаване на Център за компетентности

МЕЖДУНАРОДНИ

AWSS-L@H-NET.MSU.EDU, Association of Women in Slavic Studies
Yale University
от 2012 – досега

HBSC - Health Behavior in School-aged Children
49 Eurepean countries, USA, Russia, Canada, Israel
от 2004 – досега

EUROSPHERE
Университутът в Берген, Норвегия и научни организации от 15 европейски страни
от 2007 - досега

European Association of Population Studies
EAPS is a non-profit, scientific, professional organization which promotes research on population issues. As an international and interdisciplinary forum for population studies EAPS has a special focus on Europe.

EAPS was founded in 1983. EAPS organizes the European Population Conference (EPC) which takes place every two years, as well as other activities.
от 2007 – досега

EAST - Central and Eastern European Ageing Societies
Oxford Institute of Population Ageing
https://www.ageing.ox.ac.uk/research/regions/east/
от 2012 – досега

H-Nationalism
London School of Economics
от 2010 - досега

Romani Studies Network
Gypsy Lore Society
от 2012 – досега

EAPS-HMMWG (Health, Morbidity and Mortality Working Group at the European Association for Population Ageing)
European Association for Population Studies
https://eaps.nl/
от 2012 – досега

FRESSCO
http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1098
от 2013 – досега

European Alliance Against Depression
www.eaad.net
от 2014 – досега

COST Action IS1402 "Ageism - a multi-national, interdisciplinary perspective"
http://www.cost.eu/COST_Actions/isch/IS1402
от 2014 – досега

Emigration and Immigration on the Balkans in the focus of Political Psychology
http://www.migrationbalkans.com/
от 2015 – досега

COST Action IS1409 Gender and health impacts of policies extending working life in Western countries
http://www.cost.eu/COST_Actions/isch/IS1409
от 2015 – досега

Demobalk
http://www.demobalk.org/?LANG=en
2016 – 2017

PRIVMORT
Cambridge University, Великобритания
2016 – досега

Transnational Demographic Expert Network (TDEN)
South-East European Cooperation Process /SEECP/ participants
2017 – досега

The International Network on Leave Policies and Research (LP&R)
2017 – досега

International Federation on Ageing (IFA)
2018 – досега

International Society for the Study of Creativity and Innovation
Todd Lubart, President Professor of Psychology, Applied Psychology and Ergonomics Laboratory, University of Paris, France
https://issci.online/
от 2020 – досега

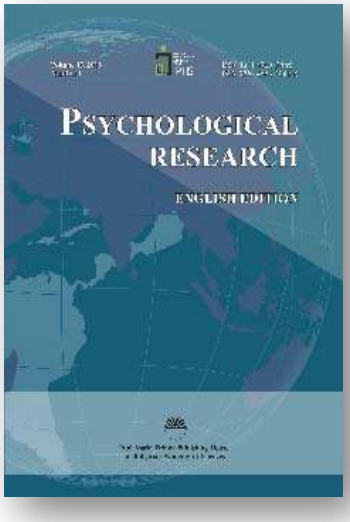
ЧЛЕНСТВА В МЕЖДУНАРОДНИ НАУЧНИ ОРГАНИЗАЦИИ/ДРУЖЕСТВА

Организация	Година от-до
Association for the Development of the Person-Centered Approach	1993 - До момента
International society of political psychology	2000 - До момента
European Health Psychology Society	2003 - До момента
Health Behavior in School-Aged Children	2004 - До момента
European Health Psychology Society	2005 - До момента
European Health Psychology Society	2010 - 2016
Дружество на психолозите в България	2010 - 2020
Eastern-European Ageing Societies in Transition	2010 - До момента
Central and Eastern European Research Network	2011 - 2021
Gypsy Lore Society	2012 - До момента
European Historical Population Samples Network	2013 - До момента
European Society for Research on Internet Interventions	2013 - До момента
European society in symbolic interaction	2013 - До момента
European Association of Population Studies	2013 - До момента
International society of political psychology	2014 - 2016
International Society for Research on Emotion	2014 - До момента
Association for Psychological Science	2014 - До момента
COST Action IS1409 “Gender and health impacts of policies extending working life in Western countries”	2015 - 2019
Psychonomic Society	2015 - До момента
COST Action IS1409 "Gender and health impacts of policies extending working life in Western countries"	2016 - 2021
European society in symbolic interaction	2016 - До момента
European Association for Work and Organizational Psychology	2019 - До момента
International society of political psychology	2020 - До момента
International Society for the Study of Creativity and Innovation	2020 - До момента
Association of European Qualitative Researchers in Psychology	2020 - До момента

ЧЛЕНСТВО В РЕДАКЦИОННИ КОЛЕГИИ И СЪВЕТИ

Име на изданието	Тип на изданието	Обхват
EC Psychology and Psychiatry	Списание	Международни
Practical Health Psychology	Научна поредица	Международни
Епохи	Списание	Национални
Психологични изследвания	Списание	Национални
"Психологическое консултирование и психотерапия" г. Харков	Списание	Чуждестранни
Frontiers in Psychology	Списание	Международни
Studia Pontica	Списание	Международни
Health Psychology and Behavioral Medicine	Списание	Международни
Revista de Psyhologie	Списание	Чуждестранни
Problems of Psychology in the 21st Century	Списание	Международни
Psychological Thought	Списание	Международни
Население	Списание	Национални
Национална школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки: Сборник материали	Научна поредица	Национални
Системная психология и социология	Списание	Чуждестранни
Българско списание по психология	Списание	Национални
Балканско научно обозрение	Списание	Международни
Хуманитарни Балкански изследвания	Списание	Международни
Научен вектор на Балканите	Списание	Международни
Панорама на труда	Списание	Национални
Cahiers du Genre	Научна поредица	Чуждестранни
Papers of BAS. Humanities & Social Sciences	Списание	Международни
Социологически проблеми	Списание	Национални
European Psychologist	Списание	Международни
Central European Journal of Paediatrics	Списание	Международни

СП. „ПСИХОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“
ISSN 1311-4700 (Print); ISSN 2367-4563 (Online)
http://journalofpsychology.org
Главен редактор проф. д-р Антоанета Христова

PSYCHOLOGICAL RESEARCH
ISSN 1311-4700 (Print); ISSN 2367-4563 (Online)
http://journalofpsychology.org
psy_research@abv.bg
Editor in Chief: Prof. Antoaneta Hristova, Ph.D

ПСИХОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
Научно списание по психология

PSYCHOLOGICAL RESEARCH
Scholarly Journal of Psychology

ИЗДАТЕЛ
Българска академия на науките
Институт за изследване на населението и човека
Департамент Психология

PUBLISHER
Bulgarian Academy of Sciences
Institute for Population and Human Studies
Department of Psychology

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
БЪЛГАРИЯ
гр. София 1113, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6, ет. 5, стая 512

EDITORIAL OFFICE
BULGARIA,
Sofia 1113, Acad. Georgi Bonchev St.,
Bl. 6, Fl. 5, r. 512

Издава се от 1998 г.

Issued since 1998

Списанието излиза 2 пъти годишно: книжка 1 (януари-юни); книжка 2 (юли-декември).

Printout: two issues per year. Issue 1 (January-June); Issue 2 (July-December).

Сп. „Психологични изследвания“ е единственото академично списание със строго научен характер по психология в България.
Списанието се разпространява на територията на България, Русия и САЩ
(*Library of Congress, Germanic & Slavic Div. Washington, USA, The University of California at Berkeley, USA и др.).*
По отношение на публикационната стратегия на сп. „Психологични изследвания“ редколегията се стреми да включи различни равнища на изследователски интереси – теоретични анализи, експериментални и емпирични изследвания, разработка и развитие на психологични методи, проучвания с приложен характер и др.

The Psychological Research journal is the only academic journal in psychology with a strict scientific character issued in Bulgaria.
The edition is spread in Bulgaria, Russian Federation and USA.
(Library of Congress, Germanic & Slavic Div. Washington, USA, The University of California at Berkeley, USA etc.).
Regarding the publishing strategy of the journal “Psychological research” the editorial board strives to include different levels of research interests – theoretical analysis, experimental and empirical research, design and development of psychological methods, studies with practical character and more.

Рецензионна политика

Списание „Психологични изследвания“ приема и издава статии на български и английски език. Статиите се приемат за публикуване след двойно анонимно рецензиране. Рецензиите се съхраняват в редакцията на списанието в течение на 5 години. Списанието се придържа към стандартите на редакционната етика в съответствие с международните стандарти, препоръчани от Комитета за етика на научните публикации (COPE) (http://publicationethics.org/) при рецензиране, публикуване и спазване на авторските права. Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на своите публикации и мненията, изложени в тях. Публикуването на един ръкопис не означава, че вижданията и позицията на автора се споделят от редакционната колегия и ИИНЧ-БАН.

Peer review

Contributions to Psychological Research may be submitted in Bulgarian or in English. Typically, manuscripts are approved for publication subject to double blind peer-reviewing. The review forms are kept in the editorial archive within 5 years. Standards of editorial ethics in conformity with the international standards recommended by the Committee on Publication Ethics (COPE) (http://publicationethics.org/) are applied in peer reviewing, publishing and respect for copyright rights. Signed articles are the responsibility of the authors. Views expressed in them do not necessarily reflect the views of the Editorial Board and the IPHS-BAS.

Индексиране и рефериране

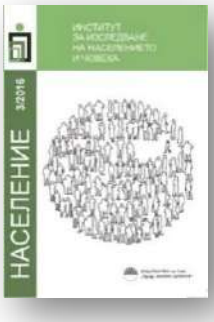
Сп. „Психологичниизследвания“ е реферирано във ВИНИТИ и ERIH PLUS, и е включено в базата данни на Central and Eastern European Online Library. Изданието има голямо значение не само за авторите, които публикуват в него, но и за специалисти психолози от практиката, студенти и докторанти по психология, както и за всички интересуващи се от постиженията на психологичната наука. Редакционната колегия се стреми да поддържа добрите традиции и да развива качеството на научно-публикационната практика за достигане на европейските стандарти. Цел на работата й е научните постижения по психология в България да станат достояние и на международната психологична общност.

Indexing and referring

The journal “Psychological research” is referenced in VINITI, ERIH PLUS and is included in the database of the Central and Eastern European Online Library. The journal has a great importance not only for authors who publish in it, but also for specialists in psychology, practitioners, undergraduate and PhD students in psychology, as well as all interested in the achievements of psychological science. The Editorial Board strives to maintain the best traditions and to develop quality scientific publishing practice to reach European standards. The goal of its work is the scientific achievements in the field of psychology in Bulgaria to become available to the international psychological community.

СПИСАНИЕ„НАСЕЛЕНИЕ“
ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)
http://nasselenie-review.org
nasselenie_review@abv.bg
Главен редактор проф. д-р Кремена Борисова-Маринова

NASSELENIE REVIEW
ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)
http://nasselenie-review.org
nasselenie_review@abv.bg
Editor in Chief: Prof. Kremena Borissova-Marinova, Ph.D

НАСЕЛЕНИЕ
Научно списание по демография
ИЗДАТЕЛ
Българска академия на науките
Институт за изследване на населението и човека
Департамент Демография
РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
БЪЛГАРИЯ
гр. София 1113, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6, ет. 5, стая 512
Издава се от 1983 г.
Списанието излиза 2 пъти годишно: книжка 1 (януари-юни); книжка 2 (юли-декември).

NASSELENIE REVIEW
Scholarly Journal of Demography
PUBLISHER
Bulgarian Academy of Sciences
Institute for Population and Human Studies
Demography Department
EDITORIAL OFFICE
BULGARIA,
Sofia 1113, Acad. GeorgiBonchevSt., Bl. 6, Fl. 5, r. 512
Issuedsince1983
Printout: twoissuesperyear. Issue 1 (January-June); Issue 2 (July-December).

Списанието се разпространява на територията на България, Чешка Република, Полша, ФРГ, Румъния, Република Македония, Република Сърбия, Русия, САЩ.

The edition is spread in Bulgaria, Czech Republic, Poland, FRG, Romania, Republic of Macedonia, Federal Republic of Serbia, Russian Federation, USA.

Публикуват се оригинални статии за възпроизводството на населението, развитието на демографските процеси и структури, промените в демографското поведениеи измененията в населението, свързани с влиянието наикономически, социални, географски, медицински, психологически и исторически фактори.

Original papers are published on population reproduction, demographic processes and structures' evolution, changes in the demographic behaviour and population changes related to impact of economic, social, geographic, medical, psychological and historical factors.

Рецензионна политика: Списание „Население" приема и издава статии на български и английски език. Статиите се приемат за публикуване след двойно анонимно рецензиране от двама рецензенти и обсъждане на заседание на редакционната колегия. Рецензиите се съхраняват в редакцията на списанието в течение на 5 години.

Peer review: Contributions to Nasselenie Review may be submitted in Bulgarian or in English. Typically, manuscripts are approved for publication subject to double blind peer-reviewing by two reviewers and a discussion at the Editorial Board's session. The review forms are kept in the editorial archive within 5 years.

Списанието се придържа към стандартите на редакционната етика в съответствие с международните стандарти, препоръчани от Комитета за етика на научните публикации (COPE)

Standards of editorial ethics in conformity with the international standards recommended by the Committee on Publication Ethics (COPE)

(http://publicationethics.org/) при рецензиране, публикуване и спазване на авторските права.
Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на своите публикации и мненията, изложени в тях. Публикуването на един ръкопис не означава, че вижданията и позицията на автора се споделят от редакционната колегия и ИИНЧ-БАН.

(http://publicationethics.org/) are applied in peer reviewing, publishing and respect for copyright rights.
Signed articles are the responsibility of the authors. Views expressed in them do not necessarily reflect the views of the Editorial Board and the IPHS-BAS.

Индексиране и реферирane: До 2000 г. списание „Население“ е реферирано в 'Population Index' (Office of Population Research, Princeton University, US ISSN 0032-4701). От 2007 г. е включено в Централната и Източноевропейска онлайн библиотека във Франкфурт на Майн. Списанието е включено и в WILBERT
(http://wilbert.kobv.de/simpleSearch.do?plv=2&hitsPerPage=&query=Naselenie&formsearch=%E2%9C%93).
През 2020 г. сп. „Население" за пети пореден път спечели Конкурса за научна периодика към ФНИ, МОН.

Indexing and referring: The Review was referred to 2000 in the 'Population Index' (Office of Population Research, Princeton University, US ISSN 0032-4701). Since 2007 the Nasselenie Review joined the Central and East-European Online Library in Frankfurt am Main. The Review is also included in WILBERT
(http://wilbert.kobv.de/simpleSearch.do?plv=2&hitsPerPage=&query=Naselenie&formsearch=%E2%9C%93).
In 2020, Nasselenie Review won for the fifth time in a row the scientific periodicals contest at the National Science Fund.

СБОРНИК ДОКЛАДИ НА НАЦИОНАЛНАТА ШКОЛА ЗА ДОКТОРАНТИ И МЛАДИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ В СОЦИАЛНИТЕ НАУКИ

COLLECTED PAPERS OF THE NATIONAL SCHOOL FOR DOCTORAL STUDENTS AND YOUNG RESEARCHERS IN SOCIAL SCIENCES

НАУЧНО ИЗДАНИЕ ПО СОЦИАЛНИ НАУКИ

SCIENTIFIC EDITION IN SOCIAL SCIENCES

ИЗДАТЕЛ

PUBLISHER

Българска академия на науките Институт за изследване на населението и човека

Bulgarian Academy of Sciences Institute for Population and Human Studies

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС

EDITORIAL OFFICE

БЪЛГАРИЯ гр. София 1113, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6, ет. 5, стая 512

BULGARIA, Sofia 1113, Acad. GeorgiBonchevSt., Bl. 6, Fl. 5, r. 512

Издава се от 2020 г.

Issued Since 2020

Изданието излиза 1 път годишно

It is published once a year

Изданието е включено в Портала за научни онлайн ресурси със свободен достъп ROAD (https: //road.issn.org/) http://www.iphs.eu/n/images/journals/Papers_1.pdf E-mail: skola-iphs@abv.bg ISSN 2683-0868 (Online)

„СБОРНИК ДОКЛАДИ на Националната школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки” е рецензирано електронно академично издание със свободен достъп, в което се приемат оригинални научни статии в областта на социалните науки. Докторанти и млади изследователи, участвали с научно съобщение в ежегодната школа, организирана от Департамент Психология на Института за изследване на населението и човека, могат да предложат своя доклад за публикуване в сборника. Цел и задачи Целта ни е да предоставим интелектуална платформа на младите учени от цяла България, да насърчим обсъждането на нови и значими въпроси, които ги вълнуват, и развиването на уменията им за писане и представяне на научни текстове. Научното издание е поле за изява и ще фокусира академичния и обществения интерес към научните търсения на докторантите и младите изследователи. Така ще допринесем и за разширяване на възможностите за развитие пред младите учени в полето на социалните науки и тяхното приложение. Всички материали са на разположение на читателите без заплащане на абонаментни такси. **Рецензионна политика**

Изпратените от участниците в школата материали за публикуване се проверяват от редакционния екип за съответствие с Изискванията за оформление на докладите от Националната школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки. Докладите, при които са спазени тези изисквания, се изпращат за рецензиране. Рецензиите са анонимни. В своя отзив рецензентите на изданието отразяват следното:

- ✓ Доколко са спазени изискванията за оформление на следните елементи на ръкописа: резюме, ключови думи, таблици и фигури, и литература.
- ✓ Каква е стойността на представения доклад (висока, средна или ниска) по отношение на: Значимост на темата; Оригиналност на изследването; Теоретичен обзор и обобщения; Методологичен подход; Експериментален дизайн (ако има); Качество на данните (ако има); Дискусия и изводи; Актуалност на ползваната литеартура.
- ✓ Кратка характеристика в писмен вид, отразяваща качествата на доклада.
- ✓ Препоръки към автора: препоръки към резюмето и ключовите думи и към основния текст на статията.
- ✓ Препоръки към редколегията на списанието. Рецензентите могат да препоръчат доклада да се приеме за публикуване „в този вид” или „с малки корекции”. Докладите, които рецензентите препоръчват за публикуване „след съществена преработка”, преминават повторно рецензиране след направените от автора корекции. От публикуване отпадат всички подадени материали, за

които рецензентите са дали препоръка „Да се отхвърли". Приемането на ръкопис за публикуване в никакъв случай не означава, че редакционната колегия и/или издателят споделят гледната точка на автора.

Периодичност

Организираната от Департамент Психология на Института за изследване на населението и човека Национална школа се провежда в края на всяка календарна година. Сборникът с доклади на участниците в школата излиза един път в годината и се публикува със свободен достъп на сайта на Института до края на месец юни на следващата календарна година.

Политика на свободен достъп (Open Access)

Научната поредица „СБОРНИК ДОКЛАДИ на Националната школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки" се придържа към утвърдените стандарти за публикуване на научни резултати, като предоставя незабавен и свободен достъп (Open Access) до съ